ក្រម
រដ្ឋប្បវេណី

មេរៀន ភាគ ១

នីតិ
កាតព្វកិច្ច

សមិទ្ធផលរបស់
គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ប្រព័ន្ធច្បាប់ និងតុលាការ
ក្រសួងយុត្តិធម៌

រៀបចំឡើងវិញ និងផ្សព្វផ្សាយបន្ត
ដោយ
នីតិកោសល

ខែភទ្របទ ឆ្នាំជូត ទោស័ក ពុទ្ធសករាជ ២៥៦៤
ត្រូវនឹងខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២០

មាតិកា

ទំព័រ

គន្លឹះទី ៤ កាតព្វកិច្ច 1

ជំពូកទី ១ បទប្បញ្ញត្តិទូទៅ 1

ផ្នែកទី ១ ប្រភពនៃកាតព្វកិច្ច និង និយមន័យនៃពាក្យបច្ចេកទេសផ្សេងៗ 1

១.កាតព្វកិច្ច 1

១.១ និយមន័យ 1

១.២ ភាពខុសគ្នារវាងសិទ្ធិលើបំណុល និង សិទ្ធិប្រត្យក្ស 2

២. ប្រភពនៃកាតព្វកិច្ច 3

៣. និយមន័យនៃការបង្ហាញឆន្ទៈ កិច្ចសន្យា សកម្មភាពឯកតោភាគី 3

ផ្នែកទី២ ប្រភេទ និងបែបយ៉ាងនៃកាតព្វកិច្ច 6

១. ប្រភេទនៃកាតព្វកិច្ច 6

១.១ កាតព្វកិច្ចមានគោលបំណងឲ្យធ្វើសកម្មភាព និង កាតព្វកិច្ចមានគោលបំណងមិនឲ្យធ្វើសកម្មភាព (មាត្រា ៣១៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 6

ក. កាតព្វកិច្ចមានគោលបំណងឲ្យធ្វើសកម្មភាព 6

ខ. កាតព្វកិច្ចមានគោលបំណងមិនឲ្យធ្វើសកម្មភាព 6

១.២ កាតព្វកិច្ចប្រគល់ និង កាតព្វកិច្ចធ្វើសកម្មភាព 6

ក. កាតព្វកិច្ចប្រគល់ 6

ខ. កាតព្វកិច្ចធ្វើសកម្មភាព 6

១.៣ កាតព្វកិច្ចប្រគល់វត្ថុ ដែលបានកំណត់ជាក់លាក់ និង កាតព្វកិច្ចដែលបានកំណត់ប្រភេទនៃវត្ថុ 7

ក. កាតព្វកិច្ចប្រគល់វត្ថុ ដែលបានកំណត់ជាក់លាក់ (មាត្រា ៣១៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 7

ខ. កាតព្វកិច្ចដែលបានកំណត់ប្រភេទនៃវត្ថុ (មាត្រា ៣១៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 7

១.៤ កាតព្វកិច្ចជាប្រាក់ និង កាតព្វកិច្ចមិនមែនជាប្រាក់ 8

ក. កាតព្វកិច្ចជាប្រាក់ 8

ខ. កាតព្វកិច្ចមិនមែនជាប្រាក់ 9

១.៥ កាតព្វកិច្ចអនិយ័ត និង កាតព្វកិច្ចដែលមិនអាចជ្រើសរើសបាន 9

ក. កាតព្វកិច្ចអនិយ័ត (មាត្រា ៣២០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 9

ខ. កាតព្វកិច្ចដែលមិនអាចជ្រើសរើសបាន 10
១.៦ អត្រាការប្រាក់ដែលច្បាប់បានកំណត់ និង ការប្រាក់សមាស..... 10
ក. អត្រាការប្រាក់ដែលច្បាប់បានកំណត់..... 10
ខ. ការប្រាក់សមាស 10
ផ្នែកទី៣ លក្ខខណ្ឌ កំណត់ពេល និង អំឡុងពេល..... 11
១.លក្ខខណ្ឌ (មាត្រា ៣២៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)..... 11
១.១ អត្ថន័យនៃលក្ខខណ្ឌ 11
១.២ អានុភាពនៃលក្ខខណ្ឌ..... 11
ក. លក្ខខណ្ឌបង្អង់..... 11
ខ. លក្ខខណ្ឌរំលាយ 12
គ. លក្ខខណ្ឌដែលគ្មានសុពលភាព..... 12
២. កំណត់ពេល (មាត្រា ៣២៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)..... 13
២.១ អត្ថន័យនៃការកំណត់ពេល..... 13
ក. ពេលចាប់ផ្ដើម 13
ខ. ពេលចប់..... 13
គ. ការកំណត់ពេលនៅក្នុងសកម្មភាពឯកតោភាគី 13
២.២ ប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេល (មាត្រា ៣៣០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 14
២.៣ ការបោះបង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេល 14
២.៤ ការបាត់បង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេល (មាត្រា ៣៣១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 15
២.៥ អានុភាពនៃការកំណត់ពេល (មាត្រា ៣២៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)..... 16
៣. អំឡុងពេល (មាត្រា ៣៣២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)..... 16
៣.១ របៀបកំណត់អំឡុងពេល 16
៣.២ ការគណនាអំឡុងពេល..... 16
ជំពូកទី២: ការបង្ហាញឆន្ទៈ និងកិច្ចសន្យា..... 18
១. និយមន័យនៃការបង្ហាញឆន្ទៈ:..... 18
២. និយមន័យនៃកិច្ចសន្យា 18
ផ្នែកទី១ ការបង្កើតកិច្ចសន្យា..... 18
១. លក្ខខណ្ឌបង្កើតកិច្ចសន្យា..... 18

២. និយមន័យសំណើ និងស្ទីការ 18
៣. សំណើដែលមានកំណត់អំឡុងពេលសម្រាប់ស្ទីការ (**មាត្រា ៣៣៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី**) 19
៤. ស្ទីការដោយមានបន្ថែមការកែប្រែ (**មាត្រា ៣៤២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី**) 19
ផ្នែកទី២ វិការៈក្នុងការបង្ហាញឆន្ទៈ និងសុពលភាពនៃកិច្ចសន្យា 21
១. សេចក្តីផ្តើម (**សុពលភាព និង ការលុបចោលកិច្ចសន្យា**) 21
១.១. លក្ខខណ្ឌទាក់ទងទៅនឹងគូភាគី 21
១.២. លក្ខខណ្ឌទូទៅទាក់ទងទៅនឹងខ្លឹមសារ 22
២. ប្រភេទនៃវិការៈក្នុងការបង្ហាញឆន្ទៈ 22
២.១. ការភាន់ច្រឡំ (មាត្រា ៣៤៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 22
ក. និយមន័យនៃការភាន់ច្រឡំ 22
ខ. លក្ខខណ្ឌនៃការភាន់ច្រឡំ (មាត្រា ៣៤៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 23
គ. អានុភាពនៃការលុបចោលដោយសារការភាន់ច្រឡំ 25
គ.១ អានុភាពប្រតិសកម្ម 25
គ.២ ការសងតាវកាលិក 25
គ.៣ ការការពារតតិយជន 25
❖ករណីអចលនវត្ថុត្រូវបានលក់ជាន់គ្នា និង ជនអាក្រក់ខ្លាំង 29
២.២. ការឆបោក (មាត្រា ៣៤៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 32
ក. និយមន័យ 32
ខ. លក្ខខណ្ឌនៃការឆបោក 32
គ. ការឆបោកដោយតតិយជន (មាត្រា ៣៤៧-២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 34
ឃ. ការការពារតតិយជន (មាត្រា ៣៤៧-៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 34
២.៣. ព័ត៌មានមិនពិត (មាត្រា ៣៤៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 34
ក. និយមន័យ 34
ខ. លក្ខខណ្ឌនៃព័ត៌មានមិនពិត 34
គ. ការទាមទារសំណងការខូចខាត (មាត្រា ៣៤៨-២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 36
ឃ. ការការពារតតិយជន 36
២.៤. ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព 36
ក. និយមន័យ 36

ខ. លក្ខខណ្ឌនៃការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព 37
គ. ការការពារតតិយជន 38
២.៥. ការគម្រាមកំហែង (មាត្រា ៣៥០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 38
ក. និយមន័យ 38
ខ. លក្ខខណ្ឌនៃការគម្រាមកំហែង 38
គ. ការការពារតតិយជន 39
២.៦. អំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ (មាត្រា ៣៥១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 40
ក. ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយផ្អែកលើអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ 40
ខ. លក្ខខណ្ឌនៃអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ 40
គ. ការការពារតតិយជន 41
២.៧. សរុបមាត្រា ៣៤៧ ដល់មាត្រា ៣៥១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី 41
២.៨. ឋបនីយផ្លូវចិត្ត (មាត្រា ៣៥២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 43
ក. និយមន័យ 43
ខ. លក្ខខណ្ឌ 43
គ. អានុភាព 43
២.៩. ការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត (មាត្រា ៣៥៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 44
ក. និយមន័យ 44
ខ. លក្ខខណ្ឌ 45
គ. អានុភាព 45
២.១០. ការប្រៀបធៀបរវាង មាត្រា ៣៥២ និង មាត្រា ៣៥៣ 46
២.១១. ភាពខុសច្បាប់ ឬ ភាពផ្ទុយនឹងសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ (មាត្រា ៣៥៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 47
ក. និយមន័យ 47
ក.១ បញ្ញត្តិដែលអនុវត្តដោយបង្ខំ (មាត្រា ៣៥៤-១-ក នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 47
ក.២ សណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ (មាត្រា ៣៥៤-១-ខ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) 47
ខ. គោលបំណង 48
គ. អានុភាព 48

ឃ. ទំនាក់ទំនងជាមួយការផ្តល់តាវកាលិកដោយមូលហេតុខុសច្បាប់ (មាត្រា ៧៤១ នៃក្រម
រដ្ឋប្បវេណី) 49

២.១២. អលទ្ធភាពតាំងពីដំបូង (មាត្រា ៣៥៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)...................................... 50

ក. និយមន័យ 50

ខ. អានុភាពនៃកិច្ចសន្យា.. 50

ខ.១ គោលការណ៍.. 50

ខ.២ ការលុបចោលកិច្ចសន្យា 50

ខ.៣ សំណងការខូចខាត 51

គន្លឹះទី ៤ ភាតព្វកិច្ច
ជំពូកទី ១ បទប្បញ្ញត្តិទូទៅ

ផ្នែកទី ១ ប្រភពនៃភាតព្វកិច្ច និង និយមន័យនៃពាក្យផ្សេងៗ

១.ភាតព្វកិច្ច

១.១. និយមន័យ

កាតព្វកិច្ច គឺជាទំនាក់ទំនងគតិយុត្តដែលចងបុគ្គលពីរនាក់ ដោយឲ្យបុគ្គលម្នាក់ដែលបានកំណត់មានករណីយកិច្ចមួយចំនួន ចំពោះបុគ្គលដែលបានកំណត់ម្នាក់ទៀត (មាត្រា ៣០៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

\+ កាតព្វកិច្ច និង ករណីយកិច្ច

កាតព្វកិច្ច គឺជាប្រភេទមួយនៃករណីយកិច្ច ប៉ុន្តែករណីយកិច្ចទាំងអស់ មិនមែនសុទ្ធតែជាកាតព្វកិច្ចទេ។ ពាក្យកាតព្វកិច្ច ត្រូវបានប្រើក្នុងករណីដែលឆ្លើយតបទៅនឹងសិទ្ធិលើបំណុល ដូចជា អ្នកទិញ មានកាតព្វកិច្ចបង់ប្រាក់ គឺ ឆ្លើយតបនឹងសិទ្ធិទាមទារឲ្យបង់ប្រាក់របស់អ្នកលក់។

ពាក្យករណីយកិច្ច ជួនកាលត្រូវបានប្រើក្នុងករណីមិនឆ្លើយតបចំពោះសិទ្ធិលើបំណុល (សិទ្ធិទាមទារ) ទេ។

ឧទាហរណ៍ អ្នកបើកបរឡាន ម៉ូតូ មានករណីយកិច្ចប្រុងប្រយ័ត្ន នៅពេលបើកបរតាមផ្លូវ មិនឲ្យមានគ្រោះថ្នាក់ដល់បុគ្គលផ្សេងទៀត។

បើយើងចងក្រងជាសំណុំ យើងនឹងឃើញថា សំណុំរបស់កាតព្វកិច្ច គឺនៅក្នុងសំណុំរបស់ករណីយកិច្ច។

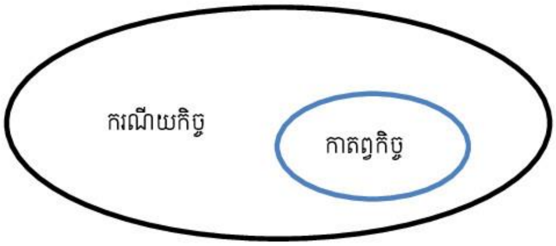

\+ កាតព្វកិច្ច និង សិទ្ធិលើបំណុល

ពុំមានមាត្រាណាចែងអំពីនិយមន័យនៃសិទ្ធិលើបំណុលទេ តែមានមាត្រាចែងអំពីនិយមន័យនៃកាតព្វកិច្ច តែតាមពិតទៅការឲ្យនិយមន័យកាតព្វកិច្ច ក៏ដូចជាការកំណត់ពីសិទ្ធិលើបំណុលដែរ ព្រោះកាតព្វកិច្ច និង សិទ្ធិលើបំណុល គឺមានទំនាក់ទំនងមុខពីរ (កាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីម្ខាង ត្រូវគ្នានឹងសិទ្ធិរបស់ភាគីម្ខាងទៀត)។ បុគ្គលម្ខាងដែលទទួលផលប្រយោជន៍ ហៅថា ម្ចាស់បំណុល ឯបុគ្គលម្ខាងទៀត ដែលទទួលបន្ទុក ហៅថា កូនបំណុល (មាត្រា ៣០៨ កថាខណ្ឌទី ២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ ម្ចាស់បំណុលមានសិទ្ធិទាមទារឲ្យកូនបំណុលធ្វើ ឬ មិនធ្វើសកម្មភាពអ្វីមួយមកឲ្យខ្លួន។ យើងលើកឧទាហរណ៍ពីកិច្ចសន្យាលក់ទិញដែលជាកិច្ចសន្យាអញ្ញមញ្ញមួយមកសិក្សា។

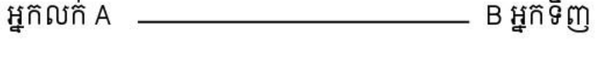

បើយើងជាភាគី A ឃើញថា យើងមានសិទ្ធិលើបំណុល ដោយឲ្យភាគី B បង់ប្រាក់ថ្លៃលក់ទិញមកឲ្យខ្លួន។ សិទ្ធិទាមទារនេះ ត្រូវគ្នានឹងករណីយកិច្ចបង់ប្រាក់របស់ភាគី B។ ក្នុងករណីនេះ A ជាម្ចាស់បំណុល រីឯ B វិញ គឺជាកូនបំណុល។

បើយើងជាភាគី B វិញ ឃើញថា យើងមានសិទ្ធិលើបំណុល ដោយឲ្យភាគី A ផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ និង ផ្ទេរការកាន់កាប់វត្ថុមកឲ្យខ្លួន។ សិទ្ធិទាមទារនេះ ត្រូវគ្នានឹងករណីយកិច្ចផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ និងផ្ទេរការកាន់កាប់របស់ភាគី A។ ក្នុងករណីនេះ B ជាម្ចាស់បំណុល រីឯ A វិញជាកូនបំណុល។

នៅក្នុងកិច្ចសន្យាលក់ទិញ អ្នកលក់ជាម្ចាស់បំណុលផង ជាកូនបំណុលផង ហើយអ្នកទិញក៏ជាម្ចាស់បំណុលផង និង ជាកូនបំណុលផងដែរ។

១.២. ភាពខុសគ្នារវាងសិទ្ធិលើបំណុល និង សិទ្ធិប្រត្យក្ស

ក្រមរដ្ឋប្បវេណី កំណត់ពីសិទ្ធិដែលយើងមានទៅលើវត្ថុ (សិទ្ធិប្រត្យក្ស) និងទៅលើបុគ្គល (សិទ្ធិលើបំណុល)។

សិទ្ធិលើបំណុល	សិទ្ធិប្រត្យក្ស
• សិទ្ធិលើបំណុល ជាសិទ្ធិលើបុគ្គល ជាសិទ្ធិដែលអាចទាមទារឲ្យបុគ្គលណាមួយធ្វើសកម្មភាពអ្វីមួយ ឬ មិនធ្វើសកម្មភាពអ្វីមួយ។ អ្នកដែលមានសិទ្ធិលើបំណុល ហៅថាម្ចាស់បំណុល។ • សិទ្ធិលើបំណុលពុំមានភាពដាច់ខាត មិនផ្តាច់មុខ។ • ភាពមិនដាច់ខាតរបស់សិទ្ធិលើបំណុល៖ ម្ចាស់បំណុលអះអាងសិទ្ធិទាមទាររបស់ខ្លួនបានតែចំពោះបុគ្គលជាក់លាក់ (កូនបំណុល) តែប៉ុណ្ណោះ មិនអាចអះអាងដល់ជនដទៃឡើយ។ ចំណងចងភ្ជាប់តែរវាងម្ចាស់បំណុល និង កូនបំណុលតែប៉ុណ្ណោះ។ ឧទាហរណ៍ A ឲ្យ B ខ្ចីប្រាក់ (ខ្ចីបរិភោគ) A ពុំអាចទាមទារឲ្យបងប្អូន B សងជំនួសឡើយ។ មានការវិវឌ្ឍន៍ ដោយក្រមរដ្ឋប្បវេណីថ្មីដែលអនុញ្ញាតឲ្យមានការធ្វើអនុប្បទានសិទ្ធិលើបំណុល (មាត្រា ៥០១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) និង ការទទួលកាតព្វកិច្ច (មាត្រា ៥០៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ • ភាពមិនផ្តាច់មុខនៃសិទ្ធិលើបំណុល៖ បុគ្គលតែមួយ អាចមានកាតព្វកិច្ចដូចគ្នាច្រើន។ A មានដីមួយកន្លែង តែ A បានលក់ដីនោះឲ្យទៅ B ផង ហើយលក់ទៅឲ្យ C ផង ដោយ B ពុំបានចុះបញ្ជី C បានចុះបញ្ជី។ កម្មសិទ្ធិត្រូវបានផ្ទេរឲ្យ C ប៉ុន្តែ A មានកាតព្វកិច្ចប្រគល់ដីឲ្យ B ផង និងប្រគល់ដីដដែលនោះឲ្យទៅ C	• សិទ្ធិប្រត្យក្ស គឺសំដៅទៅលើសិទ្ធិគ្រប់គ្រងវត្ថុដោយចំពោះ។ កម្មសិទ្ធិករលើវត្ថុណាមួយ អាចគ្រប់គ្រងដោយសេរីលើវត្ថុដែលជារបស់ខ្លួន ដោយមិនមានការជ្រៀតជ្រែកពីអ្នកដទៃ។ កម្មសិទ្ធិករ អាចប្រើប្រាស់ អាស្រ័យផល និងចាត់ចែងវត្ថុដែលជាកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួនដោយសេរីក្នុងទំហំដែលច្បាប់បានកម្រិត (មាត្រា ១៣៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ • សិទ្ធិប្រត្យក្ស មានភាពដាច់ខាត ផ្តាច់មុខ។ • ភាពដាច់ខាតរបស់សិទ្ធិប្រត្យក្ស៖ កម្មសិទ្ធិករលើវត្ថុអ្វីមួយ អាចអះអាងពីសិទ្ធិរបស់ខ្លួនចំពោះបុគ្គលគ្រប់រូប ដូចជាអាចទាមទារឲ្យប្រគល់វិញ តាមមាត្រា ១៥៥ សិទ្ធិទាមទារឲ្យបញ្ឈប់ និង បង្ការការរារាំងសិទ្ធិលើកម្មសិទ្ធិ តាមមាត្រា ១៥៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។ • ភាពផ្តាច់មុខរបស់សិទ្ធិប្រត្យក្ស៖ វត្ថុមួយមានសិទ្ធិតែមួយ ច្បាប់មិនអនុញ្ញាតឲ្យបង្កើតសិទ្ធិមួយទៀត ដែលមានខ្លឹមសារដូចគ្នាលើវត្ថុតែមួយបានទេ។ បើដីមួយកន្លែងជារបស់ A ដីដដែលនោះ មិនអាចជារបស់ B បានទេ។ • គោលការណ៍កំណត់សិទ្ធិប្រត្យក្សដោយច្បាប់ មាត្រា ១៣១ សិទ្ធិប្រត្យក្សអាចបង្កើតបានតាមក្រមរដ្ឋប្បវេណី និង ច្បាប់ពិសេស។

ផង។ A អលទ្ធភាពក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចចំពោះ B ត្រូវទទួលខុសត្រូវសងការខូចខាត (មាត្រា ៣៩៨ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ 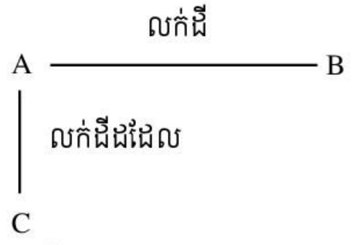 ចុះបញ្ជី • សិទ្ធិលើបំណុលអាចបង្កើតឡើងដោយសេរីឲ្យតែមិនផ្ទុយទៅនឹងវិធាននៃច្បាប់ តាមគោលការណ៍ស្វ័យភាពនៃបុគ្គលឯកជន (មាត្រា ៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។	

២. ប្រភពនៃកាតព្វកិច្ច

កាតព្វកិច្ចកើតឡើងដោយកិច្ចសន្យា (មាត្រា ៣១១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ដោយសកម្មភាពឯកតោភាគី (មាត្រា ៣១២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ដោយការគ្រប់គ្រងដោយឈឺឆ្អាល (មាត្រា ៧២៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ដោយសេចក្តីចម្រើនដោយឥតហេតុ (មាត្រា ៧៣៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ដោយអំពើអនីត្យានុកូល (មាត្រា ៧៤២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) និងដោយបញ្ញត្តិច្បាប់។

- កាតព្វកិច្ចកើតឡើងពីកិច្ចសន្យា និង សកម្មភាពឯកតោភាគី គឺ កាតព្វកិច្ចកើតឡើងដោយឆន្ទៈរបស់ភាគី (មាត្រា ៣០៩ កថាខណ្ឌទី ២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។
- កាតព្វកិច្ចដែលកើតឡើងដោយការគ្រប់គ្រងដោយឈឺឆ្អាល ដោយសេចក្តីចម្រើនដោយឥតហេតុ ដោយអំពើអនីត្យានុកូល និង ដោយបញ្ញត្តិច្បាប់ គឺជាកាតព្វកិច្ចដែលកំណត់ដោយច្បាប់ ដែលកើតឡើងដោយគ្មានការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ភាគី (មាត្រា ៣០៩ កថាខណ្ឌទី៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

៣. និយមន័យនៃការបង្ហាញឆន្ទៈ កិច្ចសន្យា សកម្មភាពឯកតោភាគី

+ ការបង្ហាញឆន្ទៈ ៖ ការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ភាគីដែលមានបំណងបង្កើតអានុភាពគតិយុត្ត ហៅថា ការបង្ហាញឆន្ទៈ (មាត្រា ៣១០ កថាខណ្ឌទី ១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ ឧទាហរណ៍ សំណើ និង ស្ទីការដើម្បីបង្កើតកិច្ចសន្យា ឬ ការបង្ហាញឆន្ទៈរំលាយកិច្ចសន្យា គឺជាការបង្ហាញឆន្ទៈ។ ផ្ទុយមកវិញ ការពោលពាក្យពេចន៍ស្នេហាប្រាប់គូសង្សារ មិនមែនជាការបង្ហាញឆន្ទៈទេ ព្រោះវាមិនមានបំណងចង់បង្កើតឲ្យមានចំណងគតិយុត្តទេ។

ការបង្ហាញឆន្ទៈ ត្រូវមានអានុភាពចាប់ពីពេលដែលការជូនដំណឹងអំពីការបង្ហាញឆន្ទៈនោះបានទៅដល់ភាគីម្ខាងទៀត (មាត្រា ៣១០ កថាខណ្ឌទី ២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ ប៉ុន្តែ មានការបង្ហាញឆន្ទៈខ្លះមិនអាចធ្វើឡើងចំពោះភាគីម្ខាងទៀតទេ ដូចជា អច្ច័យទាន។

- បើគូភាគីអង្គុយនិយាយតទល់មុខគ្នា ការបង្ហាញឆន្ទៈនេះមានអានុភាពភ្លាម ហើយការផ្ញើសារអេឡិចត្រូនិកទៅភាគីម្ខាងទៀត ក៏មានអានុភាពភ្លាមដែរ ព្រោះសារនៃការបង្ហាញឆន្ទៈ បានទៅដល់ភាគីនោះភ្លាមៗ។
- បើការបង្ហាញឆន្ទៈតាមរយៈសំបុត្រប្រៃសណីយ៍ អានុភាពនៃការបង្ហាញឆន្ទៈនោះកើតឡើងពេលសំបុត្របានដាក់ក្នុងប្រអប់សំបុត្ររបស់ភាគីម្ខាងទៀត ឬ នៅពេលដែលសមាជិកគ្រួសារដែលរស់នៅ ជាមួយភាគីម្ខាងទៀតនោះបានទទួលសំបុត្រ ទោះបីជាភាគីម្ខាងទៀតនោះដឹង ឬ មិនដឹងអំពីការទៅដល់នៃសំបុត្រក៏ដោយ។
- ការបង្ហាញឆន្ទៈតាមរយៈទូរស័ព្ទ ក៏មានអានុភាពភ្លាមដែរ។
- ការបង្ហាញឆន្ទៈចំពោះអនីតិជន ឬ ជនស្ថិតនៅក្រោមរបបអ្នកអាណាព្យាបាល ត្រូវធ្វើឡើងចំពោះអ្នកមានអំណាចមេបា ឬ អ្នកអាណាព្យាបាល។

  ** ក៏ប៉ុន្តែ បើមានវិវាទរហូតប្តឹងទៅតុលាការ ភាគីម្ខាងអះអាងថា ខ្លួនបានទទួលសំបុត្រមែន ឬ បានទទួលទូរស័ព្ទមែន តែពុំបាននិយាយពីការរំលាយកិច្ចសន្យាទេ នោះមាត្រា ៧ នៃច្បាប់ស្តីពីការអនុវត្តក្រមរដ្ឋប្បវេណីដែលចែងអំពីការជូនដំណឹងអំពីការបង្ហាញឆន្ទៈទៅអ្នកឆ្ងាយបានកំណត់អំពីវិធីបញ្ជាក់អំពីការបង្ហាញឆន្ទៈទៅអ្នកឆ្ងាយ។

+ **កិច្ចសន្យា៖** កិច្ចសន្យា គឺជាកិរិយាដែលបុគ្គលពីរនាក់ ឬ ច្រើននាក់ មានឆន្ទៈត្រូវគ្នាព្រមបង្កើត កែប្រែ ឬ រំលត់នូវកាតព្វកិច្ច (មាត្រា ៣១១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

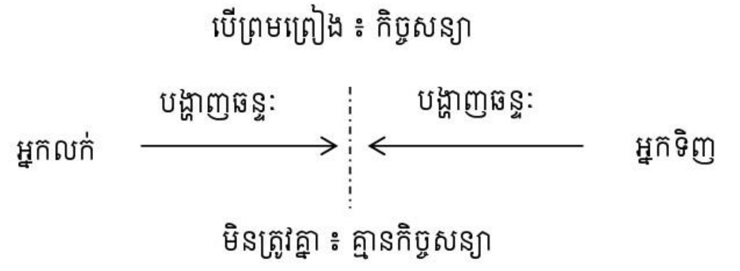

- បង្កើតកាតព្វកិច្ចតាមកិច្ចសន្យា ៖ A មានដី B ចង់ជួល ហើយ A និង B ព្រមព្រៀងបង្កើតកិច្ចសន្យាជួលដោយ A មានកាតព្វកិច្ចប្រគល់ដី ហើយ B មានកាតព្វកិច្ចបង់ប្រាក់ដែលជាថ្លៃឈ្នួល។
- កែប្រែកាតព្វកិច្ចតាមកិច្ចសន្យា ៖ កែប្រែ សំដៅទៅលើការផ្លាស់ប្តូរ ដូចជាផ្លាស់ប្តូរអំឡុងពេលជួល ថ្លៃឈ្នួល ពេលវេលាបង់ថ្លៃឈ្នួល ជាដើម។
- រំលត់កាតព្វកិច្ចតាមកិច្ចសន្យា ៖ ពេលបង្កើត បានកំណត់អំឡុងពេលជួលរយៈពេល ១០ឆ្នាំ តែក្រោយមកភាគី A និង B បានព្រមព្រៀងរំលាយកិច្ចសន្យាមុនអាណត្តិ។

+ ***សកម្មភាពឯកតោភាគី*** ៖ សកម្មភាពឯកតោភាគី គឺជាសកម្មភាពដែលបង្កើត កែប្រែ ឬ រំលត់នូវកាតព្វកិច្ច ដោយបង្ហាញឆន្ទៈនៃការចាត់ចែងទ្រព្យដោយភាគីម្ខាង ឬ ដោយអនុវត្តសិទ្ធិដែលបានទទួលតាមកិច្ចសន្យា ឬ តាមបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ (មាត្រា ៣១២ កថាខណ្ឌទី ១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

- កិច្ចសន្យា តម្រូវឲ្យមានការព្រមព្រៀងរវាងគូភាគី តែសកម្មភាពឯកតោភាគី មិនតម្រូវឲ្យមានការព្រមព្រៀងពីភាគីម្ខាងទៀតទេ។

- បង្កើតកាតព្វកិច្ចតាមសកម្មភាពឯកតោភាគី ៖ អច្ច័យទាន ជាសកម្មភាពឯកតោភាគីក្នុងការបង្កើតកាតព្វកិច្ច ប៉ុន្តែ កាតព្វកិច្ចត្រូវធ្លាក់ទៅលើសន្តតិជន។ ការទទួលស្គាល់កូន ក៏ជាសកម្មភាពឯកតោភាគីដែរ ពីព្រោះឪពុកមានកាតព្វកិច្ចចិញ្ចឹម និងថែរក្សាកូនដែលជាអនីតិជន ជាដើម។
- ការកែប្រែកាតព្វកិច្ចតាមសកម្មភាពឯកតោភាគី ៖ ការកែប្រែ សំដៅទៅលើការផ្លាស់ប្តូរ។ ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងកិច្ចសន្យាលក់ទិញរថយន្ត អ្នកលក់បានសន្យាថានឹងយករថយន្តទៅឲ្យអ្នកទិញដល់ផ្ទះ។ នៅក្នុងកិច្ចសន្យា បានផ្តល់សិទ្ធិឲ្យអ្នកទិញអាចផ្លាស់ប្តូរទីកន្លែងនៃការប្រគល់ក្រៅពីក្រុងភ្នំពេញបាន ប្រសិនបើអ្នកទិញទាក់ទងមកអ្នកលក់នៅមុន ៣ថ្ងៃ។ ប្រសិនបើអ្នកទិញទាក់ទងទៅអ្នកលក់ ដោយសុំឲ្យផ្លាស់ប្តូរទីកន្លែងនៃការដឹកជញ្ជូនមកកន្លែងធ្វើការវិញនោះ នេះគឺជាការកែប្រែកាតព្វកិច្ចតាមសកម្មភាពឯកតោភាគី។
- រំលត់កាតព្វកិច្ចតាមសកម្មភាពឯកតោភាគី ៖ ការលុបចោលកិច្ចសន្យា(មាត្រា ៣៥៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ការរំលាយកិច្ចសន្យា(មាត្រា ៤០៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) គឺជាសកម្មភាពឯកតោភាគី។ ការលើកលែង (មាត្រា ៤៧៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ក៏ជាសកម្មភាពឯកតោភាគី។

ផ្នែកទី២ ប្រភេទ និងបែបយ៉ាងនៃកាតព្វកិច្ច

១. ប្រភេទនៃកាតព្វកិច្ច

កាតព្វកិច្ច មានន័យថាជាទំនាក់ទំនងគតិយុត្ត ដែលបុគ្គលជាក់លាក់ម្នាក់ (កូនបំណុល) មានករណីយកិច្ចចំពោះបុគ្គលជាក់លាក់ម្នាក់ទៀត (ម្ចាស់បំណុល) ។ ខ្លឹមសារនៃករណីយកិច្ចអាចមានផ្សេងៗគ្នាដូចជា ការប្រគល់វត្ថុ ឬប្រាក់ ការបំពេញសកម្មភាពមួយចំនួន ឬការមិនបំពេញសកម្មភាពមួយចំនួន ។

ឧ.អ្នកទិញ នៅក្នុងកិច្ចសន្យាលក់ទំនិញ មានករណីយកិច្ចបង់ប្រាក់ឲ្យអ្នកលក់។ ចំណែកឯ អ្នកលក់ មានករណីយកិច្ចផ្ទេរកម្មសិទ្ធិនៃវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការលក់ទៅឲ្យអ្នកទិញ ។

មូលហេតុនៃកាតព្វកិច្ចជាច្រើនផ្សេងទៀតកើតមាន ដូចមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៣០៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។

១.១. កាតព្វកិច្ចមានគោលបំណងឲ្យធ្វើសកម្មភាព និង កាតព្វកិច្ចមានគោលបំណងមិនឲ្យធ្វើសកម្មភាព (មាត្រា ៣១៣)

ក. កាតព្វកិច្ចមានគោលបំណងឲ្យធ្វើសកម្មភាព

កាតព្វកិច្ចមានគោលបំណងឲ្យធ្វើសកម្មភាព គឺអាចធ្វើឡើងតាមរយៈកិច្ចសន្យាអាណត្តិ កិច្ចសន្យាការងារជាដើម ។

ឧ. ការសម្អាតផ្លូវថ្នល់ ការកាប់ដើមឈើ ការសាងសង់ ឬការបំផ្លាញអាគារ ការដឹកជញ្ជូនទំនិញ ។ ល។

ខ. កាតព្វកិច្ចមានគោលបំណងមិនឲ្យធ្វើសកម្មភាព

មិនមានឧទាហរណ៍ជាគម្រូណាមួយនៃកាតព្វកិច្ចមានគោលបំណងមិនឲ្យធ្វើសកម្មភាពអ្វីមួយ តាមរយៈកិច្ចសន្យាក្នុងទម្រង់ណាមួយទេ ហើយគេមិនអាច និយាយជាក់លាក់ថា តើកាតព្វកិច្ចដែលមានបំណងលុបចោលសកម្មភាពត្រូវបានទទួលស្គាល់ ឬអត់ទេ ។ ជាលទ្ធផលមាត្រា ៣១៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ចែងយ៉ាងច្បាស់ថា អាចមានកាតព្វកិច្ចមិនឲ្យធ្វើសកម្មភាពណាមួយ ។

ឧ. មិនឲ្យបើកអាជីវកម្មដូចគ្នា (ផ្លាកសញ្ញា, ម៉ាក), កិច្ចសន្យាធ្វើឡើងរវាងក្រុមហ៊ុន និងតួសម្តែងដែលចែងសកម្មភាពមិនឲ្យតួកុនទៅសម្តែងនៅក្រុមហ៊ុនផ្សេងទៀត។

ឧ. បទបញ្ញាហាមប្រាមរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន, កិច្ចសន្យាហាមមិនឲ្យលេងព្យាណូនៅពេលយប់ ។

១.២. កាតព្វកិច្ចប្រគល់ និង កាតព្វកិច្ចធ្វើសកម្មភាព

ក. កាតព្វកិច្ចប្រគល់

កាតព្វកិច្ចប្រគល់ គឺអ្នកលក់មានកាតព្វកិច្ចត្រូវប្រគល់វត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការលក់ទិញទៅឲ្យអ្នកទិញ តាមកាលបរិច្ឆេទ និងតាមទីកន្លែងដែលបានកំណត់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា ។

ឧ. ករណី កិច្ចសន្យាទិញលក់ឡាន កាតព្វកិច្ចប្រគល់ គឺអ្នកលក់ត្រូវប្រគល់ឡានទៅឲ្យអ្នកទិញ រីឯអ្នកទិញមានកាតព្វកិច្ចត្រូវប្រគល់លុយទៅឲ្យអ្នកលក់ ។

ខ. កាតព្វកិច្ចធ្វើសកម្មភាព

កាតព្វកិច្ចធ្វើសកម្មភាព គឺជាប្រភេទនៃកាតព្វកិច្ចដែលមានគោលបំណងឲ្យធ្វើសកម្មភាពក្រៅពីកាតព្វកិច្ចប្រគល់។

ឧ. កិច្ចសន្យាដឹកជញ្ជូនទំនិញដែលអ្នកដឹកជញ្ជូនត្រូវដឹកជញ្ជូនទំនិញឲ្យអតិថិជន, កិច្ចសន្យាអាណត្តិដូចជា មេធាវីត្រូវធ្វើសកម្មភាពការពារក្តីឲ្យកូនក្តី (គូភាគីមានឋានៈស្មើគ្នា) , កិច្ចសន្យាម៉ៅការដូចជាអ្នកម៉ៅការត្រូវសាងសង់អាគារ (គូភាគីមានឋានៈស្មើគ្នា)។

១.៣. កាតព្វកិច្ចប្រគល់វត្ថុ ដែលបានកំណត់ជាក់លាក់ និង កាតព្វកិច្ចដែលបានកំណត់ប្រភេទ នៃវត្ថុ

ក. កាតព្វកិច្ចប្រគល់វត្ថុ ដែលបានកំណត់ជាក់លាក់ (មាត្រា ៣១៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

វត្ថុដែលបានកំណត់ជាក់លាក់ គឺជាករណីដែលភាគីពាក់ព័ន្ធនៃកិច្ចសន្យាផ្តោតលើលក្ខណៈសម្គាល់ពិសេសនៃវត្ថុមួយ ហើយបើទោះបីជាមានការប្រគល់វត្ថុជំនួសក៏ដោយ ក៏មិនអាចចាត់ទុកថាជាការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដែរ។ ចំពោះកាតព្វកិច្ចប្រគល់វត្ថុដែលបានកំណត់ជាក់លាក់អ្វីមួយ កូនបំណុលមានករណីយកិច្ចថែរក្សាវត្ថុនោះដោយប្រុងប្រយ័ត្នរហូតដល់ពេលប្រគល់នោះ ។

ឧ. សេះប្រណាំងឈ្មោះ ក, ផ្ទាំងគំនូរទូលក្អមទឹកដោយវិចិត្រករញ៉ឹក ឌឹម, ដី ឬអាគារដែលមានអត្តសញ្ញាណច្បាស់លាស់។ល។

ខ. កាតព្វកិច្ចដែលបានកំណត់ប្រភេទនៃវត្ថុ (មាត្រា ៣១៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) (វិធីសាស្ត្រដើម្បីកំណត់ប្រភេទនៃវត្ថុគឺ ទី១. ត្រូវកំណត់ប្រភេទនៃវត្ថុដែលត្រូវប្រគល់ឲ្យបានច្បាស់លាស់, ទី២. ត្រូវបំពេញសកម្មភាពចាំបាច់ដើម្បីផ្តល់នូវកម្មវត្ថុ ដែលបានកំណត់ហើយនោះ។ ជំហានទាំងពីរនេះ ចាំបាច់ត្រូវតែមាន។)

កាតព្វកិច្ចដែលបានកំណត់ប្រភេទនៃវត្ថុ គឺជាកាតព្វកិច្ចដែលកម្មវត្ថុនោះត្រូវកំណត់ដោយផ្អែកលើប្រភេទ។

ឧ. អង្ករ១០គីឡូក្រាមមកពីខេត្តបាត់ដំបង / គោដោយគ្មានបញ្ជាក់ថាគោណាមួយ / ទូរទស្សន៍ ២០គ្រឿង / ស្រាបៀអង្គរ ១០កំប៉ុង។

- ប្រសិនបើកម្មវត្ថុត្រូវផ្តល់មានគុណភាពច្រើនយ៉ាង កូនបំណុលមានករណីយកិច្ចផ្តល់នូវវត្ថុដែលមានគុណភាពដូចដែលគូភាគីបានកំណត់។ ក្នុងករណីដែលគូភាគីមិនកំណត់គុណភាពទេ កូនបំណុលមានករណីកិច្ចផ្តល់នូវវត្ថុដែលមានគុណភាពមធ្យម (មាត្រា ៣១៥ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

- ចំពោះកាតព្វកិច្ច ដែលបានកំណត់ប្រភេទ ក្រោយពេលដែលកូនបំណុលបានកំណត់កម្មវត្ថុ ដែលត្រូវផ្តល់ច្បាស់លាស់ និង ដែលបានបញ្ចប់សកម្មភាពចាំបាច់ដើម្បីផ្តល់នូវកម្មវត្ថុដែលបានកំណត់ហើយនោះ កូនបំណុលមានករណីយកិច្ចផ្តល់នូវវត្ថុនោះតែប៉ុណ្ណោះ (មាត្រា ៣១៥ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

ឧ. កិច្ចសន្យាទិញទូរទស្សន៍ចំនួន ២០ គ្រឿង ប្រសិនបើអ្នកលក់មានទូរទស្សន៍ចំនួន១០០ គ្រឿង ក្នុងឃ្លាំង អ្នកលក់ត្រូវជ្រើសរើសយកចំនួន២០ គ្រឿង ។ ក្រោយពេលដែលកូនបំណុលបានជ្រើសរើសទូរទស្សន៍ចំនួន ២០ គ្រឿង និងបញ្ចប់ការរៀបចំប្រគល់វត្ថុដល់អ្នកទិញរួចហើយ ករណីយកិច្ចរបស់អ្នកលក់ ត្រូវកំណត់នៅត្រឹមករណីយកិច្ចផ្តល់តាវលិកនូវទូរទស្សន៍ទាំង ២០ គ្រឿងនោះ ។ ជាលទ្ធផល នៃការកំណត់នេះ អ្នកលក់មានករណីយកិច្ចថែរក្សាទូរទស្សន៍ទាំង ២០គ្រឿងនោះ ដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ក្នុងនាមជាអ្នកគ្រប់គ្រងដ៏ល្អ (មាត្រា ៣១៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ។

- "សកម្មភាពដែលចាំបាច់ត្រូវបំពេញក្នុងការប្រគល់" ៖ ពេលកំណត់ជាក់លាក់ គឺខុសគ្នាទៅតាមករណីសិក្សានីមួយៗ ហើយជាទូទៅយើងអាចធ្វើការពិចារណាបានដូចខាងក្រោម៖

· កាតព្វកិច្ចដែលកូនបំណុលត្រូវយកទៅប្រគល់ឲ្យ

វត្ថុត្រូវកំណត់ជាក់លាក់នៅពេលដែលយកទៅដល់ និងបានប្រគល់ឲ្យជាក់ស្តែងនៅកំណត់ពេលអនុវត្ត ។

· កាតព្វកិច្ចដែលម្ចាស់បំណុលត្រូវមកយក

វត្ថុត្រូវបានកំណត់ជាក់លាក់ នៅពេលដែលបានបែងចែក រៀបចំសម្រាប់ការប្រគល់ និងបានជូនដំណឹងទៅម្ចាស់បំណុល។ ទោះបីជាមិនបានជូនដំណឹងក៏ដោយ ប្រសិនបើបានបែងចែក និងរៀបចំសម្រាប់ការប្រគល់រួចហើយពេលកំណត់អនុវត្តបានមកដល់ វត្ថុនោះក៏ត្រូវបានកំណត់ជាក់លាក់ដែរ។

១.៤. កាតព្វកិច្ចជាប្រាក់ និង កាតព្វកិច្ចមិនមែនជាប្រាក់

ក. កាតព្វកិច្ចជាប្រាក់

១. ក្នុងករណីដែលកម្មវត្ថុនៃកាតព្វកិច្ចជាប្រាក់ នោះកូនបំណុលអាចសងជារូបិយវត្ថុផ្សេងៗ តាមការជ្រើសរើសរបស់ខ្លួនបាន ។ ប៉ុន្តែ ម្ចាស់បំណុល និងកូនបំណុលអាចកំណត់ការសងជារូបិយវត្ថុពិសេសក៏បានដែរ (មាត្រា ៣១៦ កថាខណ្ឌទី ១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ។

ឧ. A បានខ្ចីប្រាក់ ១ លានរៀល ពី B ដែលមានក្រដាស ៥ ម៉ឺនរៀល ចំនួន ២០ សន្លឹក។ នៅពេលសង A អាចសងជាក្រដាស ៥ ម៉ឺនរៀល ចំនួន ២០ សន្លឹក វិញក៏បាន ឬត្រូវសងជាក្រដាស ១០ ម៉ឺនរៀល ចំនួន ១០ សន្លឹក ក៏បាន ឬក្រដាសប្រាក់ផ្សេងពីអ្វីដែលខ្លួនបានទទួលក៏បាន សំខាន់ឲ្យតែតម្លៃលុយដែលត្រូវសងគឺគ្រប់ចំនួនដែលខ្លួនបានខ្ចី ។

២. ក្នុងករណីដែលរូបិយវត្ថុពិសេសដែលកំណត់ជាកម្មវត្ថុនៃកាតព្វកិច្ច លែងជារូបិយវត្ថុស្របច្បាប់នៅពេលអនុវត្តកាតព្វកិច្ច កូនបំណុលអាចសងជារូបិយវត្ថុណាមួយផ្សេងទៀតបាន (មាត្រា ៣១៦ កថាខណ្ឌទី ២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

ឧ. ពេលខ្ចីលុយក្រដាស ៥ ដុល្លារ សេរីចាស់ តែយូរទៅដោយគេលែងប្រើ គេក៏ដូរលុយសេរីថ្មី នោះពេលសង ត្រូវសងលុយសេរីថ្មី មិនមែនលុយសេរីចាស់ទេ ។

៣. បញ្ញត្តិនៃកថាខណ្ឌទី ១ និងទី ២ ខាងលើនេះ ត្រូវយកមកអនុវត្តដូចគ្នាផងដែរ ចំពោះករណីដែលការផ្តល់នូវរូបិយវត្ថុបរទេស ត្រូវបានកំណត់ជាកម្មវត្ថុនៃកាតព្វកិច្ច (មាត្រា ៣១៦ កថាខណ្ឌទី ៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ។

ឧ. បើ A មានកាតព្វកិច្ចត្រូវសងប្រាក់ចំនួន ១០០ ដុល្លារ នោះកូនបំណុលអាចសងជារូបិយវត្ថុបរទេសផ្សេងបានដូចជា ក្រដាសប្រាក់ ១ដុល្លារ , ១០ដុល្លារ, ២០ដុល្លារ, ៥០ដុល្លារ ឬ ១០០ដុល្លារ ជាដើម ។

៤. ក្នុងករណីដែលបានកំណត់ចំនួននៃកាតព្វកិច្ចជារូបិយវត្ថុបរទេស កូនបំណុលអាចសងជារូបិយវត្ថុនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដោយគិតទៅតាមអត្រាប្តូររូបិយប័ណ្ណបរទេស នៅកន្លែងដែលត្រូវអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនោះ នៅពេលកំណត់អនុវត្ត (មាត្រា ៣១៧ កថាខណ្ឌទី ១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

ឧ. A ខ្ចីលុយ B ចំនួន ១០០ ដុល្លារ។ លុះដល់ថ្ងៃសង A យកលុយរៀលចំនួន ៤០ ម៉ឺនរៀលឲ្យទៅ B ប៉ុន្តែ B មិនព្រមទទួល ដោយអះអាងថាអត្រាប្តូរប្រាក់នៅភ្នំពេញគឺ ៤១០០ រៀលក្នុងមួយដុល្លារ ដូច្នេះ A ត្រូវសង ៤១ ម៉ឺនរៀល។

៥. បញ្ញត្តិពិសេសអំពីកាតព្វកិច្ចជាប្រាក់ (មាត្រា ៣៩៩ កថាខណ្ឌទី ១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

នៅពេលដែលកម្មវត្ថុនៃកាតព្វកិច្ច គឺជាការបង់ប្រាក់ នោះកូនបំណុលមិនអាចរួចផុតពីកាតព្វកិច្ចបង់ការប្រាក់ចំពោះការយឺតយ៉ាវឡើយ ទោះបីជាកូនបំណុលអាចបញ្ជាក់ថា ការយឺតយ៉ាវក្នុងការបង់នោះកើតឡើងដោយសារប្រធានសក្តិក៏ដោយ។

ក្នុងករណីដែលកូនបំណុលបានបញ្ជាក់ថាមិនមានកំហុស ចំពោះការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច នោះកូនបំណុលអាចរួចផុតពីករណីយកិច្ចបង់ថ្លៃការខូចខាតដែលលើសពីការប្រាក់ដែលយឺតយ៉ាវ ប៉ុន្តែមិនអាចរួចផុតពីករណីយកិច្ចបង់ការប្រាក់ដែលយឺតយ៉ាវនោះទេ ។

ឧ. A បានខ្ចីប្រាក់ពី B ចំនួន ១០០០ ដុល្លារ ប៉ុន្តែនៅថ្ងៃសងប្រាក់ ដោយសារទឹកជំនន់ ធ្វើឲ្យ A មិនអាចសងប្រាក់ទាន់ពេលកំណត់ លុះមួយខែក្រោយមកទើប A អាចសងប្រាក់បាន។ ដូច្នេះ A ត្រូវសងប្រាក់ដើម និងការប្រាក់យឺតយ៉ាវផងដែរ ។

ខ. កាតព្វកិច្ចមិនមែនជាប្រាក់

គឺជាកាតព្វកិច្ចដែលឆ្លើយតបទៅនឹងសិទ្ធិទាមទារដែលគ្មានគោលបំណងឲ្យសងជាប្រាក់ ដូចជាប្រគល់អចលនវត្ថុ ឬ ចលនវត្ថុ។

១.៥. កាតព្វកិច្ចអនិយ័ត និង កាតព្វកិច្ចដែលមិនអាចជ្រើសរើសបាន

ក. កាតព្វកិច្ចអនិយ័ត (មាត្រា ៣២០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

កាតព្វកិច្ចអនិយ័ត សំដៅលើករណីដែលកម្មវត្ថុនៃកាតព្វកិច្ច ត្រូវបានកំណត់ដោយការជ្រើសរើសក្នុងចំណោមកម្មវត្ថុច្រើនប្រភេទដែលអាចអនុវត្តបាន ។

ឧទាហរណ៍នៃកាតព្វកិច្ចអនិយ័តដែលកើតឡើងតាមរយៈកិច្ចសន្យា មានដូចជាករណី A បានធ្វើឲ្យខូចរថយន្តម៉ាក Camry របស់ B ក្រោយមក A និង B បានបង្កើតកិច្ចសន្យាសះជា ដោយព្រមព្រៀងគ្នាថា A ត្រូវប្រគល់រថយន្តម៉ាក Camry ថ្មីឲ្យទៅ B ក្នុងរយៈពេល ១ ខែ ឬ បង់ប្រាក់ចំនួន ១០.០០០ដុល្លារ ជាដើម។

ឧទាហរណ៍មួយទៀតនៃកាតព្វកិច្ចអនិយ័តដែលកើតឡើងតាមរយៈកិច្ចសន្យា គឺករណី កិច្ចសន្យាសងដោយយកវត្ថុជំនួស។ កិច្ចសន្យាសងដោយយកវត្ថុជំនួស គឺជាការព្រមព្រៀងគ្នារវាងម្ចាស់បំណុល និង កូនបំណុល ដូចជាករណីជំនួសឲ្យការបង់ប្រាក់ គឺត្រូវប្រគល់ដីវិញ ជាដើម (មាត្រា ៤៤២ កថាខណ្ឌទី២)។ នៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យាសងដោយវត្ថុជំនួស កូនបំណុលអាចជ្រើសរើស សងប្រាក់ ឬ ប្រគល់ដី (កថាខណ្ឌទី២ នៃមាត្រា ៤៤២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ នេះគឺជាកាតព្វកិច្ចអនិយ័ត ហើយជាឧទាហរណ៍នៃករណីកាតព្វកិច្ចអនិយ័តកើតចេញពីកិច្ចសន្យាសងដោយយកវត្ថុជំនួស។ មានករណីខ្លះកិច្ចសន្យាសងដោយយកវត្ថុជំនួសត្រូវបានបង្កើតស្របពេលជាមួយគ្នានឹងពេលខ្ចីប្រាក់ ករណីខ្លះត្រូវបានបង្កើតនៅក្រោយពេលខ្ចីប្រាក់តែនៅមុនពេលកំណត់សង ហើយករណីខ្លះទៀតត្រូវបានបង្កើតនៅក្រោយពេលកំណត់សងផងដែរ។

ក្នុងករណីដែលមានការសងដោយវត្ថុជំនួស ហើយ តម្លៃនៃតាវកាលិកដើម និងតម្លៃនៃតាវកាលិកវត្ថុជំនួសនោះ ខុសគ្នាខ្លាំង តើចាំបាច់ត្រូវការពារកូនបំណុលដែរ ឬទេ? នៅប្រទេសជប៉ុន មានមធ្យោបាយពីរយ៉ាងដូចខាងក្រោម ដើម្បីការពារកូនបំណុល ៖

ទី១. កូនបំណុល អះអាងអំពីមោឃភាពកិច្ចសន្យាសងដោយយកវត្ថុជំនួសដោយយកមូលហេតុផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ហើយបដិសេធនឹងការប្រគល់វត្ថុជំនួស។ នៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជា ប្រសិនបើបំពេញលក្ខខណ្ឌច្បាប់ អាចធ្វើការអះអាងអំពីមោឃភាពដោយផ្អែកលើភាពផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ (មាត្រា ៣៥៤ កថាខណ្ឌទី១ វាក្យខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ឬ លុបចោលដោយផ្អែកលើអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ (មាត្រា ៣៥១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ហើយបដិសេធក្នុងការប្រគល់វត្ថុជំនួសបាន។

ទី២. កូនបំណុល ទាមទារទៅម្ចាស់បំណុលឲ្យសងទឹកប្រាក់ដែលនៅសល់ពីការគណនាតម្លៃនៃតាវកាលិកដើម និងតម្លៃនៃតាវកាលិកជំនួស (ទាមទារការបង់ប្រាក់ជម្រះ)។ នៅប្រទេសជប៉ុន កាតព្វកិច្ចនៃការបង់ប្រាក់ជម្រះ ត្រូវបានបញ្ញត្តនៅក្នុងច្បាប់ពិសេស។ នៅកម្ពុជា ពុំមានច្បាប់នោះទេ ប៉ុន្តែផ្អែកលើការបកស្រាយ អាចធ្វើការពិចារណាមានលទ្ធភាពធ្វើបាន ឬមិនបាន។

ខ. កាតព្វកិច្ចដែលមិនអាចជ្រើសរើសបាន

កាតព្វកិច្ចដែលមិនអាចជ្រើសរើសបាន គឺសំដៅលើករណីដែលកម្មវត្ថុនៃកាតព្វកិច្ច ដែលបានចុះកិច្ចសន្យា មិនបានកំណត់អំពីជម្រើសច្រើនប្រភេទដែលអាចអនុវត្តបាន ។

ឧ. ភាគី A មានកាតព្វកិច្ចត្រូវផ្តល់តាវកាលិកជាឡានម៉ាក Camry ឆ្លាម ផលិតនៅឆ្នាំ១៩៩៧ មួយគ្រឿង ឲ្យភាគី B ។

១.៦. អត្រាការប្រាក់ដែលច្បាប់បានកំណត់ និង ការប្រាក់សមាស

ក. អត្រាការប្រាក់ដែលច្បាប់បានកំណត់

ប្រសិនបើគូភាគីនៃកិច្ចសន្យា បានយល់ព្រមលើអត្រាការប្រាក់នៅក្នុងកិច្ចសន្យាក្នុងទំហំនៃអត្រាការប្រាក់ដែលត្រូវបានកម្រិត (១៨%) (មាត្រា ៥៨៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងមាត្រា ១៧ កថាខណ្ឌទី ១ នៃច្បាប់ស្តីពីការអនុវត្តក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងប្រការ ១ នៃប្រកាសស្តីពីអត្រាការប្រាក់ដែលត្រូវបានកម្រិតរបស់ក្រសួងយុត្តិធម៌) អត្រាការប្រាក់ដែលត្រូវអនុវត្ត គឺជាអត្រាការប្រាក់នៅក្នុងកិច្ចសន្យា។ ចំពោះការខ្ចីបរិភោគធម្មតា អត្រាការប្រាក់គឺត្រូវបានព្រមព្រៀងដោយគូភាគី ។ ក្នុងករណីដែលភាគីនៃកិច្ចសន្យាបានព្រមព្រៀងថា អត្រាការប្រាក់នឹងត្រូវបង្កើតឡើង ប៉ុន្តែមិនបានសម្រេចអំពីអត្រាការប្រាក់ទេនោះ អត្រាការប្រាក់ត្រូវគិតចំនួន ៥ ភាគរយ ក្នុងមួយឆ្នាំ (មាត្រា ៣១៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

ខ. ការប្រាក់សមាស

ការប្រាក់សមាស សំដៅលើការបន្ថែមការប្រាក់លើការប្រាក់ដែលបានបង្កើតរួចហើយ ក្នុងករណីកូនបំណុលមិនព្រមសងការប្រាក់នោះ (មាត្រា ៣១៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ។ ដោយសារតែការប្រាក់សមាសបានបន្ថែមបន្ទុកចំពោះកូនបំណុល ការប្រាក់សមាសនេះអាចធ្វើបានលុះត្រាតែបំពេញលក្ខខណ្ឌកំណត់ ។ ការប្រាក់សមាសនេះអាចធ្វើទៅបានតែក្នុងករណីដែលលក្ខខណ្ឌទាំង ២ ខាងក្រោមត្រូវបានបំពេញ។

- ទី ១ មានការយឺតយ៉ាវ មិនបានបង់ការប្រាក់សម្រាប់រយៈពេលចាប់ ពី ១ ឆ្នាំឡើងទៅ។
- ទី២ ម្ចាស់បំណុលបានដាស់តឿនឲ្យសងតែកូនបំណុលមិនព្រមសង (មាត្រា ៣១៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

ប្រសិនបើលក្ខខណ្ឌទាំង២ខាងលើនេះត្រូវបានបំពេញ ម្ចាស់បំណុលអាចបញ្ចូលការប្រាក់ទៅក្នុងប្រាក់ដើម ដោយធ្វើការបង្ហាញឆន្ទៈទៅកូនបំណុល។ ការព្រមព្រៀងរវាងម្ចាស់បំណុល និងកូនបំណុលក្នុងការបញ្ចូលការប្រាក់ទៅក្នុងប្រាក់ដើមលើសពីបញ្ញត្តិក្នុងមាត្រានេះ (ដូចជា ការព្រមព្រៀងក្នុងការបញ្ចូលការប្រាក់ទៅក្នុងប្រាក់ដើមជារៀងរាល់ខែជាដើម) ត្រូវទុកជាមោឃៈ។

ឧ. A បានខ្ចីប្រាក់ពី B ចំនួន ១០០០ ដុល្លារ ដោយយកការប្រាក់ ៨% ក្នុងមួយឆ្នាំ ប៉ុន្តែ A មិនបាន បង់ការប្រាក់អស់រយៈពេល ១ឆ្នាំ។ ប្រសិនបើ A ខកខានមិនបានបង់ការប្រាក់បន្ទាប់ពីបានទទួលការដាស់តឿនពី B នោះ B អាចបូកការប្រាក់បញ្ចូលទៅក្នុងប្រាក់ដើមបាន។

ផ្នែកទី៣ លក្ខខណ្ឌ កំណត់ពេល និង អំឡុងពេល

១.លក្ខខណ្ឌ (**មាត្រា ៣២៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី**)

១.១ អត្ថន័យនៃលក្ខខណ្ឌ

លក្ខខណ្ឌ គឺជាព្រឹត្តិការណ៍ដែលកើតឡើងនាពេលអនាគតហើយមិនទៀងទាត់(កថាខណ្ឌទី២ នៃមាត្រា ៣២៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ ប្រសិនបើព្រឹត្តិការណ៍មួយប្រាកដជាកើតឡើង ព្រឹត្តិការណ៍នោះមិនអាចក្លាយជាលក្ខខណ្ឌទេ ។

ឧ. មរណភាព គឺ ជាព្រឹត្តិការណ៍ដែលកើតឡើងពិតប្រាកដ ប៉ុន្តែមិនច្បាស់ថាកើតឡើងនៅពេលណាទេ។ ដូច្នេះ មរណភាពមិនមែនជាលក្ខខណ្ឌទេ គឺជាការកំណត់ពេលមិនពិតប្រាកដ ។

ប្រសិនបើព្រឹត្តិការណ៍មួយដែលកើតឡើងនាពេលអនាគត ហើយមិនទៀងទាត់ នោះទើបហៅថាជាលក្ខខណ្ឌ។

ឧ. ករណីអាពាហ៍ពិពាហ៍ បុរស នារី អាចនឹងរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ប៉ុន្តែ មិនមែនបុរសទាំងអស់ ឬ នារីទាំងអស់សុទ្ធតែត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះទេ ។

ឧ. ករណី "ប្រឡងជាប់" កូនសិស្សពេលប្រឡង មានជាប់ និង មានធ្លាក់ មិនមែនកូនសិស្សសុទ្ធតែប្រឡងជាប់នោះទេ ។

ឧ. ករណីការរញ្ជួយផែនដី បើនៅប្រទេសជប៉ុន គេអាចចាត់ទុកថាជាពេលកំណត់មិនពិតប្រាកដ ព្រោះវាកើតឡើងញឹកញាប់ ប៉ុន្តែចំពោះប្រទេសកម្ពុជាវិញ គឺជាលក្ខខណ្ឌ ។

១.២ អានុភាពនៃលក្ខខណ្ឌ

លក្ខខណ្ឌមាន ២ប្រភេទ គឺ លក្ខខណ្ឌបង្អង់ និង លក្ខខណ្ឌរំលាយ ។

ក. លក្ខខណ្ឌបង្អង់

ការដាក់លក្ខខណ្ឌលើការបង្កើតអានុភាពនៃកិច្ចសន្យាគឺជាលក្ខខណ្ឌបង្អង់កាតព្វកិច្ច ឬ សិទ្ធិ ។

ឧ. ឪពុកបានសន្យាជាមួយកូនថា នឹងទិញម៉ូតូ០១គ្រឿងឲ្យកូន បើសិនកូនប្រឡងជាប់ ។ ក្នុងករណីនេះ ឪពុកមិនទាន់ទិញម៉ូតូឲ្យកូនទេ តែនៅពេលកូនប្រឡងជាប់ ទើបឪពុកទិញម៉ូតូឲ្យ។ **កូនប្រលងជាប់ គឺជាលក្ខខណ្ឌបង្អង់ដាក់លើអានុភាពនៃកិច្ចសន្យាប្រទានកម្ម។**

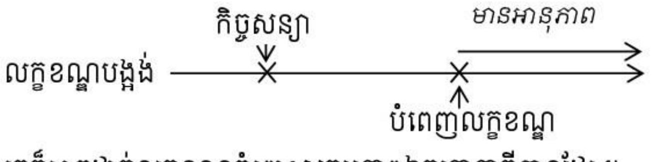

គេក៏អាចដាក់លក្ខខណ្ឌចំពោះសកម្មភាពឯកតោភាគីបានដែរ ។

+លក្ខខណ្ឌបង្អង់កាតព្វកិច្ច ឬ សិទ្ធិដែលកើតឡើងពីសកម្មភាពឯកតោភាគី

ឧ. នៅក្នុងកិច្ចសន្យាទិញលក់រថយន្ត ពេលកំណត់ដែលអ្នកទិញត្រូវប្រគល់ប្រាក់បានមកដល់ តែអ្នកទិញមិនបានអនុវត្តកាតព្វកិច្ចបង់ប្រាក់ទេ។ ក្រោយមកអ្នកលក់បានធ្វើការដាស់តឿនទៅអ្នកទិញ ដោយភ្ជាប់នូវលក្ខខណ្ឌថា បើសិនមួយសប្តាហ៍ទៀតអ្នកទិញមិនបង់ប្រាក់ឲ្យទេ នោះអ្នកលក់នឹងរំលាយកិច្ចសន្យា ។ ការខកខានមិនបានបង់ប្រាក់ក្នុងរយៈពេល ១សប្តាហ៍របស់អ្នកទិញ គឺជាលក្ខខណ្ឌបង្អង់ដាក់លើការរំលាយកិច្ចសន្យាដោយអ្នកលក់ ដែលជាសកម្មភាពឯកតោភាគី។

ខ. លក្ខខណ្ឌរំលាយ

ការដាក់លក្ខខណ្ឌលើការរំលត់អានុភាពនៃកិច្ចសន្យា គឺ ជាលក្ខខណ្ឌរំលាយកាតព្វកិច្ច ឬ សិទ្ធិ ។

ឧ១. និស្សិត A កំពុងបំរើការងារសាកល្បងនៅក្នុងក្រុមហ៊ុន B ដោយភ្ជាប់នូវលក្ខខណ្ឌថា បន្ទាប់ពីអំឡុងពេលការងារសាកល្បង បើនិស្សិតរូបនេះមិនបានបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌដែលក្រុមហ៊ុនបានកំណត់ នោះសិទ្ធិ និង កាតព្វកិច្ចនៃកិច្ចសន្យាការងារនឹងត្រូវបាត់បង់អានុភាព។ ការខកខានមិនបានបំពេញលក្ខខណ្ឌដែលក្រុមហ៊ុនបានកំណត់ គឺជាលក្ខខណ្ឌរំលាយដាក់លើអានុភាពនៃកិច្ចសន្យាការងារ។

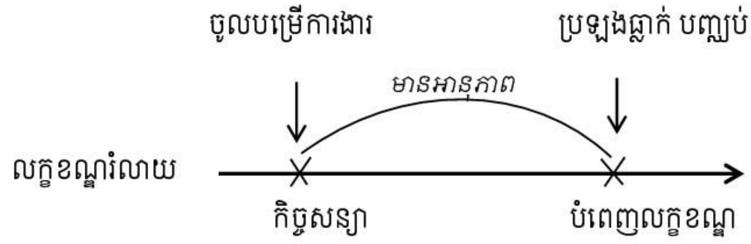

ឧ២. បងប្រុសបានសន្យាជាមួយប្អូនស្រីថានឹងផ្គត់ផ្គង់ការសិក្សារបស់ប្អូនស្រីរហូតដល់ពេលប្អូនស្រីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ ដូច្នេះ នៅពេលប្អូនស្រីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រួច នោះកាតព្វកិច្ច និង សិទ្ធិដែលកើតពីកិច្ចសន្យានឹងត្រូវបាត់បង់អានុភាព។ អាពាហ៍ពិពាហ៍របស់ប្អូនស្រី គឺជាលក្ខខណ្ឌរំលាយដាក់លើអានុភាពនៃកិច្ចសន្យា។

+លក្ខខណ្ឌរំលាយកាតព្វកិច្ច ឬ សិទ្ធិដែលកើតឡើងដោយសកម្មភាពឯកតោភាគី

ឧ. A បានជួលផ្ទះឲ្យទៅ B នៅថ្ងៃទី ១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៣ សំរាប់រយៈពេល ៥ ឆ្នាំ។ B ត្រូវបង់ថ្លៃឈ្នួល ១០០០ ដុល្លារ ជារៀងរាល់ខែ នៅក្នុងអំឡុងពេលនេះ។ នៅថ្ងៃដដែលបន្ទាប់ពីបានបង្កើតកិច្ចសន្យាជួល A បានលើកលែង B ពីករណីយកិច្ចបង់ថ្លៃឈ្នួលរហូតដល់ថ្ងៃដែល B រកការងារធ្វើបាន។ ក្នុងករណីនេះ ការដែល B រកការងារធ្វើបាន គឺជាលក្ខខណ្ឌរំលាយដែលដាក់លើសកម្មភាពឯកតោភាគីនៃការលើកលែងរបស់ A ។

គ. លក្ខខណ្ឌដែលគ្មានសុពលភាព

បើលក្ខខណ្ឌនោះផ្ទុយច្បាប់ ឬ ប៉ះពាល់ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទំលាប់ល្អ លក្ខខណ្ឌនោះត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ។ ជួនកាលលក្ខខណ្ឌដែលគ្មានសុពលភាពនេះ ក៏ប៉ះពាល់ដល់សុពលភាពនៃកិច្ចសន្យាដែរ ដូច្នេះ កិច្ចសន្យាត្រូវចាត់ទុកថាគ្មានសុពលភាព ។

ឧ. លោក A សន្យាថាឲ្យប្រាក់ទៅក្មេងប្រុសចំនួន ១០០០ ដុល្លារ បើក្មេងប្រុសនោះ យល់ព្រមដេកជាមួយគាត់ ។

ឧ. ឪពុក ឬ ម្តាយ ស្អប់កូនប្រសារ ហើយបានជម្រុញឲ្យកូនលែងលះគ្នា ដោយគាត់សន្យាថាប្រសិនបើអ្នកទាំងពីរលែងលះគ្នា គាត់នឹងឲ្យដី ឬ ផ្ទះ ។

២. ការកំណត់ពេល (**មាត្រា ៣២៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី**)

២.១ អត្ថន័យនៃការកំណត់ពេល

ការកំណត់ពេលខុសពីលក្ខខណ្ឌត្រង់ថា ការកំណត់ពេលជាព្រឹត្តិការណ៍ដែលនឹងប្រាកដជាកើតឡើងនៅពេលអនាគត ។

ឧ. ៣ ខែក្រោយ ឬ នៅពេលថ្ងៃទី១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៥ បានមកដល់ ឬ នៅពេល ក ទទួលមរណភាព ឬ នៅពេលភ្លៀងលើកក្រោយ ជាដើម។

ក. ពេលចាប់ផ្តើម

+ក្នុងករណីដែលមានកំណត់ពេលចាប់ផ្តើមចំពោះអានុភាពនៃកិច្ចសន្យា អានុភាពនោះមិនត្រូវកើតឡើង រហូតដល់ពេលកំណត់នោះមកដល់ ។ ក្នុងករណីដែលមានការកំណត់ពេលចាប់ផ្តើមចំពោះការអនុវត្តកិច្ចសន្យា ម្ចាស់បំណុលមិនអាចទាមទារឲ្យកូនបំណុលអនុវត្តកាតព្វកិច្ចមុនពេលកំណត់នោះបានឡើយ ។

ឧ. ភាគី(A) បានចុះកិច្ចសន្យាជាមួយ ភាគី(B) នៅថ្ងៃទី០១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១១ ហើយក្នុងកិច្ចសន្យាបានកំណត់ពេលប្រគល់ទំនិញនៅថ្ងៃទី ០១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១២ ។ ក្នុងករណីនេះម្ចាស់បំណុល មិនអាចទាមទារឲ្យកូនបំណុលអនុវត្តកាតព្វកិច្ចមុនពេលកំណត់នោះបានឡើយ ។

ឧ. A និង B បានព្រមព្រៀងគ្នាបង្កើតភតិសន្យានៅថ្ងៃទី០១ ខែ មករា ២០១១ ដោយ A យល់ព្រមប្រគល់ផ្ទះជួលឲ្យទៅ B នៅថ្ងៃទី០១ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១១ ។ ក្នុងករណីនេះម្ចាស់បំណុល(ភតិកៈ) មិនអាចទាមទារឲ្យកូនបំណុល(ភតិបតី)អនុវត្តកាតព្វកិច្ចមុនពេលកំណត់នោះបានឡើយ ។

ខ. ពេលចប់

+ក្នុងករណីដែលមានការកំណត់ពេលចប់ចំពោះអានុភាពនៃកិច្ចសន្យា អានុភាពនោះត្រូវរលត់នៅពេលកំណត់នោះមកដល់ ។

ឧ. ក្នុងកិច្ចសន្យាជួលអចិន្ត្រៃយ៍រវាងភាគី A និងភាគី B ដែលមានរយៈពេល ៥០ឆ្នាំ គិតពីថ្ងៃទី ០១ ខែ មករា ឆ្នាំ២០០០ រហូត ដល់ថ្ងៃទី ០១ ខែ មករា ឆ្នាំ២០៥០ ។ ក្នុងករណីនេះ កិច្ចសន្យាជួលអចិន្ត្រៃយ៍ត្រូវរលត់នៅថ្ងៃទី ០១ ខែ មករា ឆ្នាំ២០៥០ ។

គ. ការកំណត់ពេលនៅក្នុងសកម្មភាពឯកតោភាគី

+ចំពោះសកម្មភាពឯកតោភាគី ភាគីអាចកំណត់ពេលចាប់ផ្តើម ឬ ពេលចប់ក៏បានដែរ តែសកម្មភាពនោះ មិនត្រូវនាំឲ្យមានការខូចខាតដោយមិនត្រឹមត្រូវដល់ភាគីម្ខាងទៀតឡើយ ។

ឧ១. ប្រសិនបើម្ចាស់បំណុលនៃកិច្ចសន្យាធនលាភសាមយិកមួយជីវិត ដែលទទួលតាវកាលិកជាប្រាក់រៀងរាល់ឆ្នាំ បានលើកលែងកាតព្វកិច្ចឲ្យកូនបំណុលក្នុងការផ្តល់ប្រាក់ ដែលអានុភាពនៃការលើកលែងនេះចាប់ផ្តើមនៅ ៣ ឆ្នាំក្រោយ។ ការលើកលែងនេះ ជាសកម្មភាពឯកតោភាគី ដែលភ្ជាប់នឹងការកំណត់ពេល ៣ឆ្នាំ ក្រោយសកម្មភាពលើកលែង។

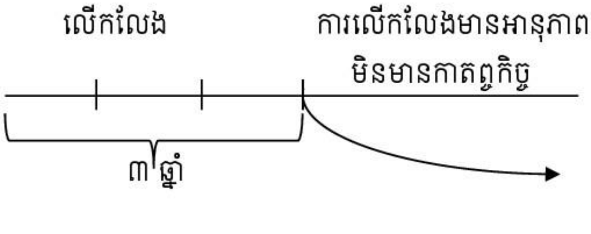

ឧ២. A បានជួលផ្ទះឲ្យទៅ B នៅថ្ងៃទី ១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៣ សំរាប់រយៈពេល ៥ ឆ្នាំ។ B ត្រូវបង់ថ្លៃឈ្នួល ១០០០ ដុល្លារ ជារៀងរាល់ខែ នៅក្នុងអំឡុងពេលនេះ។ នៅថ្ងៃដដែល បន្ទាប់ពីបានបង្កើតកិច្ចសន្យាជួល A

បានលើកលែង B ពីករណីយកិច្ចបង់ថ្លៃឈ្នួល នៅក្រោយថ្ងៃទី ០១ ខែមករា ឆ្នាំ ២០១៧។ នៅក្នុងករណីនេះ ថ្ងៃទី ១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៧ គឺជាការកំណត់ពេលចាប់ផ្តើមដែលបានដាក់លើសកម្មភាពឯកតោភាគីរបស់ A នៃការលើកលែង។

ឧ៣. A បានជួលផ្ទះឲ្យទៅ B នៅថ្ងៃទី ១ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៣ សំរាប់រយៈពេល ៥ ឆ្នាំ។ B ត្រូវបង់ថ្លៃឈ្នួល ១០០០ ដុល្លារ ជារៀងរាល់ខែ នៅក្នុងអំឡុងពេលនេះ។ នៅថ្ងៃដដែល បន្ទាប់ពីបានបង្កើតកិច្ចសន្យាជួល A បានលើកលែង B ពីករណីយកិច្ចបង់ថ្លៃឈ្នួល រហូតដល់ថ្ងៃទី ៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៣។ នៅក្នុងករណីនេះ ថ្ងៃទី ៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៣ គឺជាការកំណត់ពេលចប់ដែលបានដាក់លើសកម្មភាពឯកតោភាគីរបស់ A នៃការលើកលែង។

២.២ ប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេល (មាត្រា ៣៣០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ជាទ្រឹស្តី ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេលមានបីប្រភេទ គឺ ការកំណត់ពេលជាប្រយោជន៍របស់កូនបំណុល ការកំណត់ពេលជាប្រយោជន៍របស់ម្ចាស់បំណុល និង ការកំណត់ពេលជាប្រយោជន៍របស់កូនបំណុលផង និងម្ចាស់បំណុលផង ។ ចំពោះការកំណត់ពេលត្រូវបានជាប្រយោជន៍របស់ម្ចាស់បំណុល ឬ កូនបំណុលអាស្រ័យទៅលើការកំណត់ពេលក្នុងកិច្ចសន្យានីមួយៗត្រូវនឹងករណីនោះ និងទៅលើការបកស្រាយកិច្ចសន្យានីមួយៗនោះផងដែរ ។

ចំពោះពេលចាប់ផ្តើមដែលទាក់ទងនឹងការអនុវត្ត ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាញឹកញាប់នោះ មានករណីច្រើនដែលការកំណត់ពេលនោះជាប្រយោជន៍របស់កូនបំណុល ក្នុងន័យថាកូនបំណុលពុំចាំបាច់អនុវត្តកាតព្វកិច្ចរហូតដល់ពេលកំណត់នៃការអនុវត្តបានមកដល់។ ដូចនេះ មាត្រា ៣៣០ កថាខណ្ឌទី១ សន្មតថា ការកំណត់ពេល ត្រូវបានចែងដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់កូនបំណុល។

ឧ១. ករណីផលប្រយោជន៍របស់កូនបំណុល៖

កិច្ចសន្យារវាងភាគី A និង ភាគី B ដែល A លក់រថយន្តមួយឲ្យទៅ B។ នៅក្នុងកិច្ចសន្យា A ត្រូវប្រគល់រថយន្តក្នុងអំឡុងពេល ១០ ថ្ងៃបន្ទាប់ពីថ្ងៃបង្កើតកិច្ចសន្យា។ ការកំណត់រយៈពេល ១០ ថ្ងៃនេះ គឺដើម្បីផលប្រយោជន៍របស់កូនបំណុល (A) ព្រោះ A មិនចាំបាច់ប្រគល់ឡានក្នុងរយៈពេល១០ថ្ងៃ នោះទេ ។

ឧ២. ករណីផលប្រយោជន៍របស់ម្ចាស់បំណុល៖

ករណីនៃកិច្ចសន្យាបញ្ញើមុជា រយៈពេលនៃការផ្ញើរ ត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីជាប្រយោជន៍របស់ម្ចាស់បំណុល (អ្នកផ្ញើ)។ ដូច្នេះ អ្នកទទួលបញ្ញើមិនអាចប្រគល់វិញនូវវត្ថុផ្ញើមុនពេលកំណត់ទេ ទោះបីជាអ្នកទទួលបញ្ញើនោះស្ម័គ្រចិត្តសងសំណងការខូចខាតក៏ដោយ ។

ឧ៣. ករណីផលប្រយោជន៍របស់កូនបំណុលផង និងម្ចាស់បំណុលផង៖

កិច្ចសន្យាបញ្ញើមានកាលកំណត់ដែលភ្ជាប់នឹងការប្រាក់រវាងភាគី A (ម្ចាស់បំណុល) និង ភាគី B (កូនបំណុលដែលជាធនាគារ)។ ក្នុងនោះកូនបំណុលដែលជាធនាគារ មានប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេលត្រង់ថាធនាគារមិនចាំបាច់ប្រគល់ប្រាក់បញ្ញើ រហូតដល់ពេលកំណត់ ។ រីឯម្ចាស់បំណុល ក៏មានប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេលផងដែរ ដោយសារខ្លួនអាចទទួលបានការប្រាក់សម្រាប់អំឡុងពេលនោះ រហូតដល់ពេលកំណត់ ។

២.៣ ការបោះបង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេល

ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេលក៏អាចបោះបង់បានដែរ ប៉ុន្តែលុះត្រាតែមិននាំឲ្យមានការខូចខាតដោយមិនត្រឹមត្រូវដល់ភាគីម្ខាងទៀត ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើការបោះបង់នោះ ធ្វើឲ្យមានការខូចខាតផលប្រយោជន៍របស់ ភាគី

ម្ខាងទៀត ភាគីដែលធ្វើឲ្យខូចខាតនោះ ត្រូវសងការខូចខាតដល់ភាគីម្ខាងទៀត ។ មានការសន្មត ៣ ករណី ទាក់ទងទៅនឹងការបោះបង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេល។

ករណីទី១ ៖ ការបោះបង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេលបំពានធ្ងន់ធ្ងរដល់ភាគីម្ខាងទៀត។ ក្នុងករណីនេះ ភាគីមិនអាចបោះបង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេលបានទេ។

ឱ. នៅក្នុងកិច្ចសន្យាបញ្ញើមុជា អ្នកទទួលបញ្ញើ មិនអាចប្រគល់វិញនូវវត្ថុផ្ញើមុនពេលកំណត់ទេ ទោះបីជាអ្នកទទួលបញ្ញើនោះស្ម័គ្រចិត្តសងសំណងការខូចខាតក៏ដោយ។ អំឡុងពេលនេះ គឺដើម្បីប្រយោជន៍របស់ម្ចាស់បំណុល (អ្នកផ្ញើ) ហើយការប្រគល់វិញនៅមុនពេលកំណត់ដោយកូនបំណុល (អ្នកទទួលបញ្ញើ) គឺជាការបំពានធ្ងន់ធ្ងរដល់ម្ចាស់បំណុល (អ្នកផ្ញើ)។

ករណីទី២ ៖ ការបោះបង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេលមិនបំពានធ្ងន់ធ្ងរដល់ភាគីម្ខាងទៀតទេ ប៉ុន្តែធ្វើឲ្យមានការខូចខាតដល់ភាគីម្ខាងទៀត។ ក្នុងករណីនេះ ភាគីអាចបោះបង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេលបាន ប៉ុន្តែត្រូវសងសំណងការខូចខាត។

ឱ. បញ្ញើនៅធនាគារដែលមានកំណត់ពេល និង ភ្ជាប់ជាមួយការប្រាក់រវាង A (ម្ចាស់បំណុល) និង B (កូនបំណុលដែលជាធនាគារ)។ B អាចប្រគល់ប្រាក់បញ្ញើទៅ A នៅមុនពេលកំណត់បាន ព្រោះមិនបំពានធ្ងន់ធ្ងរចំពោះ A។ ប៉ុន្តែ B ត្រូវសងសំណងការខូចខាតចំពោះ A ព្រោះ A អាចនឹងបាត់បង់ការប្រាក់ដែលគាត់បានរំពឹងទុក ដោយសារ B សងមុនពេលកំណត់។

ករណីទី៣ ៖ ការបោះបង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេល មិនបំពានធ្ងន់ធ្ងរដល់ភាគីម្ខាងទៀត ហើយក៏មិនធ្វើឲ្យមានការខូចខាតចំពោះភាគីម្ខាងទៀតដែរ។ ក្នុងករណីនេះ ភាគីអាចបោះបង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេល ហើយមិនចាំបាច់សងសំណងការខូចខាតទេ។

ឱ. នៅក្នុងកិច្ចសន្យាខ្ចីបរិភោគដោយគ្មានការប្រាក់ កូនបំណុលមានផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេល ព្រោះកូនបំណុលមិនចាំបាច់សងប្រាក់វិញរហូតដល់ពេលកំណត់បានមកដល់ ប៉ុន្តែ កូនបំណុលមានសេរីភាពក្នុងការបោះបង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេលនេះ ហើយអាចសងប្រាក់នៅមុនពេលកំណត់ និង មិនចាំបាច់សងការខូចខាតទេ។ នេះព្រោះតែការសងនៅមុនពេលកំណត់របស់កូនបំណុលមិនបំពានធ្ងន់ធ្ងរដល់ម្ចាស់បំណុលទេ ហើយមិនធ្វើឲ្យមានការខូចខាតដល់ម្ចាស់បំណុលទេ។

២.៤ ការបាត់បង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេល (មាត្រា ៣៣១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

កូនបំណុលត្រូវបាត់បង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេល ក្នុងករណីដូចតទៅ៖

ក-កូនបំណុលត្រូវបានប្រកាសក្ស័យធន

ខ-កូនបំណុលបានធ្វើឲ្យខូចខាតប្រាតិភោគ

គ-កូនបំណុលមានករណីយកិច្ចត្រូវដាក់ប្រាតិភោគ ប៉ុន្តែមិនបានបំពេញករណីយកិច្ចនេះ

ឃ-មានហេតុដែលគូភាគីបានព្រមព្រៀងគ្នា បានកើតឡើង ។

ហេតុដែលបានកំណត់ចាប់ពីចំណុច ក រហូតដល់ គ គឺ ជាករណីដែលកូនបំណុលបានបាត់បង់ ឬ ទំនងជាបាត់បង់សោធនភាព ឬ ឥណទាន ។ ក្នុងករណីបែបនេះ ប្រសិនបើម្ចាស់បំណុលមិនអាចទាមទារឲ្យកូនបំណុលអនុវត្តកាតព្វកិច្ចមុនបានទេ ចាំរហូតដល់ពេលកំណត់មកដល់ នោះម្ចាស់បំណុលអាចមានហានិភ័យក្នុងការទទួល

ការសង ។ ដូច្នេះ មានន័យថា មាត្រានេះចែងពីការបាត់បង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេលរបស់កូនបំណុល ដោយឲ្យពេលកំណត់សងត្រូវមកដល់ភ្លាមៗ ។

ឧទាហរណ៍នៃករណី ខ ៖ A ខ្ចីប្រាក់ ១០.០០០ដុល្លារ ពី B ដោយបង្កើតហ៊ីប៉ូតែកលើដីរបស់ខ្លួន តែក្រោយមក A បានប្រើប្រាស់សារជាតុគីមី ដែលធ្វើឲ្យបាត់បង់តម្លៃនៃដី ហើយតម្លៃរបស់ដីត្រូវបានធ្លាក់ចុះ។ A បាត់បង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេល។

ឧទាហរណ៍នៃករណី គ ៖ A ខ្ចីប្រាក់ ១០.០០០ដុល្លារ ពី B ហើយបានដាក់ប្រាតិភោគ។ ក្រោយមក ដោយមើលឃើញទ្រព្យរបស់ A ធ្លាក់ចុះ ធនាគារក៏បង្គាប់ឲ្យ A ដាក់ប្រាតិភោគបន្ថែមទៀត។ A បានយល់ព្រមថា ខ្លួននឹងយកប្រាតិភោគបន្ថែមមកដាក់ឲ្យធនាគារ ប៉ុន្តែ A មិនបានយកមកដាក់នោះទេ។ A បាត់បង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេល។

ហេតុដែលបានកំណត់ក្នុងចំណុច ឃ មានន័យថា ភាគីទាំងពីរបានព្រមព្រៀងគ្នាលើហេតុនៃការបាត់បង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេលនោះហើយ ។

ឧ. នៅក្នុងកិច្ចសន្យាខ្ចីបរិភោគដោយមានការប្រាក់រវាង A និង B មានរយៈពេល ៣ឆ្នាំ ហើយមានការប្រាក់ ១% ក្នុងមួយឆ្នាំ ដែលត្រូវបង់ជារៀងរាល់ខែ។ នៅក្នុងកិច្ចសន្យានេះ មានប្រការមួយចែងថា "ប្រសិនបើកូនបំណុលខកខានមិនបានបង់ការប្រាក់សម្រាប់រយៈពេលមួយខែ កូនបំណុលនឹងបោះបង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេល។
ដូចនេះ ម្ចាស់បំណុលអាចអះអាងអំពីការបោះបង់ផលប្រយោជន៍នៃការកំណត់ពេល នៅពេលដែលកូនបំណុលមិនបានបង់ការប្រាក់។"

២.៥ អានុភាពនៃការកំណត់ពេល (មាត្រា ៣២៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ក្នុងករណីដែលមានការកំណត់ពេលចាប់ផ្ដើមចំពោះអានុភាពនៃកិច្ចសន្យា អានុភាពនោះមិនត្រូវកើតឡើងរហូតដល់ពេលកំណត់នោះមកដល់ ។ ក្នុងករណីដែលមានកំណត់ពេលចាប់ផ្ដើមចំពោះការអនុវត្តកិច្ចសន្យា ម្ចាស់បំណុលមិនអាចទាមទារឲ្យកូនបំណុលអនុវត្តកាតព្វកិច្ចមុនពេលកំណត់នោះបានឡើយ ។ ក្នុងករណីដែលមានការកំណត់ពេលចប់ចំពោះអានុភាពនៃកិច្ចសន្យា អានុភាពនោះត្រូវរលត់នៅពេលកំណត់នោះមកដល់ ។

៣. អំឡុងពេល (មាត្រា ៣៣២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

៣.១. របៀបកំណត់អំឡុងពេល

ជាទូទៅ ការកំណត់អំឡុងពេល អាចកំណត់បានអាស្រ័យទៅគូភាគីនៃកិច្ចសន្យា ដែលសន្មត ឬ ព្រមព្រៀងគ្នា ក្នុងការកំណត់អំឡុងពេល ដើម្បីឲ្យមានអានុភាពគតិយុត្ត បានកើតឡើង ឬ បានផុតរលត់ ។

ឧ. កិច្ចសន្យាម៉ៅការមួយបានធ្វើឡើងរវាងភាគី "A" និង ភាគី "B" ដោយភាគីទាំងពីរបានកំណត់អំឡុងពេលនៃការបំពេញការងារឲ្យហើយក្នុងរយៈពេល ១០ ថ្ងៃ ហើយកិច្ចសន្យាបានធ្វើឡើង នៅថ្ងៃទី១០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ ហើយថ្ងៃបញ្ចប់នៃកិច្ចសន្យាថ្ងៃទី២០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ ។

អំឡុងពេលអាចកំណត់ជា ម៉ោង នាទី វិនាទី ថ្ងៃ សប្ដាហ៍ ខែ ឬ ឆ្នាំ បាន (មាត្រា ៣៣២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

៣.២. ការគណនាអំឡុងពេល

- ការគណនាអំឡុងពេលជាម៉ោង នាទី ឬ វិនាទី (មាត្រា ៣៣៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ប្រសិនបើក្នុងកិច្ចសន្យាគូភាគីបានកំណត់អំឡុងពេលជាម៉ោង នាទី ឬ វិនាទី ត្រូវធ្វើការគណនាពីពេលដែលបានចាប់ផ្តើម រហូតដល់ពេលចប់នៃអំឡុងពេលនោះ ។

ឧ. កិច្ចសន្យាម៉ៅការមួយបានធ្វើឡើងរវាងភាគី "A" និង ភាគី "B" ដោយភាគីទាំងពីរបានកំណត់អំឡុងពេលនៃការបំពេញការងារឲ្យហើយក្នុងរយៈពេល ១០ ម៉ោង ហើយកិច្ចសន្យាបានធ្វើឡើង នៅថ្ងៃទី១០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ នៅវេលាម៉ោង ០៨ ព្រឹក ហើយថ្ងៃបញ្ចប់នៃកិច្ចសន្យាគឺនៅថ្ងៃទី១០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ នៅវេលាម៉ោង ០៦ ល្ងាច ។

-ការគណនាអំឡុងពេលជាថ្ងៃ សប្តាហ៍ ខែ ឬ ឆ្នាំ (មាត្រា ៣៣៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ប្រសិនបើក្នុងកិច្ចសន្យាគូភាគីបានកំណត់អំឡុងពេលជាថ្ងៃ សប្តាហ៍ ខែ ឬ ឆ្នាំ វិញ មិនត្រូវគិតបញ្ចូលថ្ងៃដែលចាប់ផ្តើមនៃអំឡុងពេលនេះទេ លើកលែងតែអំឡុងពេលនេះបានចាប់ផ្តើមពីម៉ោងសូន្យ ។ នេះមានន័យថាប្រសិនបើកិច្ចសន្យាធ្វើឡើងមិនចំម៉ោងសូន្យទេ នោះថ្ងៃនៃការចាប់ផ្តើមកិច្ចសន្យាមិនត្រូវរាប់បញ្ចូលទេ ។

ឧ. កិច្ចសន្យាម៉ៅការមួយបានធ្វើឡើង រវាងភាគី "A" និង ភាគី "B" ដោយភាគីទាំងពីរបានកំណត់អំឡុងពេលនៃការបំពេញការងារឲ្យហើយក្នុងរយៈពេល ១០ថ្ងៃ ហើយកិច្ចសន្យាបានធ្វើឡើង នៅថ្ងៃទី១០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ ហើយថ្ងៃបញ្ចប់នៃកិច្ចសន្យាថ្ងៃទី២០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ ។ ក្នុងរយៈពេល ១០ថ្ងៃនេះ ថ្ងៃទី១ មិនត្រូវបានរាប់បញ្ចូលក្នុងអំឡុងពេលនៃការគណនាទេ ហើយអំឡុងពេលដែលត្រូវគណនានោះគឺយកម៉ោងសូន្យនៃថ្ងៃទី ១១ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ ជាចំណុចចាប់ផ្តើម ។ ប្រសិនបើថ្ងៃចុងក្រោយនៃការកំណត់អំឡុងពេលបានមកដល់ចំថ្ងៃបុណ្យ ថ្ងៃអាទិត្យ ឬ ថ្ងៃឈប់សម្រាកផ្សេងទៀតដែលច្បាប់ ឬ បទដ្ឋានគតិយុត្តបានកំណត់ អំឡុងពេលត្រូវចប់ពេញលេញនៅពេលផុតថ្ងៃធ្វើការបន្ទាប់ពីថ្ងៃឈប់នោះ ។

ឧ. កិច្ចសន្យាម៉ៅការរវាងរដ្ឋ និង ភាគី A ដោយកំណត់ថ្ងៃបញ្ចប់កាតព្វកិច្ចនៃការអនុវត្តក្នុងរយៈពេល ១០ថ្ងៃ ចាប់ពីថ្ងៃទី ១០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១។ ប្រសិនបើថ្ងៃទី ២០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១១ បានមកដល់នៅថ្ងៃបុណ្យ ថ្ងៃអាទិត្យ ឬ ថ្ងៃឈប់សម្រាកផ្សេងទៀត អំឡុងពេលត្រូវចប់ពេញលេញនៅពេលផុតថ្ងៃធ្វើការបន្ទាប់ពីថ្ងៃឈប់នោះ ។

ជំពូកទី២: ការបង្ហាញឆន្ទៈ និងកិច្ចសន្យា

១. និយមន័យនៃការបង្ហាញឆន្ទៈ

ការបង្ហាញឆន្ទៈ គឺភាគីមានគោលបំណងបង្កើតអានុភាពគតិយុត្តិ ។ ការបង្ហាញឆន្ទៈត្រូវមានអានុភាពចាប់ពីពេលដែលការជូនដំណឹងអំពីការបង្ហាញឆន្ទៈនោះបានទៅដល់ភាគីម្ខាងទៀត (មាត្រា ៣១០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

២. និយមន័យនៃកិច្ចសន្យា

កិច្ចសន្យា គឺជាកិរិយាដែលបុគ្គលពីរនាក់ ឬច្រើននាក់មានឆន្ទៈត្រូវគ្នាព្រមបង្កើតកែប្រែ ឬរំលត់នូវកាតព្វកិច្ច (មាត្រា ៣១១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

ផ្នែកទី១ ការបង្កើតកិច្ចសន្យា

១. លក្ខខណ្ឌបង្កើតកិច្ចសន្យា

កិច្ចសន្យាបង្កើត និងមានអានុភាពទៅបានលុះត្រាតែសំណើ និងស្ទីការត្រូវគ្នា ។ ប៉ុន្តែ ចំពោះករណីដែលកិច្ចសន្យាដែលភាគីម្ខាងទទួលករណីយកិច្ចធ្វើអនុប្បទាននូវកម្មសិទ្ធិលើអចលនវត្ថុ ឬករណីយកិច្ចធ្វើលទ្ធកម្មនូវកម្មសិទ្ធិលើអចលនវត្ថុអាចនឹងមានអានុភាពទៅបានលុះត្រាតែបានធ្វើលិខិតយថាភូត (មាត្រា ៣៣៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ លិខិតយថាភូតក្នុងន័យនេះ សំដៅទៅលើលិខិតយថាភូតដែលធ្វើឡើងដោយសារការី ឬ លិខិតដែលមន្ត្រីមានសមត្ថកិច្ចធ្វើឡើងដើម្បីធ្វើនីតិវិធីនៃការចុះបញ្ជី (មាត្រា ៩ នៃច្បាប់ស្តីពីការអនុវត្តក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

២. និយមន័យសំណើ និងស្ទីការ

សំណើ គឺជាការសុំបង្កើតកិច្ចសន្យាដែលធ្វើឡើងដោយមានឆន្ទៈភ្ជាប់ខ្លួនជាមួយនឹងចំណងគតិយុត្តក្នុងករណីដែលមានស្ទីការរបស់ភាគីម្ខាងទៀតចំពោះសំណើនេះ(កថាខណ្ឌទី១ នៃមាត្រា ៣៣៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ និយមន័យនៃសំណើនេះមានន័យថា សំណើ គឺជាការបង្ហាញឆន្ទៈថា នឹងភ្ជាប់ជាមួយនឹងចំណងគតិយុត្តកិច្ចសន្យាដែលបង្កើតឡើង ក្នុងករណីដែលភាគីម្ខាងទៀតផ្តល់ស្ទីការចំពោះសំណើនេះ ហើយកិច្ចសន្យាត្រូវបង្កើតដោយសំណើ និងស្ទីការត្រូវគ្នា ។ «ការអញ្ជើញឲ្យធ្វើសំណើ» ត្រូវបែងចែកឲ្យដាច់ពី «សំណើ»។ ការអញ្ជើញឲ្យធ្វើសំណើគឺស្រដៀងគ្នានឹងសំណើដែរ ប៉ុន្តែ វាមិនមានឆន្ទៈភ្ជាប់ខ្លួនជាមួយចំណងគតិយុត្តក្នុងករណីដែលមានស្ទីការរបស់ភាគីម្ខាងទៀតចំពោះសំណើនេះទេ។ ឧទាហរណ៍ ជាទូទៅ ការផ្សាយពាណិជ្ជកម្មអំពីទំនិញ គឺជាការអញ្ជើញឲ្យធ្វើសំណើ ពីព្រោះអ្នកផ្សាយពាណិជ្ជកម្មត្រូវការត្រួតពិនិត្យទំនិញក្នុងឃ្លាំង និងធ្វើការចរចារ ជាមួយអ្នកដែលឆ្លើយតបនឹងពាណិជ្ជកម្ម មុនពេលសម្រេចចិត្តថាលក់ ឬ មិនលក់ទំនិញ។ ក្នុងករណីនេះ ការឆ្លើយតបទៅនឹងការផ្សាយពាណិជ្ជកម្ម គឺជាសំណើ ហើយអ្នកផ្សាយពាណិជ្ជកម្មអាចធ្វើការជ្រើសរើសក្នុងការធ្វើស្ទីការតបទៅនឹងសំណើទាំងនោះ ឬក៏ អត់។ ហើយគំរូផលិតផលដែលដាក់តាំងនៅមុខហាងទំនិញ និង កាតាឡុកលក់ទំនិញតាមការបញ្ជាជាដើម គឺជាការអញ្ជើញឲ្យធ្វើសំណើ មិនមែនជាសំណើទេ ព្រោះថាទោះបីជាអ្នកទិញមើលគំរូផលិតផល និង កាតាឡុកនោះ ហើយបានជូនដំណឹងទៅអ្នកលក់ថា “ចង់ទិញមួយនេះ” ក៏ដោយបើសិនជាមិនមានទំនិញនៅ

ក្នុងឃ្លាំងនោះទេ ក៏កិច្ចសន្យាលក់ទិញមិនអាចកើតឡើងផងដែរ។ កិច្ចសន្យាកើតឡើង នៅក្រោយពេលអ្នកលក់បានបញ្ជាក់អំពីទំនិញដែលនៅក្នុងឃ្លាំងសិន។ ក្នុងករណីនេះ ការបង្ហាញឆន្ទៈថា "ចង់ទិញ" ដែលធ្វើឡើងដោយអ្នកទិញដែលបានមើលគំរូទំនិញ និង កាតាឡុក គឺជាសំណើ ហើយកិច្ចសន្យាកើតឡើង នៅចំណុចពេលអ្នកលក់បាន ផ្តល់ស្វីការ ក្រោយពេលដែលបានពិនិត្យមើលទំនិញដែលមានក្នុងឃ្លាំងរួចរាល់ ។

ដូចបានបង្ហាញខាងលើ សកម្មភាពមួយចំនួនមើលទៅហាក់ដូចជាសំណើក៏ដោយ ក៏ក្នុងករណីដែលចាំបាច់ត្រូវធ្វើការចចារ និង ពិនិត្យទំនិញក្នុងឃ្លាំងជាដើម មុនពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា សកម្មភាពនោះមិនមែនជាសំណើទេ គ្រាន់តែជាការអញ្ជើញឲ្យធ្វើសំណើប៉ុណ្ណោះ។

ឧ១. លោក A និយាយទៅកាន់លោក B ថា "ខ្ញុំចង់លក់ផ្ទះក្នុងតម្លៃ ៥០.០០០ ដុល្លារ" ។ សំដីរបស់លោក A គឺជាសំណើ។

ឧ២. លោក A បានប្រកាសតាមកាសែតថា "ខ្ញុំចង់លក់ផ្ទះរបស់ខ្ញុំក្នុងតម្លៃ ៥០.០០០ដុល្លារ"។ ការប្រកាសនេះមិនមែនជាសំណើទេ វាគឺជាការអញ្ជើញឲ្យធ្វើសំណើ ពីព្រោះ ជាទូទៅក្នុងករណីនេះ ការឆ្លើយតបនឹងត្រូវធ្វើឡើងច្រើនពីអ្នកអានការសែត ហើយ A នឹងចរចារជាមួយនឹងអ្នកឆ្លើយតបទាំងនោះដើម្បីសម្រេចថានឹងលក់ឲ្យអ្នកណា។ A មិនត្រូវបានចងភ្ជាប់កាតព្វកិច្ចឲ្យលក់ផ្ទះទៅឲ្យគ្រប់ការឆ្លើយតបទេ។ គ្រប់ការឆ្លើយតបពីអ្នកអានការសែតគឺជា សំណើ ហើយ A នឹងធ្វើ ឬ មិនធ្វើស្វីការចំពោះសំណើទាំងនោះ។ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើការប្រកាសបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា «ខ្ញុំនឹងលក់ផ្ទះអ្នកដែលយល់ព្រមមុនគេ» ពេលនោះ ការប្រកាសគឺជា សំណើ ហើយ A ត្រូវតែលក់ទៅមនុស្សដំបូងដែលឆ្លើយតបថា ព្រមទិញផ្ទះ។

- ស្វីការ គឺជាការបង្ហាញឆន្ទៈដែលអ្នកទទួលសំណើយល់ព្រមចំពោះសំណើនោះ (មាត្រា ៣៣៧ កថាខណ្ឌទី៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ។

ឧ. តាមឧទាហរណ៍ទី១ ខាងលើ ប្រសិនបើលោក B ឆ្លើយថា "ខ្ញុំយល់ព្រមទទួលទិញផ្ទះក្នុងតម្លៃ ៥០.០០០ ដុល្លារ" នោះការឆ្លើយតបរបស់លោក B ជាស្វីការ។

✳ ដោយសារតែកិច្ចសន្យានេះ គឺជាការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិលើអចលនវត្ថុ ទោះបីជាសំណើ និង ស្វីការត្រូវគ្នាក៏ដោយ ក៏កិច្ចសន្យានេះមិនមានអានុភាពដែរ លុះត្រាតែកិច្ចសន្យានេះធ្វើឡើងដោយលិខិតយថាភូត (កថាខណ្ឌ ២ មាត្រា ៣៣៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី និង មាត្រា ៩ នៃច្បាប់ស្តីពីការអនុវត្តក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

៣. សំណើដែលមានកំណត់អំឡុងពេលសម្រាប់ស្វីការ (មាត្រា ៣៣៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

សំណើអាចធ្វើឡើងដោយកំណត់នូវអំឡុងពេលសំរាប់ស្វីការ ។ អំឡុងពេលសម្រាប់ស្វីការត្រូវគិតពីថ្ងៃដែលជូនដំណឹង បើមិនច្បាស់ថាអ្នកស្នើកំណត់ពេលផ្សេង ។ មានន័យថាអំឡុងពេលសម្រាប់ធ្វើស្វីការអាចភ្ជាប់ជាមួយសំណើបាន ។ មួយទៀតនោះ សំណើអាចនឹងបាត់បង់អានុភាពប្រសិនបើភាគីម្ខាងមិនបានផ្តល់ស្វីការក្នុងអំឡុងពេលកំណត់សម្រាប់ស្វីការនោះ ។

ឧ. A បានប្រាប់ B ថា ចង់លក់ឡានរបស់ខ្លួនក្នុងតម្លៃ ១០០០០ ដុល្លារ ហើយស្នើឲ្យ B ធ្វើការឆ្លើយតបក្នុងរយៈពេល ១០ ថ្ងៃ។ រយៈពេល ១០ថ្ងៃ ត្រូវចាប់ផ្តើមរាប់ចាប់ពីពេល A បានប្រាប់ ហើយប្រសិនបើក្នុងកំឡុងពេល ១០ថ្ងៃនោះ បានកន្លងផុត សំណើនោះនឹងបាត់បង់អានុភាព។

៤. ស្វីការដោយមានបន្ថែមការកែប្រែ (មាត្រា ៣៤២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ស្វីការដោយមានការបន្ថែមការកែប្រែសារជាតុចំពោះសំណើ មិនត្រូវក្លាយជាស្វីការមានសុពលភាពទេ តែស្វីការនោះមានអានុភាពជាសំណើថ្មី ។ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើការកែប្រែនោះមិនធ្វើអោយមានការកែប្រែសារជាតុទេ

ស្ទីការនោះត្រូវមានអានុភាពជាស្ទីការ ។ ផ្ទុយទៅវិញ បើអ្នកស្នើតវ៉ាភ្លាមកិច្ចសន្យាមិនត្រូវបានបង្កើតទេ ។ គោលបំណងនៃបញ្ញត្តិនេះ គឺដើម្បីអោយមានការបង្កើតកិច្ចសន្យាតាមលទ្ធភាពដែលអាចធ្វើបាន តាមរយៈការសម្របសម្រួលរវាងផលប្រយោជន៍របស់ភាគីទាំងពីរក្នុងការចរចារលើកិច្ចសន្យា ។

ឧ១. A បានធ្វើសំណើលក់ឡានឲ្យ B ក្នុងតម្លៃ ១០.០០០ ដុល្លារ។ B បានឆ្លើយថារថយន្ត នេះមានតម្លៃថ្លៃពេក ហើយប្រសិនបើរថយន្តនេះលក់ក្នុងតម្លៃត្រឹមតែ ៨.០០០ ដុល្លារ នោះ B នឹងទិញ។ ការឆ្លើយតបរបស់ B មិនមែនជាស្ទីការទេ ប៉ុន្តែជាសំណើថ្មី។ ប្រសិនបើ A យល់ព្រមលក់ក្នុងតម្លៃ ៨០០០ដុល្លារ នេះគឺជាស្ទីការរបស់ A ចំពោះសំណើរបស់ B ហើយកិច្ចសន្យានឹងកើតមានឡើង។

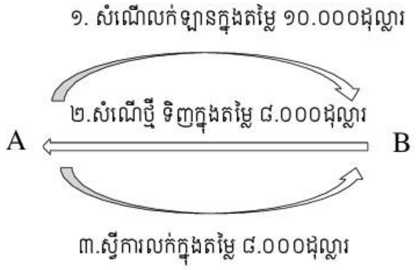

ឧ២. A បានធ្វើសំណើលក់ម៉ូតូឲ្យ B ក្នុងតម្លៃ ១.០០០ ដុល្លារ ដោយប្រាប់ឲ្យ B មកយកនៅថ្ងៃស្អែក។ B ឆ្លើយថា "ខ្ញុំនឹងទិញម៉ូតូនេះក្នុងតម្លៃ ១.០០០ ដុល្លារ ហើយថ្ងៃស្អែកខ្ញុំនឹងមកយកម៉ូតូនេះ ប៉ុន្តែសូមលាងសម្អាតម៉ូតូឲ្យខ្ញុំផង" ។ លក្ខខណ្ឌដែល B សុំឲ្យលាងម៉ូតូឲ្យស្អាត មិនបានកែប្រែសារជាតុនៃសំណើដើមនោះទេ។ ហេតុនេះហើយ ការឆ្លើយតបរបស់ B ជាស្ទីការដែលមានអានុភាព។

ផ្នែកទី២ វិការៈក្នុងការបញ្ចេញឆន្ទៈ និងសុពលភាពនៃកិច្ចសន្យា

សុពលភាព និងអានុភាពៈ

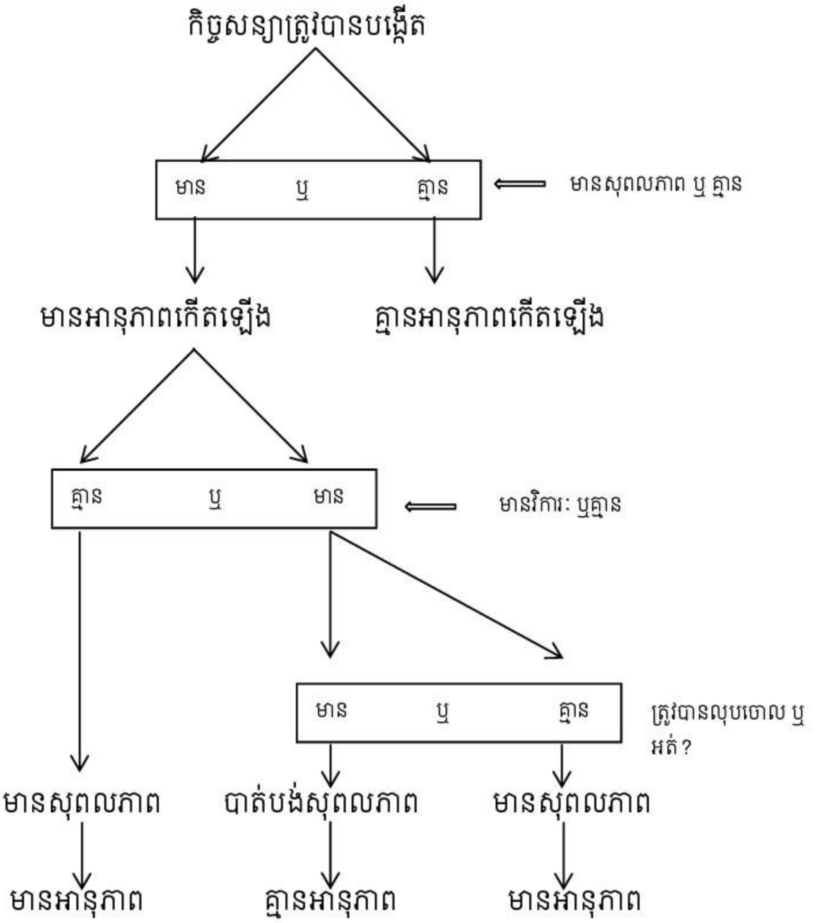

១. សេចក្តីផ្តើម (សុពលភាព និង ការលុបចោលកិច្ចសន្យា)

ដើម្បីឲ្យកិច្ចសន្យាមានសុពលភាព និង មិនអាចលុបចោលបាន ត្រូវមានលក្ខខណ្ឌពីរ គឺៈ

១.១. លក្ខខណ្ឌទាក់ទងទៅនឹងគូភាគី

- គ្រប់ភាគីទាំងអស់ត្រូវមានសមត្ថភាពដូចខាងក្រោមៈ

+សមត្ថភាពទទួលសិទ្ធិ គឺជាសមត្ថភាពរបស់រូបវន្តបុគ្គល និង នីតិបុគ្គលដែលអាចក្លាយជាប្រធាននៃសិទ្ធិ និង កាតព្វកិច្ច (មាត្រា ៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ ប្រសិនបើភាគីណាម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាមិនមានសមត្ថភាពទទួលសិទ្ធិទេនោះ កិច្ចសន្យានឹងគ្មានសុពលភាពទេ។

+សមត្ថភាពខាងឆន្ទៈ គឺជាសមត្ថភាពដែលអាចយល់ដឹង និង វិនិច្ឆ័យអំពីលទ្ធផលតាមផ្លូវច្បាប់នៃសកម្មភាពរបស់ខ្លួន (មាត្រា ១៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ ប្រសិនបើភាគីណាម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាមិនមានសមត្ថភាពខាងឆន្ទៈទេនោះ កិច្ចសន្យានឹងមានសុពលភាព ប៉ុន្តែអាចលុបចោលបាន។

+សមត្ថភាពក្នុងការធ្វើសកម្មភាព គឺជាសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើកិច្ចសន្យា ឬ សកម្មភាពឯកតោភាគីដែលមិនអាចលុបចោលបានដោយឯកឯង (ចាប់ពីមាត្រា ១៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ ប្រសិនបើភាគីណាម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាមិនមានសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើសកម្មភាពទេ នោះកិច្ចសន្យាមានសុពលភាព តែអាចលុបចោលបាន។

- ការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ភាគីសងខាង ត្រូវតែមិនមានវិការៈ។ ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយគ្មានវិការៈ គឺជាការបង្ហាញឆន្ទៈដោយគ្មានការភាន់ច្រឡំ គ្មានការឆបោក គ្មានការគម្រាមកំហែង គ្មានការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត ឬ គ្មានអំពើឆ្លៀតឱកាសដោយមានគោលបំណងកេងយកចំណេញហួសហេតុ។ ប្រសិនបើការបង្ហាញឆន្ទៈនោះមានវិការៈ នោះកិច្ចសន្យាមានសុពលភាព តែអាចលុបចោលបាន។

១.២. លក្ខខណ្ឌទូទៅទាក់ទងទៅនឹងខ្លឹមសារ

កិច្ចសន្យាដែលធ្វើឡើងដោយផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អនៅក្នុងសង្គម ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ(មាត្រា ៣៥៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

ឧ១. A បានធ្វើកិច្ចសន្យាជាមួយ B ដោយឲ្យ B ទៅសម្លាប់ C ក្នុងតម្លៃ ១,០០០,០០០ ដុល្លារ។ កិច្ចសន្យានេះ ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ។

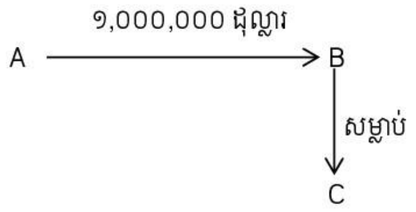

ឧ២. A បានធ្វើកិច្ចសន្យាជាមួយ B ដោយឲ្យ B លែងលះ C ក្នុងតម្លៃ ១,០០០,០០០ ដុល្លារ។ កិច្ចសន្យានេះ ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ។

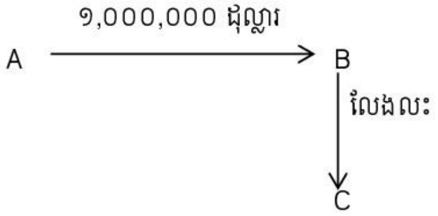

២. ប្រភេទនៃវិការៈក្នុងការបង្ហាញឆន្ទៈ

វិការៈនៃការបង្ហាញឆន្ទៈរួមមាន៖

២.១. ការភាន់ច្រឡំ (មាត្រា ៣៤៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ក. និយមន័យនៃការភាន់ច្រឡំ

ការភាន់ច្រឡំ មានន័យថា គឺជាការបង្ហាញនូវឆន្ទៈទៅលើកិច្ចសន្យាដោយការយល់ច្រឡំអំពីខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យា ។ ការបង្ហាញឆន្ទៈមាន បី ដំណាក់កាល ដូចខាងក្រោម ៖

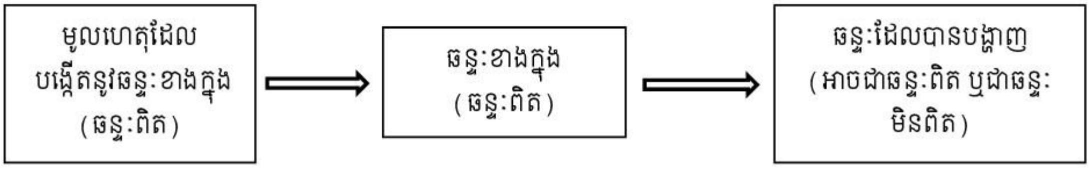

នៅក្នុងដំណាក់កាលនៃការបង្ហាញឆន្ទៈនីមួយៗ អាចមានការភាន់ច្រឡំកើតឡើង ដូចខាងក្រោម ៖

ឧ១. A បានបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់ទិញធុរេនជាមួយ B ដោយសារតែ A ភាន់ច្រឡំថាខ្លួន បានបរិភោគធុរេនដែលមាននៅផ្ទះរបស់ខ្លួនអស់ហើយ ប៉ុន្តែតាមពិត នៅផ្ទះរបស់គាត់នៅសល់ធុរេន ៥០ ផ្លែទៀត ។ ការភាន់ច្រឡំនេះ គឺជាការភាន់ច្រឡំនៅក្នុងដំណាក់កាលនៃមូលហេតុនៃការបង្ហាញឆន្ទៈ។ ក្នុងករណីនេះ A អាចលុបកិច្ចសន្យា

ចោលបាន លុះត្រាតែចំណុចដែលភាន់ច្រឡំ គឺជាចំណុចដែល A យល់ឃើញថាសំខាន់ក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យា ហើយ B ស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពដែលអាចដឹងអំពីភាពសំខាន់នៃចំណុចនេះ និងការភាន់ច្រឡំរបស់ A (មាត្រា ៣៤៦ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

ឧ២. A មកពីប្រទេសជប៉ុន ហើយមិត្តភក្តិរបស់ A ប្រាប់ A នៅមុនពេលបង្កើតកិច្ចសន្យាថា "ធុរេន" គឺជាពាក្យខ្មែរដែលមានន័យថា "ស្វាយ" ហើយ A បានជឿបែបនេះ នៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យាជាមួយ B ។ ការភាន់ច្រឡំនេះ គឺជាការភាន់ច្រឡំនៅក្នុងដំណាក់កាលនៃឆន្ទៈខាងក្នុង។ ធុរេន ឬ ស្វាយ ដែលជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាលក់ទិញនេះ ជាចំណុចសំខាន់នៃកិច្ចសន្យា ហើយបើ B ស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពដែលអាចដឹងអំពីការភាន់ច្រឡំនេះ A អាចលុបចោលនូវកិច្ចសន្យាបាន ដោយហេតុថា ការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ A មានវិការៈ (មាត្រា ៣៤៦ កថាខណ្ឌទី១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

ឧ៣. A ចង់ទិញធុរេន ហើយចង់និយាយថា "សូមវេចខ្ចប់ធុរេន" ប៉ុន្តែ គាត់បានប្រាប់ទៅអ្នកលក់ដោយកំហុសថា ឲ្យខ្ចប់ស្វាយទៅវិញ។ ការភាន់ច្រឡំនេះ គឺជា ការភាន់ច្រឡំនៅក្នុងដំណាក់កាលនៃការបង្ហាញឆន្ទៈខាងក្រៅ។ ករណីនេះយកមកអនុវត្តដូចគ្នាក្នុង ឧទាហរណ៍ទី២ ខាងលើ។

ខ. លក្ខខណ្ឌនៃការភាន់ច្រឡំ (មាត្រា ៣៤៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

លក្ខខណ្ឌនៃការភាន់ច្រឡំនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី១ ៖

① ភាគីមានការភាន់ច្រឡំ

② ចំណុចដែលភាន់ច្រឡំជាចំណុចសំខាន់ក្នុងកិច្ចសន្យា

③ ភាគីម្ខាងទៀតអាចដឹងពីចំណុច ①

ឧ. B បានចុះកិច្ចសន្យាទិញសៀវភៅក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីពី A។ ការពិត B ចង់ទិញសៀវភៅក្រមរដ្ឋប្បវេណី ប៉ុន្តែ B ភាន់ច្រឡំចុះកិច្ចសន្យាទិញក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ព្រោះ B មិនមែនជាអ្នកច្បាប់ ហើយមិនអាចបែងចែកភាពខុសគ្នារវាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និង ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។ នៅក្នុងកិច្ចសន្យាលក់ទិញនេះ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ឬ ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីដែលជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាគឺជាចំណុចសំខាន់នៃកិច្ចសន្យា។

លក្ខខណ្ឌនៃការភាន់ច្រឡំនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី២ ៖

① ភាគីមានការភាន់ច្រឡំ

② ភាគីដែលភាន់ច្រឡំ មានការភាន់ច្រឡំអំពីចំណុចនៃកិច្ចសន្យាដែលខ្លួនយល់ឃើញថាសំខាន់ ឬ ចំណុចដែលខ្លួនយល់ឃើញថាសំខាន់ក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យា

③ ភាគីម្ខាងទៀតបានដឹងពី ① និង ② ខាងលើ

ឧ១. (ការភាន់ច្រឡំអំពីចំណុចនៃកិច្ចសន្យាដែលខ្លួនយល់ឃើញថាសំខាន់) ៖ B បានចុះកិច្ចសន្យាទិញកុំព្យូទ័រពី A។ នៅពេលដែល B ទទួលបានកុំព្យូទ័រ ហើយបើកប្រអប់មើល ឃើញថា Logo DELL ដែលមាននៅលើកុំព្យូទ័រមានទំហំធំ ខុសពី Logo DELL តូច ដែលខ្លួនធ្លាប់មាននៅក្នុងការិយាល័យ។ ទំហំ Logo នៃកុំព្យូទ័រ គឺគ្មានឥទ្ធិពលអ្វីដល់មុខងាររបស់កុំព្យូទ័រនោះទេ ហេតុនេះហើយ ទំហំនៃ Logo ជាទូទៅមិនមែនជាចំណុចសំខាន់នៃកិច្ចសន្យានោះទេ។ ប៉ុន្តែ ចំពោះ B កុំព្យូទ័រដែលមានទំហំ Logo ដូចទៅនឹងកុំព្យូទ័រក្នុងការិយាល័យរបស់ខ្លួន គឺជាចំណុចសំខាន់ ហេតុនេះហើយ ទំហំនៃ Logo គឺជាចំណុចនៃកិច្ចសន្យាដែល B គិតថាសំខាន់។

ឧ២. (ការភាន់ច្រឡំអំពីចំណុចដែលខ្លួនយល់ឃើញថាសំខាន់ក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យា) ៖ B ដឹងថានៅសប្តាហ៍ក្រោយ ភ្ញៀវរបស់គាត់នឹងមកលេង ហើយភ្ញៀវនោះ ជាអ្នកគាំទ្រវិចិត្រករ X ដូច្នេះហើយ B ក៏បានទៅទិញផ្ទាំងគំនូរដែលគូរដោយវិចិត្រករ X ពីហាងរបស់ A ប៉ុន្តែតាមពិតភ្ញៀវនោះគឺជាអ្នកគាំទ្រ វិចិត្រករ Y ទៅវិញ។

ក្នុងករណីនេះ ភ្ញៀវដែលត្រូវមកលេង B គឺជាអ្នកគាំទ្រវិចិត្រករ X ឬក៏អត់ មិនមែនជាចំណុចនៃកិច្ចសន្យានោះទេ ប៉ុន្តែ គឺជាចំណុចដែល B យល់ឃើញថាសំខាន់ក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យា។

លក្ខខណ្ឌនៃការភាន់ច្រឡំក្នុងកថាខណ្ឌទី៣ ៖

① ភាគីទាំងសងខាងមានការភាន់ច្រឡំ

② ចំណុចដែលមានការភាន់ច្រឡំ គឺជាចំណុចសំខាន់នៃកិច្ចសន្យា ឬ ចំណុចនៃកិច្ចសន្យាដែលភាគីទាំងសងខាងយល់ឃើញថាសំខាន់ ឬ ចំណុចដែលភាគីទាំងសងខាងយល់ឃើញថាសំខាន់ក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យា

ឧ១. (ការភាន់ច្រឡំរួមអំពីចំណុចសំខាន់នៃកិច្ចសន្យា) ៖ A ដែលជាអ្នកបើកហាងលក់នាឡិកាដៃ បានតាំងលក់នាឡិកាដែលមានតម្លៃខ្ពស់ម៉ាក FRANK ហើយបានច្រឡំដាក់នាឡិកាដែលមានតម្លៃថោកម៉ាក FLANK ចូលជាមួយ។ B យល់ច្រឡំថា នាឡិកានោះជានាឡិកាម៉ាក FRANK ហើយទិញក្នុងតម្លៃ ១០ម៉ឺន ដុល្លារ។ ម៉ាករបស់នាឡិកា ជា FRANK ឬ ជា FLANK គឺជាចំណុចសំខាន់នៃកិច្ចសន្យា។ ក្នុងករណីនេះ អ្នកលក់ A និង អ្នកទិញ B មានការភាន់ច្រឡំដូចគ្នា។ ទោះបីជា A មិនដឹងអំពីការភាន់ច្រឡំរបស់ B ក៏ដោយ ក៏ B អាចលុបចោលកិច្ចសន្យានេះបានដែរ។

ឧ២. (ការភាន់ច្រឡំរួមអំពីចំណុចនៃកិច្ចសន្យាដែលយល់ឃើញថាសំខាន់) ៖ A ចង់ជីកអណ្តូង នៅដី X របស់ខ្លួន ប៉ុន្តែដោយគិតថានៅក្រោមដីមានផ្ទាំងថ្មដែលមិនអាចជីកអណ្តូងបាន ក៏បានលក់ដី X នោះ ទៅឲ្យ B។ B គិតថាដោយសារនៅក្រោមដី X មានថ្ម នោះអាចសាងសង់អាគារបានរឹងមាំ ហើយក៏បានទិញដី X នោះ។ ការពិត នៅក្រោមដី X នោះមិនមានថ្មទេ ហេតុនេះ ទាំង A និង B ភាន់ច្រឡំថា មានផ្ទាំងថ្ម។ នៅក្រោមដីដែលជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាលក់ទិញនោះ មានថ្ម ឬមិនមាន គឺជាលក្ខណៈសារជាតុនៃវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការលក់ទិញ ដូចនេះ វាជាចំណុចនៃកិច្ចសន្យា ប៉ុន្តែ ជាទូទៅ មិនអាចហៅថា ជាចំណុចសំខាន់នៃកិច្ចសន្យាបានទេ។ ប៉ុន្តែ ទាំង A និង B សុទ្ធតែគិតថា នេះគឺជាចំណុចសំខាន់នៃកិច្ចសន្យា ហើយអ្នកទាំងពីរមានការភាន់ច្រឡំអំពីចំណុចនេះ។ ទោះបីជា A មិនដឹងអំពីការភាន់ច្រឡំរបស់ B ក៏ដោយ ក៏ B អាចលុបចោលកិច្ចសន្យានេះបានដែរ។

ឧ៣. (ការភាន់ច្រឡំរួមអំពីចំណុចដែលយល់ឃើញថាសំខាន់ក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យា)៖ A ជាម្ចាស់សណ្ឋាគារនៅក្នុងទីក្រុង X គាត់គិតថា នៅទីក្រុង X នឹងមានការប្រកួតបាល់ទាត់ ហើយនឹងមានភ្ញៀវច្រើន ដូច្នេះហើយ A ក៏បានឡើងតម្លៃថ្លៃជាងតម្លៃធម្មតា ២ដង។ ការប្រកួតនេះ ត្រូវបានប្តូរទីតាំងទៅទីក្រុង Y វិញ។ ដើម្បីចូលរួមមើលការប្រកួតកីឡាបាល់ទាត់នៅទីក្រុង X, B ក៏បានកក់សណ្ឋាគារ របស់ A។ A និង B មិនបានដឹងពីការផ្លាស់ប្តូរទីតាំងនេះទេ។ B បានគិតថាតម្លៃស្នាក់នៅថ្លៃបន្តិចមែន ប៉ុន្តែដោយសារមានការប្រកួតនៅទីនោះ ភ្ញៀវគ្មានជម្រើសណាផ្សេងក្រៅពីស្នាក់នៅក្នុងសណ្ឋាគារនោះទេ។ ការពិត ការប្រកួតនោះធ្វើនៅទីក្រុង Y ហើយ A និង B មានការភាន់ច្រឡំថា ប្រកួតនៅទីក្រុង X។ ការផ្លាស់ប្តូរ ទីតាំងនៃការប្រកួតបានធ្វើឡើងនៅមុនពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា។ ការប្រកួតកីឡាបាល់ទាត់ ធ្វើឡើងនៅទីក្រុង X ឬ មិនមែននោះ មិនមែនជាចំណុចនៃកិច្ចសន្យាទេ ប៉ុន្តែ A និង B បានគិតថានេះគឺជាចំណុចសំខាន់ក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យា ហើយអ្នកទាំងពីរមានការភាន់ច្រឡំអំពីចំណុចនេះ។ ទោះបីជា A មិនដឹងអំពីការភាន់ច្រឡំរបស់ B ក៏ដោយ ក៏ B អាចលុបចោលកិច្ចសន្យានេះបានដែរ។

ប៉ុន្តែ ក្នុងករណីដែលការផ្លាស់ប្តូរទីតាំងពីទីក្រុង X ទៅ Y ធ្វើឡើងនៅក្រោយពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា នោះមិនមែនជាការភាន់ច្រឡំទេ ព្រោះនៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា ភាគីមិនមានការភាន់ច្រឡំពីមូលហេតុនៃ ការបង្កើតកិច្ចសន្យាទេ។

គ. អានុភាពនៃការលុបចោលដោយសារការភាន់ច្រឡំ

គ.១ អានុភាពប្រតិសកម្ម

កិច្ចសន្យាដែលមានការភាន់ច្រឡំ អាចលុបចោលបាន ហើយសកម្មភាពដែលត្រូវបានលុបចោលនោះ ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈតាំងពីដំបូង (មាត្រា៣៥៨ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

គ.២ ការសងតាវកាលិក

ក្នុងករណីលុបចោលកិច្ចសន្យា តាវកាលិកដែលទទួលបានពីកិច្ចសន្យានឹងក្លាយជាសេចក្តីចម្រើនឥតហេតុ (មាត្រា ៧៣៦ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ បើបុគ្គលដែលទទួលបានផលប្រយោជន៍ មានចេតនា ឬកំហុស ចំពោះកិច្ចសន្យាដែលត្រូវបានបាត់បង់អានុភាព បុគ្គលដែលបានទទួលផលប្រយោជន៍នោះ មានករណីយកិច្ចត្រូវសងផលប្រយោជន៍នោះ ដោយភ្ជាប់ជាមួយនឹងការប្រាក់។ លើសពីនេះ បើបុគ្គលដែលត្រូវបាត់បង់ផលប្រយោជន៍ទទួលការខូចខាត បុគ្គលដែលបានទទួលផលប្រយោជន៍ត្រូវទទួលខុសត្រូវលើសំណងនៃការខូចខាត (មាត្រា៧៣៧ កថាខណ្ឌទី២ និង ទី៣)។

គ.៣ ការការពារតតិយជន

ការលុបចោលនូវកិច្ចសន្យាដោយការភាន់ច្រឡំ ក្រៅពីភាគីម្ខាងទៀត អាចអះអាងចំពោះតតិយជនបាន។ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើតតិយជនជាជនសុចរិត ហើយគ្មានកំហុសអំពីការភាន់ច្រឡំ នោះមិនអាចអះអាងនូវការលុបចោលចំពោះតតិយជននោះបានឡើយ (មាត្រា៣៤៦ កថាខណ្ឌទី៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

តតិយជនមុនពេលលុបចោល

A បានលក់វត្ថុមួយឲ្យ B ហើយ B បានលក់បន្តទៅឲ្យ C ។ ក្រោយមក កិច្ចសន្យារវាង A និង B ត្រូវបានលុបចោល។ ករណីនេះ C គឺជាតតិយជនមុនពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា។

តតិយជនក្រោយពេលលុបចោល

A បានលក់វត្ថុមួយឲ្យ B បន្ទាប់មកកិច្ចសន្យារវាង A និង B ត្រូវបានលុបចោល។ ក្រោយមក B បានលក់បន្តទៅឲ្យ C ។ ករណីនេះ C គឺជាតតិយជនក្រោយពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា។

ក្នុងវាក្យខណ្ឌ២ កថាខណ្ឌ៤ នៃមាត្រា៣៤៦ មិនមានបែងចែកតតិយជនមុន ឬក៏ ក្រោយការលុបចោលកិច្ចសន្យានោះទេ ហេតុនេះហើយអាចធ្វើការបកស្រាយថាគឺសំដៅទៅលើតតិយជនទាំងមុន និងក្រោយការលុបចោលកិច្ចសន្យាបាន។ ប៉ុន្តែ បើយោងតាមទ្រឹស្តីច្បាប់ ស្ថានភាពរបស់តតិយជនមុនពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា និង តតិយជនក្រោយពេលលុបចោលកិច្ចសន្យាមានភាពខុសគ្នា ហេតុនេះហើយគួរធ្វើការបែងចែកឲ្យដាច់ពីគ្នា។ ពាក្យថា «តតិយជន» ក្នុងវាក្យខណ្ឌ២ កថាខណ្ឌ៤ នៃមាត្រា៣៤៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី មានគំនិតមួយលើកឡើងថា សំដៅទៅលើតែតតិយជននៅមុនពេលលុបចោលកិច្ចសន្យាតែប៉ុណ្ណោះ។

- ភាពខុសគ្នាតាមគោលជំហរនៃទ្រឹស្តី
  - តតិយជនមុនពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា៖ ទទួលរងការខូចខាតដោយសារតែអានុភាពប្រតិសកម្មនៃការលុបចោល ។ ការលុបចោលគឺជាបញ្ហាដាច់ដោយឡែក ដូច្នេះការលុបចោលគួរការពារតាមរយៈបញ្ញត្តិដាច់ដោយឡែកដែលចែងក្នុង វាក្យខណ្ឌ២ កថាខណ្ឌ៤ នៃមាត្រា៣៤៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។
  - តតិយជនក្រោយពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា ៖ ទទួលរងការខូចខាតដោយសារតែចុះកិច្ចសន្យាជាមួយជនដែលគ្មានសិទ្ធិ មិនមែនដោយសារតែអានុភាពប្រតិសកម្មនៃការលុបចោលនោះទេ ។ ដូច្នេះ អាចពិចារណាថាត្រូវការពារតាមប្រព័ន្ធដែលការពារបុគ្គលដែលចុះកិច្ចសន្យាជាមួយជនដែលគ្មានសិទ្ធិ ឬក៏ជនដែលមិនមានសិទ្ធិពេញលេញតាមរយៈមាត្រា១៣៤ មាត្រា១៩៣ និង មាត្រា៣៥៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ជាដើម។

តតិយជនមុនពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា

នៅពេល C ធ្វើពាណិជ្ជកម្មជាមួយ B, B ជាជនដែលមានសិទ្ធិ។ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើក្រោយមក A លុបចោលកិច្ចសន្យានោះ B នឹងក្លាយជាបុគ្គលគ្មានសិទ្ធិតាំងពីដំបូងតាមអានុភាពប្រតិសកម្ម។

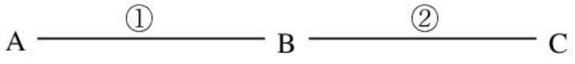

① A លក់ដីឲ្យ B

② B លក់បន្តដីដដែលនោះទៅ C

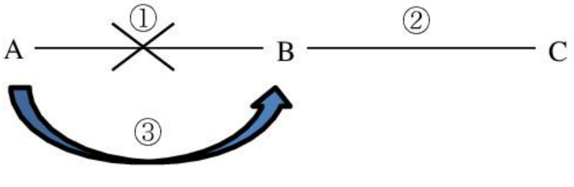

③ A បានលុបចោលកិច្ចសន្យាទិញលក់ដីជាមួយ B

តតិយជនក្រោយពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា

នៅពេល C ធ្វើពាណិជ្ជកម្មជាមួយ B, B គឺជាជនដែលគ្មានសិទ្ធិរួចទៅហើយ។

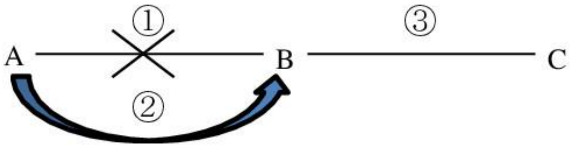

① A លក់ដីឲ្យទៅ B

② A បានលុបកិច្ចសន្យាទិញលក់ដីជាមួយ B

③ B បានលក់បន្តដីនោះទៅឲ្យ C

វិធីការពារតតិយជន

- ការការពារតតិយជនមុនពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា ៖ ជនដែលសុចរិត និងគ្មានកំហុស C ត្រូវទទួលបានការការពារតាមរយៈ វាក្យខណ្ឌ២ កថាខណ្ឌ៤ នៃមាត្រា៣៤៦។ សុចរិត និងគ្មានកំហុសមានន័យថា ពេលដែល B និង C ចុះកិច្ចសន្យាជាមួយគ្នា, C មិនបានដឹងអំពីការភាន់ច្រឡំរបស់ A ព្រមទាំងមិនមានកំហុសក្នុងការមិនបានដឹងនោះ។
- ការការពារតតិយជនក្រោយពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា ៖ ក្នុងវាក្យខណ្ឌ២ កថាខណ្ឌ៤ នៃមាត្រា៣៤៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី មិនបានបដិសេធច្បាស់លាស់អំពីតតិយជនក្រោយពេលលុបចោលកិច្ចសន្យានោះទេ ហេតុនេះហើយ យើងអាចបកស្រាយថា វាក្យខណ្ឌ២ កថាខណ្ឌ៤ នៃមាត្រា៣៤៦ ក៏ការពារតតិយជនក្រោយពេលលុបចោលកិច្ចសន្យាផងដែរ។ ប៉ុន្តែ តាមរយៈហេតុផលដែលបានពន្យល់ខាងលើការការពារតតិយជនក្រោយពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា មានទ្រឹស្តីដែលយកតាមប្រព័ន្ធការពារជនដែលបានចុះកិច្ចសន្យាជាមួយជនដែលគ្មានសិទ្ធិ (ឬក៏ ជនដែលមានសិទ្ធិមិនពេញលេញ) ។

សង្ខេបទ្រឹស្តីទាំង៤

(ទ្រឹស្តីទាំង៤នេះ គឺជាទ្រឹស្តីដែលបានធ្វើការបកស្រាយក្នុងការអនុវត្តនៅប្រទេសជប៉ុន)

ទ្រឹស្តី	មាត្រា	អត្ថន័យ
១	៣៤៦-៤	តាមទ្រឹស្តីអ្នកច្បាប់មួយចំនួនយល់ថា មិនមែនការពារតែតតិយជនមុនការលុបចោលកិច្ចសន្យាប៉ុណ្ណោះទេ តតិយជនក្រោយពេលលុបចោលក៏ត្រូវបានការពារដែរ។ មានន័យថា ពាក្យថា "តតិយជន" នៅក្នុងមាត្រានេះ សំដៅទាំងតតិយជនមុនការលុបចោលកិច្ចសន្យា និង តតិយជនក្រោយពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា។ មាត្រានេះ ការពារចំពោះតែតតិយជនសុចរិត និងគ្មាន កំហុស។
២	១៩៣	មាត្រានេះ ជាមាត្រាការពារជនដែលបានទទួលចលនវត្ថុពីបុគ្គលដែលគ្មានសិទ្ធិ ដូចនេះ ប្រសិនបើប្រើមាត្រានេះ អាចការពារតតិយជនក្រោយពេលលុបចោលបាន។ ប៉ុន្តែ អនុវត្តបានចំពោះតែករណីចលនវត្ថុតែប៉ុណ្ណោះ។ មាត្រានេះ ការពារតែតតិយជនដែលបានទទួលការផ្ទេរការកាន់កាប់នូវចលនវត្ថុ ដោយកិច្ចសន្យាអនុប្បទានកម្មសិទ្ធិដែលមានសុពលភាព ហើយដោយសុចរិត និង គ្មានកំហុសប៉ុណ្ណោះ។
៣	១៣៤	គំនិតដោះស្រាយដោយផ្អែកលើភាពមុនក្រោយ នៃការចុះបញ្ជី (ករណីអចលនវត្ថុ) និងការកាន់

	១៣៥	កាប់ (ករណីចលនវត្ថុ)
៤	៣៥៣-២ (អនុវត្ត ដោយ ស្រដៀង)	គោលគំនិតការពារតតិយជនក្រោយពេលលុបចោលកិច្ចសន្យាតាមរយៈការអនុវត្តដោយស្រដៀងនឹងមាត្រា៣៥៣ កថាខណ្ឌទី២។ មានន័យថា ការពារតតិយជនដែលសុចរិត និង គ្មានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរ។

➢ ការបកស្រាយទ្រឹស្តីទី៣

តាមផ្លូវច្បាប់ អានុភាពប្រតិសកម្មនៃការលុបចោល នាំឲ្យទំនាក់ទំនងកិច្ចសន្យារវាង A និង B មិនបានកើតឡើងតាំងពីដំបូង។ ប៉ុន្តែ ភាពពិតជាក់ស្តែង យើងអាចមើលឃើញថា ទំនាក់ទំនងកិច្ចសន្យារវាង A និង B មានអត្ថិភាពរួចទៅហើយមុនពេលមានការលុបចោល។ ហេតុនេះ យើងអាចមើលឃើញថា ក្រោយពេល A ផ្ទេរកម្មសិទ្ធិលើវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាទៅឲ្យ B កម្មសិទ្ធិនោះ នឹងត្រឡប់ពី B មក A វិញ នៅពេលមានការលុបចោល។ យោងតាមការបកស្រាយខាងលើនេះ ក្រោយពេលមានការផ្ទេរបង្វិលកម្មសិទ្ធិពី B ទៅ A ហើយបន្ទាប់មក B ក៏បានលក់សិទ្ធិនោះទៅឲ្យ C ។

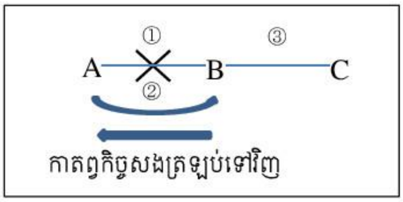

និយាយរួម ទំនាក់ទំនងបែបនេះដូចគ្នាទៅនឹងការលក់ជាន់គ្នាដែរ។ ដូច្នេះ ប្រសិនបើ C បានបំពេញលក្ខខណ្ឌតតាំង (ប្រសិនបើកម្មវត្ថុជាចលនវត្ថុគឺការកាន់កាប់, ប្រសិនបើកម្មវត្ថុជាអចលនវត្ថុគឺការចុះបញ្ជី) មុន A នោះ C អាចធ្វើលទ្ធកម្មកម្មសិទ្ធិបាន។

❖ តាមពាក្យពេចន៍ក្នុងមាត្រា ១៣៤ និង មាត្រា ១៣៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី មិនបានកំណត់ថា តតិយជននោះជាតតិយជនសុចរិត ឬ ក៏ទុច្ចរិតនោះទេ ដូច្នេះបើអនុលោមតាមពាក្យពេចន៍ក្នុងមាត្រានេះ ទោះបីជា C ជាជនទុច្ចរិតក៏ដោយ (មានន័យថា C បានដឹងអំពីការភាន់ច្រឡំរបស់ A) ក៏ត្រូវបានការពារផងដែរ។ ប៉ុន្តែ ក៏មានការបកស្រាយដើម្បីជួយដល់ B ដែលជាជនសុចរិតផងដែរ ដោយគេ អាចធ្វើការបកស្រាយថា "តតិយជនដែលកំណត់ក្នុងមាត្រា ១៣៤ គឺសំដៅតែទៅលើ តតិយជនដែលសុចរិត និងគ្មានកំហុស ឬក៏តតិយជនដែលសុចរិត និងគ្មានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរផងដែរ" ដូច្នេះ ប្រសិនបើយើងប្រកាន់យកការបកស្រាយបែបនេះ C មិនទទួលបានការការពារទេ ប្រសិនបើ C ជាជនទុច្ចរិត (ការបកស្រាយបែបនេះ ស្របទៅនឹងគោលការណ៍នៃភាពសុចរិត និងភាពស្មោះត្រង់ ដែលមានបញ្ញត្តិនៅក្នុងមាត្រា ៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីប្រទេសកម្ពុជា)។

ឧ. ក្នុងករណី A (ម្ចាស់ដី) បានលក់ដីឲ្យ B (B មិនទាន់បានចុះបញ្ជីទេ តែ B សុចរិត) បន្ទាប់មក A ក៏បានលក់ដីដដែលនោះឲ្យទៅ C (C បានដឹងថា A បានលក់ដីនោះឲ្យ B រួចហើយ តែ C ទុច្ចរិតក៏បានចុះបញ្ជីភ្លាម) ➡ ករណីនេះ បើផ្អែកតាមការបកស្រាយមាត្រា ១៣៤ និងមាត្រា១៣៥ ខាងលើ C ត្រូវបានការពារ ប៉ុន្តែ ផ្អែកលើភាពសុចរិត និងភាពស្មោះត្រង់ នឹងការពារផលប្រយោជន៍របស់ B ករណីនេះ យើងអាចធ្វើការបកស្រាយដែលជាមធ្យោបាយក្នុងការការពារ B (ការទទួលបានកម្មសិទ្ធិក្នុងករណីអចលនវត្ថុត្រូវបានលក់ជាន់គ្នា) ដោយ B អាចអនុវត្តសិទ្ធិឧបាទេសកម្មរបស់ម្ចាស់បំណុលដែលខ្លួនមានចំពោះ A ហើយ B តំណាងឲ្យ A ទាមទារឲ្យលុបការចុះបញ្ជីរវាង A និង C ។ ដូចនេះ B អាចទាមទារឲ្យ A អនុវត្តកិច្ចសន្យា និងធ្វើការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិលើដីនោះមកឲ្យខ្លួនវិញបាន។

ការទទួលបានកម្មសិទ្ធិក្នុងករណីអចលនវត្ថុត្រូវបានលក់ជាន់គ្នា គឺធ្វើការបកស្រាយដូចខាងក្រោម៖

❖ **ករណីអចលនវត្ថុត្រូវបានលក់ជាន់គ្នា និង ជនអាក្រក់ខ្លាំង**

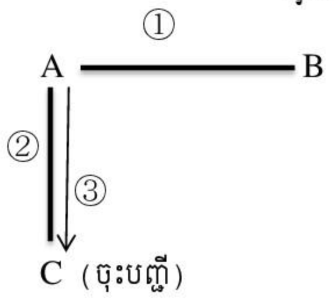

① A (អ្នកលក់) និង B (អ្នកទិញទី១) បង្កើតកិច្ចសន្យាលក់ទិញដី

② A និង C (អ្នកទិញទី២) បង្កើតកិច្ចសន្យាលក់ទិញដី

③ A បានចុះបញ្ជីផ្ទេរកម្មសិទ្ធិលើដីឲ្យទៅ C

ដើម្បីផ្ទេរកម្មសិទ្ធិលើអចលនវត្ថុដោយការព្រមព្រៀង ចាំបាច់ត្រូវមានការចុះបញ្ជីផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ (មាត្រា ១៣៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ ទោះបីជា B បានទិញដីមុន C ក៏ដោយ ប៉ុន្តែ មិនទាន់បានចុះបញ្ជី ហេតុនេះ មិនអាចធ្វើលទ្ធកម្មកម្មសិទ្ធិលើដីបានទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ C បានទិញដីក្រោយ B ទេ ប៉ុន្តែ បានចុះបញ្ជីរួចហើយ ហេតុនេះ បានធ្វើលទ្ធកម្មកម្មសិទ្ធិលើដីហើយ។ ដូចនេះ B មិនអាចទាមទារ C ឲ្យចុះបញ្ជីអំពីការលុបការចុះបញ្ជីដោយផ្អែកលើកម្មសិទ្ធិបានទេ។

ប្រសិនបើ C គឺជា "ជនទុច្ចរិត" តើត្រូវគិតយ៉ាងណា? ករណី C ជាជនទុច្ចរិត ពុំមានភាពចាំបាច់ក្នុងការការពារ C ទេ ហេតុនេះយើងហាក់ដូចជាអាចទទួលស្គាល់ការទាមទារឲ្យចុះបញ្ជីអំពីការលុបការចុះបញ្ជីដោយផ្អែកលើកម្មសិទ្ធិរបស់ B ចំពោះ C បាន។ ប៉ុន្តែ ករណីនេះក៏មិនអាចទទួលស្គាល់បានដែរ។ ដោយសារតែ ទោះបីជា C ជាជនទុច្ចរិតក៏ដោយ តែ B មិនមានការចុះបញ្ជីទេ ហេតុនេះ B មិនទាន់បានធ្វើលទ្ធកម្មនៃកម្មសិទ្ធិទេ។ ការការពារ B អាចធ្វើតាមរយៈការទាមទារសំណងការខូចខាតដោយផ្អែកលើការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដែល B មានចំពោះ A ជាដើម។

ការបកស្រាយខាងលើ គឺជាគោលការណ៍នៃការលក់ជាន់គ្នាចំពោះអចលនវត្ថុដោយផ្អែកលើក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា។ ប៉ុន្តែ ករណី A ឬ C មានភាពអាក្រក់ខ្លាំង អាចមានលទ្ធភាពក្នុងការពិចារណាជាករណីលើកលែងថា B អាចធ្វើលទ្ធកម្មកម្មសិទ្ធិបាន។ ករណីនេះ គឺជាមធ្យោបាយដែលប្រើប្រាស់សិទ្ធិឧបាទេសកម្មរបស់ម្ចាស់បំណុលដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ៤២២ កថា.២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។ មានន័យថា យក "សិទ្ធិទាមទារឲ្យចុះបញ្ជីផ្ទេរដោយផ្អែកលើកិច្ចសន្យាលក់ទិញ" ដែល B មានចំពោះ A ធ្វើជាសិទ្ធិលើបំណុលដែលត្រូវបានធានា ហើយយក "សិទ្ធិទាមទារឲ្យចុះបញ្ជីអំពីការលុបការចុះបញ្ជីដោយផ្អែកលើកម្មសិទ្ធិ" ដែល A មានចំពោះ C ធ្វើជាសិទ្ធិលើបំណុលដែលត្រូវធ្វើឧបាទេសកម្ម ហើយ B ធ្វើឧបាទេសកម្មលើ A ដោយដាក់ពាក្យបណ្តឹងទៅ C ទាមទារឲ្យចុះបញ្ជីអំពីការលុបចោលការចុះបញ្ជី។ ដូចនេះ "សិទ្ធិទាមទារឲ្យចុះបញ្ជីអំពីការលុបការចុះបញ្ជីដោយផ្អែកលើកម្មសិទ្ធិ" ដែល A មានចំពោះ C កើតឡើងក្នុងករណីដែលកិច្ចសន្យាលក់ទិញរវាង A និង C មោឃៈ។

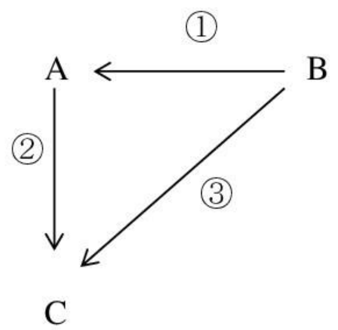

①. សិទ្ធិទាមទារឲ្យចុះបញ្ជីផ្ទេរកម្មសិទ្ធិដោយផ្អែកលើកិច្ចសន្យាលក់ទិញ

②. សិទ្ធិទាមទារឲ្យចុះបញ្ជីអំពីការលុបចោលការចុះបញ្ជីដោយផ្អែកលើកម្មសិទ្ធិ

③. ការដាក់ពាក្យបណ្ដឹងទាមទារឲ្យចុះបញ្ជីអំពីការលុបការចុះបញ្ជីដោយផ្អែកលើសិទ្ធិឧបាទេសកម្មរបស់ម្ចាស់បំណុល

ប្រសិនបើ B ឈ្នះក្ដី នោះការចុះបញ្ជីផ្ទេរកម្មសិទ្ធិពី A ទៅ C នឹងត្រូវលុបចោល។ បើដូច្នេះ B អាចទាមទារឲ្យ A ចុះបញ្ជីផ្ទេរបាន។ ប្រសិនបើ A សហការ នោះ A និង B ត្រូវដាក់ពាក្យសុំចុះបញ្ជីរួមគ្នា។ ប្រសិនបើ A មិន សហការទេ នោះ B ត្រូវដាក់ពាក្យបណ្ដឹងចំពោះ A ទាមទារឲ្យចុះបញ្ជីផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ។

បញ្ហា តើករណីណាខ្លះដែលកិច្ចសន្យាលក់ទិញរវាង A និង C ទៅជាមោឃៈ។ មូលដ្ឋានក្នុងការពិចារណាគឺមោឃភាពនៃកិច្ចសន្យាដោយការបំពានគោលការណ៍នៃភាពសុចរិត និងភាពស្មោះត្រង់ និង ការបំពានសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងទំនៀមទម្លាប់ល្អ (មាត្រា ៥ និងមាត្រា ៣៥៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ មានន័យថា ត្រូវបកស្រាយថា កិច្ចសន្យាលក់ទិញរវាង A និង C បំពានគោលការណ៍នៃភាពសុចរិត និងភាពស្មោះត្រង់ និង ការបំពានសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងទំនៀមទម្លាប់ល្អ ហេតុនេះមោឃភាព។

តើការបកស្រាយអំពីមោឃភាពនៃកិច្ចសន្យា បែបនេះបានឬទេ ហើយទោះបីជាបកស្រាយបានក៏ដោយ តើករណីណាខ្លះដែលកិច្ចសន្យាត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈនោះ អាស្រ័យលើការបកស្រាយគោលការណ៍នៃភាពសុចរិត និងភាពស្មោះត្រង់ និង សណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងទំនៀមទម្លាប់ល្អនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ដើម្បីបកស្រាយថា កិច្ចសន្យាលក់ទិញរវាង A និង C មោឃៈ កិច្ចសន្យាលក់ទិញនោះចាំបាច់ត្រូវតែមានភាពអាក្រក់ខ្លាំង ហើយ ដែលសង្គមមិនអាចទទួលយកបាន។ ឧទាហរណ៍ ស្ថានភាពខាងក្រោម អាចជាស្ថានភាពមួយដែលជាមូលដ្ឋានក្នុងការពិចារណាភាពអាក្រក់ ។

- B កំពុងរៀបចំនីតិវិធីចុះបញ្ជីផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ ស្រាប់តែ A និង C ឃុបឃិតគ្នា ហើយឆបោក ឬគម្រាមកំហែង B ដើម្បីរារាំងការដាក់ពាក្យសុំចុះបញ្ជីរបស់ B ។
- B បានពឹងពាក់ C ឲ្យធ្វើជាឈ្មួញកណ្ដាលក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យារវាង A និង B ហើយក្រោយពីបានបង្កើតកិច្ចសន្យារវាង A និង B រួច ស្រាប់តែ C បំពានការជឿទុកចិត្តរបស់ B ដោយបានទិញដីដដែលនោះពី A ។
- A បានទទួលប្រាក់ថ្លៃលក់ទិញដីពី B រួចហើយ តែក្រោយមកនៅតែលក់ឲ្យទៅ C ទៀត ហើយទទួលបានប្រាក់ថ្លៃលក់ទិញពីរដង ហើយ C ក៏បានដឹងពីបញ្ហានេះដែរ ។

ផ្ទុយទៅវិញ ទោះបីជាកិច្ចសន្យាលក់ទិញរវាង A និង C ត្រូវបានមោឃៈដោយសារផ្ទុយនឹងគោលការណ៍នៃភាពសុចរិត និង ភាពស្មោះត្រង់ និងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងទំនៀមទម្លាប់ល្អ(ភាពអាក្រក់ខ្លាំង)ក៏ដោយ ក៏ត្រូវតែពិចារណាអំពីទំនាក់ទំនងមាត្រា ៧៤១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី(ការផ្តល់តាវកាលិកដោយមូលហេតុខុសច្បាប់) ដែរទាក់ទងនឹងសិទ្ធិទាមទារឲ្យលុបការចុះបញ្ជីរបស់ A ចំពោះ C នោះ។ ពោលគឺ ករណីការទាមទាររបស់ A ឲ្យលុបចោលការចុះបញ្ជី ចំពោះ C វាផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ នោះ អាចយកមកអនុវត្តដោយស្រដៀងនឹងមាត្រា ៧៤១(សូមមើល បន្ថែមត្រង់ចំណុច "ឃ. ទំនាក់ទំនងជាមួយ ការផ្តល់តាវកាលិកដោយមូលហេតុខុសច្បាប់ (មាត្រា ៧៤១)" *នៃចំណុច*២.១១.)

មានន័យថា ការទាមទារឲ្យលុបការចុះបញ្ជីរបស់ A ចំពោះ C មិនអាចទទួលស្គាល់បានទេ។ ដូចនេះ អាចបកស្រាយបានថា ការអនុវត្តសិទ្ធិឧបាទេសកម្មរបស់ B លើសិទ្ធិទាមទារឲ្យលុបចោលការចុះបញ្ជីរបស់ A មិនអាចធ្វើបានឡើយ។ ប៉ុន្តែ ការអនុវត្តសិទ្ធិឧបាទេសកម្មរបស់ម្ចាស់បំណុល B គឺជាការអនុវត្តសិទ្ធិដើម្បីជួយសង្គ្រោះដល់ B ដែលជាជនរងគ្រោះ ហេតុនេះមិនចាំបាច់យកមាត្រា ៧៤១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីមកអនុវត្តលើការទាមទារឲ្យលុបការចុះបញ្ជីរបស់ B ទេ គឺ អាចបកស្រាយថា ការអនុវត្តសិទ្ធិឧបាទេសកម្មរបស់ B ចំពោះ C អាចធ្វើបាន(អាស្រ័យទៅលើការបកស្រាយអំពីការផ្តល់តាវកាលិកដោយមូលហេតុខុសច្បាប់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា)។

- ❖ ការផ្ទេរបង្វិលកម្មសិទ្ធិពី B ទៅ A មិនមែនជាការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិដោយការព្រមព្រៀងនោះទេ ដូចនេះ មិនអាចប្រើមាត្រា ១៣៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីបានទេ។

➢ **ការបកស្រាយទ្រឹស្តីទី៤**

គោលគំនិតការពារតតិយជនក្រោយពេលលុបចោលកិច្ចសន្យាតាមរយៈការអនុវត្តដោយស្រដៀងនឹងមាត្រា ៣៥៣ កថាខណ្ឌទី២ ។ មានន័យថា ការពារតតិយជនដែលសុចរិត និង គ្មានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរ។

- ❖ កថាខណ្ឌ ២ មាត្រា ៣៥៣ គឺជាបញ្ញត្តិដែលការពារតតិយជនដែលមានទំនាក់ទំនងផលប្រយោជន៍ ក្នុងកិច្ចសន្យាដែលធ្វើឡើងដោយការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត ហើយមានអត្ថន័យដូចខាងក្រោម៖

  ១.មានអត្ថិភាពនៃរូបភាពខាងក្រៅមិនពិត(លក្ខខណ្ឌ១)

  ២.ម្ចាស់សិទ្ធិមានកំហុសចំពោះការបង្កើតរូបភាពខាងក្រៅមិនពិត(លក្ខខណ្ឌ២)

  ៣.ចាំបាច់ត្រូវការពារតតិយជនដែលបានធ្វើពាណិជ្ជកម្មដោយជឿជាក់លើរូបភាពខាងក្រៅមិនពិត(មានន័យថា តតិយជនជាជនសុចរិត និងគ្មានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរ)។ (លក្ខខណ្ឌ៣)

  ឧ. A (អ្នកលក់) និង B (អ្នកទិញ) បានបង្កើតកិច្ចសន្យា។ ប៉ុន្តែ A បានលុបចោលកិច្ចសន្យានោះ។ បន្ទាប់ពីការលុបចោលកិច្ចសន្យានោះ B បានផ្ទេរកម្មវត្ថុនៃការលក់ទិញទៅឲ្យ C តាមកិច្ចសន្យា ដូច្នេះ C ជាតតិយជនក្រោយការលុបចោលកិច្ចសន្យា។

- ✓ ១ .ក្រោយពេលលុបចោលកិច្ចសន្យាមាននៅសល់រូបភាពខាងក្រៅមិនពិតថា B ជាម្ចាស់សិទ្ធិដដែល(ការកាន់កាប់, ឈ្មោះក្នុងប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិជាដើម)។ (ខ. របស់លក្ខខណ្ឌ ១)
- ✓ ២ .A មានកំហុសដែលមិនបានលុបចោលភ្លាមៗនូវរូបភាពខាងក្រៅមិនពិតបន្ទាប់ពីលុបចោលកិច្ចសន្យា។ (ខ. របស់លក្ខខណ្ឌ ២)
- ✓ ៣ .C សុចរិត និងគ្មានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរ(មានន័យថា C ជឿជាក់ថា B ជាម្ចាស់សិទ្ធិ ហើយមិនមានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរក្នុងការជឿជាក់)។ (ខ. របស់លក្ខខណ្ឌ ៣)

២.២. ការឆបោក (មាត្រា.៣៤៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ក. និយមន័យ

- បុគ្គលដែលបានធ្វើការបង្ហាញឆន្ទៈ ដោយសារការឆបោករបស់ភាគីម្ខាងទៀត អាចលុបចោលនូវកិច្ចសន្យា ដោយហេតុថា ការបង្ហាញឆន្ទៈនោះមានវិការៈ។
- ឧទាហរណ៍ បុគ្គលិករបស់ហាងលក់ម៉ូតូ X បានបញ្ចុះបញ្ចូលអតិថិជនឲ្យជឿនូវអង្គហេតុថា ម៉ូតូនេះផលិតដោយ "ក្រុមហ៊ុនA" ដែលជាម៉ូតូកំពុងពេញនិយម ទាំងដឹងថាការពិតម៉ូតូនេះគឺជា ផលិតផលរបស់ "ក្រុមហ៊ុន B" ហើយអតិថិជន ក៏ជឿ និង បានទិញម៉ូតូនេះ។ អតិថិជនអាចលុបចោល កិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើការឆបោកបាន។

សំគាល់ ៖ ការឆបោកតាមមាត្រា ៣៤៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ខុសពីករណីបទឆបោកដែលមានចែង និង ផ្តន្ទាទោសតាមមាត្រា ៣៧៧ និង មាត្រា ៣៧៨ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ។ មានករណីមួយចំនួនអាចជាសកម្មភាពឆបោករឿងរដ្ឋប្បវេណីផង និងព្រហ្មទណ្ឌផង ហើយក៏មានករណីមួយចំនួនអាចជារឿងរដ្ឋប្បវេណី ឬ រឿងព្រហ្មទណ្ឌតែមួយ។

ខ. លក្ខខណ្ឌនៃការឆបោក

① សកម្មភាពបោកបញ្ឆោត ឬ បំភ្លៃការពិត

- សកម្មភាពប្រាប់អង្គហេតុមិនពិត ឬ សកម្មភាពលាក់អង្គហេតុ ឬ បំភ្លៃអង្គហេតុ។ ប៉ុន្តែ ចាំបាច់ត្រូវស្ថិតនៅក្នុងកម្រិត ដែលមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតដោយសង្គម។
- ក្នុងករណីតតិយជនក្រៅពីភាគីនៃកិច្ចសន្យាជាអ្នកធ្វើសកម្មភាពឆបោក អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ (អ្នកដែលត្រូវបានគេឆបោក) អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបាន ដោយផ្អែកលើភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យាបានដឹង ឬ អាចដឹងអំពីការឆបោកនោះ (មាត្រា៣៤៧-២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

"សកម្មភាពប្រាប់អង្គហេតុមិនពិត" ឧទាហរណ៍៖ នៅពេលលក់ដីនៅត្រើយម្ខាងនៃទន្លេ គាត់លក់ក្នុងតម្លៃថ្លៃ ដោយប្រាប់អង្គហេតុមិនពិតថា នឹងមានគម្រោងសាងសង់ស្ពាននៅឆ្នាំក្រោយ។

"សកម្មភាពលាក់អង្គហេតុ" ឧទាហរណ៍៖ នៅពេលលក់ដី គាត់បានលក់ក្នុងតម្លៃថ្លៃ ដោយមិនបានប្រាប់ពីរឿងហេតុ ដែលដីនោះមានជាប់ហ៊ីប៉ូតែក។

- មិនចាត់ទុកជាការឆបោកទេ ការភាន់ច្រឡំនៅក្នុងកម្រិតមួយដែលអាចទទួលស្គាល់ជាលក្ខណៈចរចារ ឬ បច្ចេកទេសនៅក្នុងកិច្ចការពាណិជ្ជកម្ម ឬ បច្ចេកទេសផ្សេងទៀត។

ឧ១. ភាគីម្ខាងបានផ្សព្វផ្សាយថា ផ្ទះដែលខ្លួនលក់នោះនៅជិតព្រលានយន្តហោះ ហើយចំណាយពេលដើរតែ ៥នាទីប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែនៅពេលភាគីម្ខាងទៀតទិញផ្ទះនោះ ហើយដើរទៅព្រលានយន្តហោះ គាត់ចំណាយពេល ៦នាទី។ ការប្រែប្រួលនេះ សង្គមអាចទទួលយកបាន។

ឧ២. អ្នកលក់ម៉ូតូបាននិយាយទៅកាន់អ្នកទិញថា ម៉ូតូនេះស៊ីសាំងតែ ១លីត្រប៉ុណ្ណោះសម្រាប់ចម្ងាយ ៦០គីឡូម៉ែត្រ ប៉ុន្តែ អ្នកទិញជិះបានតែ ៥៥គីឡូម៉ែត្រតែប៉ុណ្ណោះ។ ការប្រែប្រួលនេះ សង្គមអាចទទួលយកបាន។

② ចេតនានៃការឆបោក

- ចេតនាកុហកភាគីម្ខាងទៀតឲ្យយល់ច្រឡំអង្គហេតុ ហើយភាគីនោះក៏បង្ហាញឆន្ទៈតាមរយៈការយល់ច្រឡំអង្គហេតុនោះ។
- ករណីអ្នកដែលបានប្រាប់អង្គហេតុមិនពិត មិនបានដឹងអំពីភាពមិនពិតទេនោះ អ្នកប្រាប់អង្គហេតុ នោះមិនមានចេតនាទេ។

ឧ. ករណីលក់នាឡិកាម៉ាកល្បីក្លែងក្លាយ ក្នុងតម្លៃខ្ពស់ដោយ ជឿថាជារបស់ពិត នោះអ្នកលក់នោះ មិនមានចេតនាឆបោកទេ។ ប៉ុន្តែ ករណីនេះ អាចជាករណី ការបង្ហាញព័ត៌មានមិនពិត (មាត្រា ៣៤៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ទៅវិញ។

③ ការយល់ច្រឡំអង្គហេតុរបស់អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ

- អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ ជឿជាក់ថាសកម្មភាពកុហកនោះ ជាអង្គហេតុពិត។

ឧ. ករណីអ្នកលក់ទំនិញក្លែងក្លាយនៅក្នុងផ្សារដែលមានលក់ទាំងទំនិញក្លែងក្លាយ និង ទំនិញពិតប្រាកដបាននិយាយទៅកាន់អ្នកទិញថា ទំនិញនេះជាទំនិញពិតប្រាកដ តែលក់ក្នុងតម្លៃ ៨០ដុល្លារ ដែលតម្លៃទំនិញពិតប្រាកដគឺ ១០០ ដុល្លារ ហើយតម្លៃទំនិញក្លែងក្លាយគឺ ៣០ ដុល្លារ។

១. អ្នកទិញជឿជាក់ថា ទំនិញនេះ ជាទំនិញពិត។ ក្នុងករណីនេះ ជាការឆបោក។

២.ប្រសិនបើអ្នកទិញ គិតថាទំនិញនេះអាចជាទំនិញក្លែងក្លាយ ប៉ុន្តែប្រសិនជាទំនិញពិត ហើយមានតម្លៃថោកបែបនេះ គាត់ចំណេញ គាត់ក៏ទិញ។ ករណីនេះ មិនមែនជាការឆបោកទេ។

④ ការបង្ហាញឆន្ទៈ**<u>ដោយផ្អែកលើ</u>**ការយល់ច្រឡំអង្គហេតុ

- ករណីអង្គហេតុដែលយល់ច្រឡំនោះ មិនប៉ះពាល់ដល់ការសម្រេចចិត្តក្នុងការបង្ហាញ ឬ មិនបង្ហាញឆន្ទៈរបស់អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈទេ នោះអ្នកមានសិទ្ធិលុបចោលមិនអាចលុបចោលដោយមូលហេតុការឆបោកនោះទេ។

ឧ. B ដែលជាបុគ្គលិករបស់ហាងលក់ទូរស័ព្ទ X បានលក់ទូរស័ព្ទ iPhone ឲ្យអ្នកទិញ A ដោយបានប្រាប់ថា iPhone នេះជាផលិតផលពិត ដែលតាមការពិតទូរស័ព្ទនោះគឺជាផលិតផលក្លែងក្លាយ ហើយលក់ក្នុងតម្លៃផលិតផលពិត។ គុណភាពនៃទូរស័ព្ទទាំងពីរនេះខុសគ្នា ព័ត៌មានដែល B ប្រាប់មក A ធ្វើឲ្យ A បង្ហាញឆន្ទៈទិញដោយមានការភាន់ច្រឡំអង្គហេតុ ដូចនេះ A អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាដោយសារការឆបោក បាន។

ឧ. B ដែលជាបុគ្គលិករបស់ហាងលក់ទូរស័ព្ទ X បានលក់ទូរស័ព្ទឲ្យអ្នកទិញ A ដោយបានប្រាប់ថាឈ្មោះរបស់ខ្លួនគឺ C តែតាមពិតខ្លួនឈ្មោះ B។ ឈ្មោះរបស់បុគ្គលិក មិនប៉ះពាល់ដល់ការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ A នោះទេ ដូចនេះ A មិនអាចលុបចោលកិច្ចសន្យាដោយសារការឆបោកឡើយ។

ឧ. ប្រសិនបើអ្នកលក់បានកុហកអ្នកទិញថា នាឡិកាម៉ាកល្បី A ជានាឡិកាម៉ាកល្បី B (នាឡិកាម៉ាកល្បី A និង B មានតម្លៃដូចគ្នា) នោះជាការឆបោក។ ផ្ទុយមកវិញ ទោះបីជានាឡិកាម៉ាកល្បី B មានតម្លៃថោកជាងនាឡិកាម៉ាកល្បី A ក៏ដោយ ក៏ជាការឆបោកដែរ។ ករណី ការឆបោក ភាគច្រើនគឺការលក់ក្នុងតម្លៃថ្លៃជាងតម្លៃធម្មតាដោយការកុហក ប៉ុន្តែ ករណីលក់ក្នុងតម្លៃទាបជាងតម្លៃធម្មតាដោយការកុហក ក៏ជាការឆបោកដែរ។ ឧ. ករណីលក់វត្ថុដែលគ្មានការពេញនិយមក្នុងតម្លៃថោកបំផុតដោយនិយាយកុហកថាជាវត្ថុល្អ ក៏ជា ការឆបោកដែរ។

គ. ការឆបោកដោយតតិយជន (មាត្រា ៣៤៧-២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

- ករណីអ្នកធ្វើសកម្មភាពឆបោក ជាតតិយជនក្រៅពីភាគីនៃកិច្ចសន្យា បើភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យាបានដឹងអំពីការឆបោក ឬ អាចដឹងអំពីការឆបោក នោះអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ (អ្នកដែលត្រូវបានគេឆបោក) អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបាន។

ឧទាហរណ៍ ៖ ករណី B ដែលជាបុគ្គលិកក្នុងក្រុមហ៊ុន A បាននិយាយនូវអង្គហេតុមិនពិតថា «ក្រុមហ៊ុន A គឺបុត្រសម្ព័ន្ធរបស់ក្រុមហ៊ុនដ៏ល្បីឈ្មោះ C» ហើយធ្វើឲ្យអ្នកទិញ D ជឿជាក់ ក៏ទិញម៉ូតូដែលផលិតដោយក្រុមហ៊ុន A ពី E ។ ក្នុងករណីនេះ អ្នកទិញ D អាចលុបចោលកិច្ចសន្យានោះបានលុះត្រាតែ E បានដឹង ឬក៏អាចដឹងអំពីការភាន់ច្រឡំនូវអង្គហេតុដោយសារការឆបោក។

ឃ. ការការពារតតិយជន (មាត្រា ៣៤៧-៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

- ដូចគ្នាទៅនឹងការពិភាក្សាអំពីចំណុចនៃការភាន់ច្រឡំ (មើល២.១)។

២.៣. ព័ត៌មានមិនពិត (មាត្រា ៣៤៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ក. និយមន័យ

- នៅពេលធ្វើកិច្ចសន្យា បើហេតុដែលបានបង្ហាញដោយភាគីម្ខាងនោះខុសពីការពិត ហើយភាគីម្ខាងទៀតបានបង្ហាញឆន្ទៈដោយជឿជាក់ថា ហេតុទាំងនោះជាការពិត ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើភាគីនោះដឹងថា ហេតុនោះមិនមែនជាការពិត ខ្លួននឹងមិនបង្ហាញឆន្ទៈទេ ភាគីនោះអាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបានដោយហេតុថាការបង្ហាញឆន្ទៈនោះមានវិការៈ (មាត្រា ៣៤៨-១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។
- ចំណុចស្តីអំពីការបង្ហាញឆន្ទៈដែលធ្វើឡើងដោយព័ត៌មានមិនពិត គឺស្រដៀងគ្នានឹងការឆបោក។ ប៉ុន្តែការឆបោកកើតឡើងតែក្នុងករណីដែលអ្នកផ្តល់ព័ត៌មានមិនពិតមានចេតនាប៉ុណ្ណោះ។ ចំណែកព័ត៌មានមិនពិត ទោះបីជាអ្នកបង្ហាញព័ត៌មានមិនពិតនោះគ្មានចេតនា ឬ គ្មានកំហុសក៏ដោយ ក៏កើតមានឡើងដែរ។ មានករណីជាច្រើនដែលព័ត៌មានមិនពិត និង ការឆបោកកើតឡើងទាំង២ ចំពោះករណីបែបនេះ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈអាចលើកយកទាំង ២ មកអះអាងបាន។

ឧទាហរណ៍១៖ ហាងគំនូរ B បានយល់ច្រឡំថា គំនូររូបអង្គរធំ ជាគំនូររូបអង្គរវត្ត ហើយក៏បានបិទអក្សរថា «រូបអង្គរវត្ត»។ A ដែលជឿជាក់លើអក្សរដែលបិទនោះ ក៏ទិញគំនូរនោះ។ ក្នុងករណីនេះប្រសិនបើ A បានដឹងថាគំនូរនោះមិនមែនជាគំនូររូបអង្គរវត្ត នោះគាត់មិនទិញទេ នោះ A អាចលុបចោលកិច្ចសន្យានោះបានដោយផ្អែកលើព័ត៌មានមិនពិត។

ខ. លក្ខខណ្ឌនៃព័ត៌មានមិនពិត

① ការបង្ហាញព័ត៌មានមិនពិតដោយភាគីនៃកិច្ចសន្យា

- ប្រសិនបើមានហេតុថា ភាគីនៃកិច្ចសន្យាបានបង្ហាញព័ត៌មានមិនពិត នោះភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យាពុំចាំបាច់ដឹងថាហេតុនោះមិនពិតនោះទេ ទោះបីជាមានកំហុសក្នុងការមិនដឹងក៏ដោយ ក៏អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបានដែរ។ ចំណុចនេះគឺ ខុសពីការឆបោកដែលចាំបាច់ត្រូវមានចេតនាកុហករបស់ភាគីនៃកិច្ចសន្យា។

ឧទាហរណ៍២៖ នៅក្នុងឧទាហរណ៍១ខាងលើ ទោះបីជាហាងគំនូរ B ជឿថាគំនូរនោះ ជារូបអង្គរវត្ត ដោយគ្មានកំហុស ហើយបានបង្ហាញថា "នេះគឺជារូបអង្គរវត្ត" ដោយសារជាងគំនូរ X ដែលបានគូរគំនូរឲ្យហាង B បាននិយាយកុហកទៅម្ចាស់ហាង B ថា "នេះគឺជារូបអង្គរវត្ត" ក៏ដោយ ក៏ព័ត៌មានមិនពិត កើតឡើងដែរ ដូច្នេះ អ្នកទិញ A អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបាន។

② ពុំចាំបាច់មានចេតនារបស់អ្នកបង្ហាញព័ត៌មានមិនពិតទេ

- ជាទូទៅ ប្រសិនបើមានចេតនា ភាគច្រើនគេពិចារណាទៅលើការឆបោក ប៉ុន្តែ បើគ្មានចេតនាទេ នោះភាគច្រើនគេពិចារណាទៅលើការបង្ហាញព័ត៌មានមិនពិត។

③ ភាគីយល់ច្រឡំអង្គហេតុ

- ភាគីចាំបាច់ត្រូវជឿថា ព័ត៌មានមិនពិតនោះគឺជាព័ត៌មានពិត។

④ ភាគីនឹងមិនបង្ហាញឆន្ទៈទេ បើមិនមានការយល់ច្រឡំ

ប្រសិនបើភាគីដែលបង្ហាញឆន្ទៈដឹងថា ហេតុដែលភាគីម្ខាងទៀតបានបង្ហាញនៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យាមិនមែនជាការពិត ខ្លួននឹងមិនបង្ហាញឆន្ទៈទេ។

នៅពេលបង្ហាញឆន្ទៈក្នុងការទិញវត្ថុអ្វីមួយ ព័ត៌មាន ជាច្រើនដែលទាក់ទងនឹងវត្ថុ មានឥទ្ធិពលចំពោះការសម្រេចចិត្តទិញ។ ព័ត៌មានខ្លះមានឥទ្ធិពលខ្លាំង ហើយព័ត៌មានខ្លះមិនមានឥទ្ធិពលខ្លាំង ដល់ការសម្រេចចិត្តទិញទេ។ ព័ត៌មានមិនពិតកើតឡើងក្នុងករណីដែលមានការភាន់ច្រឡំទៅព័ត៌មានដែលសំខាន់ក្នុងការសម្រេចចិត្ត។

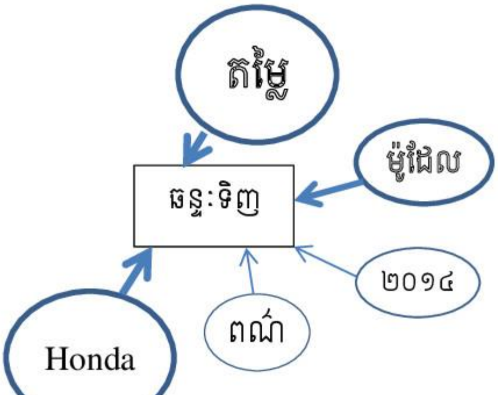

ឧទាហរណ៍៖ នៅក្នុងឧទាហរណ៍ទី១ និង ទី២ ខាងលើ ដើម្បីលុបចោលកិច្ចសន្យា A ត្រូវស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពដែលត្រូវការគំនូររូបអង្គរវត្ត ហើយបើដឹងថារូបនោះមិនមែនជារូបអង្គរវត្តទេ នឹងមិនទិញរូបនោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រសិនបើ A ទិញរូបនោះដោយសារតែរូបនោះស្អាត ហើយទោះបីជាមិនមែនរូបអង្គរវត្ត ក៏ដោយក៏ A នោះនៅតែទិញដែរ ដូច្នេះ A មិនអាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបានទេ។

គ. ការទាមទារសំណងការខូចខាត (មាត្រា ៣៤៨-២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

- ដើម្បីលុបចោលដោយផ្អែកតាមព័ត៌មានមិនពិត ពុំចាំបាច់មានកំហុសរបស់អ្នកបង្ហាញព័ត៌មានមិនពិតនោះទេ។ ក្នុងករណីដែលអ្នកបង្ហាញព័ត៌មានមិនពិតមានកំហុស អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈអាចទាមទារ សំណងការខូចខាតជំនួសការលុបចោល ឬ រួមជាមួយការលុបចោលក៏បាន។

ឧ. ហាងគំនូរ B បានយល់ច្រឡំថា គំនូររូបអង្គរធំ ជាគំនូររូបអង្គរវត្ត ហើយក៏បានបិទអក្សរថា «រូបអង្គរវត្ត»។ A ដែលជឿជាក់លើអក្សរដែលបិទនោះ ក៏ទិញគំនូរនោះ។ ក្នុងករណីនេះប្រសិនបើ A បានដឹងថាគំនូរនោះមិនមែនជាគំនូររូបអង្គរវត្ត នោះគាត់មិនទិញទេ នោះ A អាចលុបចោលកិច្ចសន្យានោះបានដោយផ្អែកលើព័ត៌មានមិនពិត។ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រសិនបើ B បានមើលគំនូរនោះឲ្យច្បាស់លាស់ នោះ B នឹងដឹងប្រាកដថាគំនូរនេះមិនមែនជារូបអង្គរវត្តទេ ប៉ុន្តែ B មិនបានមើលគំនូរនោះឲ្យច្បាស់ទេ ហើយបានបង្ហាញថានោះជាគំនូររូបអង្គរវត្ត ដូច្នេះ ម្ចាស់ហាងលក់គំនូរ B នោះមានកំហុស។ អ្នកទិញ A ក្រៅពីអាចលុបចោលកិច្ចសន្យា ក៏អាចទាមទារថ្លៃដឹកជញ្ជូនរូបគំនូរជាសំណងការខូចខាតពី B បានដែរ។

- ទោះបីជា បញ្ញត្តិនៃការឆបោក ការរំលោភលើស្ថានភាព ការគម្រាមកំហែង អំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុមិនបានបង្ហាញអំពីការទាមទារសំណងការខូចខាតក៏ដោយ ក៏ករណីទាំងនេះអាចទាមទារសំណងការខូចខាតបានដែរ (យោងតាមអំពើអនីត្យានុកូល ជាអាទិ៍)។

ឃ. ការការពារតតិយជន

- ដូចគ្នាទៅនឹងការពិភាក្សាអំពីចំណុចនៃការភាន់ច្រឡំ (មើល២.១)។

២.៤. ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព

ក. និយមន័យ

- នៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា បើភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាបានប្រើឋានៈខ្លួនដែលមានអាទិភាពជាងភាគី ម្ខាងទៀត ខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ផ្នែកសង្គម ឬ បានប្រើស្ថានភាពផ្សេងទៀតដែលភាគីម្ខាងទៀត មិនអាចប្រឆាំងតបបានទេ ភាគីម្ខាងទៀតនោះអាចលុបចោលនូវកិច្ចសន្យាបាន ដោយហេតុថា ការបង្ហាញឆន្ទៈនោះមានវិការៈ (មាត្រា ៣៤៩-១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។
- ចំណុចនៃការប្រើប្រាស់នូវស្ថានភាពលំបាករបស់អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ គឺស្រដៀងគ្នានឹងអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ។ ប៉ុន្តែ បើប្រៀបធៀបនឹងការកេងយកចំណេញហួសហេតុ ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព មានកម្រិតនៃការគៀបសង្កត់ចំពោះអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ ខ្លាំងជាងការកេងយកចំណេញហួសហេតុ។ ម្យ៉ាងទៀត ទោះបីជាអ្នករំលោភលើស្ថានភាពមិនទទួលបានចំណេញហួសហេតុក៏ដោយ ក៏អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈអាចលុបចោលបានដែរ។

ឧទាហរណ៍៖A បានជួលដី X ពីក្រុមហ៊ុនអចលនវត្ថុ B ដើម្បីរៀបចំតូបតូចមួយសម្រាប់ជីវភាពប្រចាំថ្ងៃ។ កន្លងមក កិច្ចសន្យាជួលត្រូវធ្វើថ្មីជារៀងរាល់ឆ្នាំ ហើយឆ្នាំនេះ A សង្ឃឹមថាប្រាកដជាធ្វើថ្មីដូចសព្វដង។ ប៉ុន្តែ B ដឹងថា A នឹងមិនអាចបន្តជីវភាពបានទេ បើមិនធ្វើកិច្ចសន្យាថ្មី ដូចនេះ A នឹងមិនហ៊ានប្រកែកជាមួយនិងការពឹងពាក់របស់ B ទេ។ ហេតុនេះ B បាននិយាយប្រាប់ A ថា បើ A ឲ្យខ្ចី ១០០០ ដុល្លារ នោះទើបព្រមធ្វើកិច្ចសន្យាថ្មី។ A នឹង មិនអាចបន្តជីវភាពបានទេ បើ B មិនធ្វើកិច្ចសន្យាថ្មី ដូចនេះ

A អស់ជម្រើស ក៏បានឲ្យប្រាក់ទៅ B ខ្ចីចំនួន ១០០០ ដុល្លារ។ A អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាខ្ចីប្រាក់ ដោយផ្អែកលើការរំលោភបំពានលើស្ថានភាពបាន។

ខ. លក្ខខណ្ឌនៃការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព

①. ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាពដោយភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យា

- "ការប្រើដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវឋានៈខ្លួនដែលមានអាទិភាពជាងភាគីម្ខាងទៀត ខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ផ្នែកសង្គម ឬ បានប្រើស្ថានភាពផ្សេងទៀតដែលភាគីម្ខាងទៀតមិនអាចប្រឆាំងតបបាន"។ គ្រាន់តែប្រើឋានៈដែលខ្លួនមានអាទិភាព មិនបំពេញលក្ខខណ្ឌទេ គឺត្រូវប្រើប្រាស់**ដោយមិនត្រឹមត្រូវ** ទើបបំពេញលក្ខខណ្ឌនៃការរំលោភបំពានលើស្ថានភាពនេះ។

ឧទាហរណ៍១. (ប្រើប្រាស់អាទិភាពភាពខាងសេដ្ឋកិច្ច) ៖ A គឺជាក្រុមហ៊ុនផលិតរថយន្តដ៏ធំមួយ ហើយក្រុមហ៊ុន b c d ជាក្រុមហ៊ុនខ្នាតតូចដែលផលិតកញ្ចក់រថយន្ត។ ក្រុមហ៊ុន b c d លក់កញ្ចក់ទៅឲ្យក្រុមហ៊ុន A ។ ដោយសារតែ b ជាក្រុមហ៊ុនខ្នាតតូច ប្រសិនបើមិនអាចធ្វើកិច្ចសន្យាលក់ជាមួយក្រុមហ៊ុន A ទេ ក្រុមហ៊ុនរបស់ខ្លួន នឹងដួលរលំ។ ក្រុមហ៊ុន A ដឹងថា ក្រុមហ៊ុន b មិនហ៊ានបដិសេធនឹងសំណើររបស់ខ្លួនទេ ហើយក៏បានស្នើឲ្យក្រុមហ៊ុន b ទិញរថយន្តរបស់ខ្លួន ១០ គ្រឿង។ ក្រុមហ៊ុន b បានគិតថា បើខ្លួនមិនទិញរថយន្តទេ ក្រុមហ៊ុន A នឹងមិនបន្តកិច្ចសន្យាជាមួយខ្លួននោះទេ ដូច្នេះហើយ ក្រុមហ៊ុន b ក៏សុខចិត្តទិញរថយន្តដែលមិនចាំបាច់ទាំង ១០ គ្រឿងនោះ។

ឧទាហរណ៍២. (ប្រើប្រាស់អាទិភាពខាងសង្គម) ៖ នាយទាហានស្នើសុំទិញដីពីកូនទាហាន។ ទោះបីជា កូនទាហានមិនចង់លក់ក៏ដោយ ក៏ត្រូវតែបង្ខំចិត្តលក់ដែរ។

②. ចេតនារបស់អ្នករំលោភបំពានលើស្ថានភាព

- ចាំបាច់ត្រូវមានចេតនាប្រើឋានៈដែលមានអាទិភាពរបស់ខ្លួន ធ្វើឲ្យភាគីម្ខាងទៀតបង្ហាញឆន្ទៈ។
- ករណីគ្មានគោលបំណងប្រើឋានៈដែលមានអាទិភាពរបស់ខ្លួនទេ ប៉ុន្តែភាគីម្ខាងទៀតជាអ្នកមាន ការក្រែងចិត្តដោយខ្លួនឯង ហើយបង្ហាញឆន្ទៈដែលមិនមែនជាឆន្ទៈពិត នោះមិនមានចេតនាទេ។

ឧទាហរណ៍៣. មេទាហានចង់ពង្រីកដីផ្ទះរបស់ខ្លួន។ កូនទាហានបានដឹងអំពីបំណងរបស់មេខ្លួន ហើយកូនទាហានចង់យកចិត្តមេ ក៏ស្នើលក់ដីរបស់ខ្លួនឲ្យមេ តែតាមការពិតខ្លួនមិនមានគោលបំណងលក់ដីនោះទេ ព្រោះជាដីកេរ្តិ៍របស់ឪពុកម្តាយ។ មេទាហានក៏បានទិញដីនោះ។ ក្នុងករណីនេះ មេទាហានគ្មានចេតនាប្រើប្រាស់ឋានៈរបស់ខ្លួនដោយមិនត្រឹមត្រូវនោះទេ ដូច្នេះ កូនទាហានមិនអាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបានឡើយ។

④ . ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយសារការរងសម្ពាធលើសេរីភាពក្នុងការសម្រេចចិត្ត

- ប្រសិនបើគ្មានទំនាក់ទំនងរវាង សម្ពាធលើសេរីភាពក្នុងការសម្រេចចិត្ត កើតចេញពីស្ថានភាពដែលមិនអាចប្រឆាំងតប និង ការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈទេនោះ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈមិនអាចលុបចោលកិច្ចសន្យា ដោយសារ ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាពបានឡើយ។

ឧ. យោងតាមឧទាហរណ៍ទី១ខាងលើ b ស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពទន់ខ្សោយជាង A ដែលមិនអាចបដិសេធសំណើរបស់ A បាន នោះលក្ខខណ្ឌនៃការបង្ហាញឆន្ទៈដោយសារការរងសម្ពាធលើសេរីភាពក្នុងការសម្រេចចិត្ត ត្រូវបានបំពេញ។ ផ្ទុយមកវិញ ប្រសិនបើ b ទិញរថយន្តនោះដោយសារតែខ្លួនចង់បានតែក្រោយមក b ផ្លាស់ប្តូរចិត្តបែរជាមិនចង់បានរថយន្តនោះទៅវិញ នោះលក្ខខណ្ឌនៃការបង្ហាញឆន្ទៈ

ដោយសារការរងសម្ពាធលើសេរីភាពក្នុងការសម្រេចចិត្ត មិនត្រូវបានបំពេញទេ។ ដូច្នេះ ៦ មិនអាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបានទេ។

គ. ការការពារតតិយជន

- ដូចគ្នាទៅនឹងការពិភាក្សាអំពីចំណុចនៃការភាន់ច្រឡំ(មើល ២.១)។

២.៥. ការគម្រាមកំហែង (មាត្រា ៣៥០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ក. និយមន័យ

- បុគ្គលដែលបានបង្ហាញឆន្ទៈដោយសារមានការគម្រាមកំហែងពីសំណាក់ភាគីម្ខាងទៀត ឬ ពីសំណាក់តតិយជន អាចលុបចោលនូវកិច្ចសន្យាបាន ដោយហេតុថា ការបង្ហាញឆន្ទៈនោះមានវិការៈ (មាត្រា ៣៥០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។
- ស្ថានភាពនៃការគាបសង្កត់ទៅលើឆន្ទៈ ចំណុចនៃការបង្ហាញឆន្ទៈនោះ គឺស្រដៀងគ្នានឹងការរំលោភលើស្ថានភាព និង ការកេងយកចំណេញហួសហេតុ។ ប៉ុន្តែ ការរំលោភលើស្ថានភាព និង ការកេងយកចំណេញហួសហេតុ គឺគ្រាន់តែប្រើប្រាស់នូវស្ថានភាពលំបាករបស់អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈប៉ុណ្ណោះ ផ្ទុយមកវិញ ការគម្រាមកំហែងគឺខុសគ្នាត្រង់ចំណុចដែលមានការភ័យខ្លាចដោយសារអំពើគម្រាមកំហែងរបស់អ្នកគម្រាមកំហែង។

ឧ. A បាននិយាយទៅកាន់ B ថា "បើមិនចង់ស្លាប់ទេ ឆាប់ទិញថូបុរាណនេះ ក្នុងតម្លៃ ១០.០០០ ដុល្លារទៅ.. !" ប្រសិនបើ B ទិញថូបុរាណនេះក្នុងតម្លៃ ១០.០០០ដុល្លារ ដោយសារមានការភ័យខ្លាច, B អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើការគម្រាមកំហែងបាន។

ខ. លក្ខខណ្ឌនៃការគម្រាមកំហែង

①. សកម្មភាពគម្រាមកំហែងដោយខុសច្បាប់

- សកម្មភាពដែលធ្វើឲ្យភាគីម្ខាងទៀតភ័យខ្លាច ដោយធ្វើឲ្យដឹងថានៅពេលក្រោយនឹងមានការខូចខាតកើតឡើង។ ប៉ុន្តែត្រូវស្ថិតនៅក្នុងកម្រិតដែលសង្គម មិនអាចទទួលយកបាន ។
- ទោះបីជា តតិយជនក្រៅពីភាគីនៃកិច្ចសន្យាជាអ្នកធ្វើសកម្មភាពគម្រាមកំហែងក៏ដោយ ក៏បំពេញលក្ខខណ្ឌដែរ។
- វិធីដែលនាំឲ្យមានការខូចខាត៖ សកម្មភាពដែលនាំឲ្យកើតមានការភ័យខ្លាចចំពោះភាគីម្ខាងទៀតរួមមានការនិយាយដោយផ្ទាល់មាត់ ការសរសេរជាលិខិត និង កាយវិការជាដើម។
- អត្ថន័យដែលនាំឲ្យមានការខូចខាត៖ អត្ថន័យដែលនាំឲ្យកើតមានការភ័យខ្លាចចំពោះភាគីម្ខាង ទៀតរួមមាន ការគម្រាមទាក់ទងនឹងជីវិត រាងកាយ ទ្រព្យសម្បត្តិ កិត្តិយស សេរីភាព ជាដើម។
- កម្រិតដែលសង្គមមិនអាចទទួលបាន៖ បើជាសកម្មភាពនៅក្នុងកម្រិតដែលអាចនិយាយថាជាការប្រើសិទ្ធិដោយត្រឹមត្រូវ នោះមិនអាចនិយាយថា មានភាពផ្ទុយច្បាប់ ហើយក៏មិនកើតមាននូវការគម្រាមកំហែងនោះដែរ។ ឧ. ម្ចាស់បំណុលបាននិយាយដោយសម្តីខ្លាំងៗទៅកូនបំណុលដែលដល់ពេលកំណត់សងហើយនៅតែមិនទាន់សងប្រាក់ទៀតនោះថា បើមិនព្រមសងប្រាក់ទេ ឬ មិនដាក់អ្វីមួយមកធានាទេនោះ ខ្លួននឹងប្តឹងទៅតុលាការ ដែលជាហេតុធ្វើឲ្យមានការភ័យខ្លាចហើយកូនបំណុលក៏ព្រមបង្កើតសិទ្ធិលើការបញ្ចាំ ប៉ុន្តែនេះជាការប្រើប្រាស់សិទ្ធិដោយត្រឹមត្រូវ ហើយមិនអាចនិយាយថាខុសច្បាប់នោះទេ

A អស់ជម្រើស ក៏បានឲ្យប្រាក់ទៅ B ខ្ចីចំនួន ១០០០ ដុល្លារ។ A អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាខ្ចីប្រាក់ ដោយផ្អែកលើការរំលោភបំពានលើស្ថានភាពបាន។

ខ. លក្ខខណ្ឌនៃការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព

①. ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាពដោយភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យា

- "ការប្រើដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវឋានៈខ្លួនដែលមានអាទិភាពជាងភាគីម្ខាងទៀត ខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ផ្នែកសង្គម ឬ បានប្រើស្ថានភាពផ្សេងទៀតដែលភាគីម្ខាងទៀតមិនអាចប្រឆាំងតបបាន"។ គ្រាន់តែប្រើឋានៈដែលខ្លួនមានអាទិភាព មិនបំពេញលក្ខខណ្ឌទេ គឺត្រូវប្រើប្រាស់**ដោយមិនត្រឹមត្រូវ** ទើបបំពេញលក្ខខណ្ឌនៃការរំលោភបំពានលើស្ថានភាពនេះ។

ឧទាហរណ៍១. (ប្រើប្រាស់អាទិភាពភាពខាងសេដ្ឋកិច្ច) ៖ A គឺជាក្រុមហ៊ុនផលិតរថយន្តដ៏ធំមួយ ហើយក្រុមហ៊ុន b c d ជាក្រុមហ៊ុនខ្នាតតូចដែលផលិតកញ្ចក់រថយន្ត។ ក្រុមហ៊ុន b c d លក់កញ្ចក់ទៅឲ្យក្រុមហ៊ុន A ។ ដោយសារតែ b ជាក្រុមហ៊ុនខ្នាតតូច ប្រសិនបើមិនអាចធ្វើកិច្ចសន្យាលក់ជាមួយក្រុមហ៊ុន A ទេ ក្រុមហ៊ុនរបស់ខ្លួន នឹងដួលរលំ។ ក្រុមហ៊ុន A ដឹងថា ក្រុមហ៊ុន b មិនហ៊ានបដិសេធនឹងសំណើររបស់ខ្លួនទេ ហើយក៏បានស្នើឲ្យក្រុមហ៊ុន b ទិញរថយន្តរបស់ខ្លួន ១០ គ្រឿង។ ក្រុមហ៊ុន b បានគិតថា បើខ្លួនមិនទិញរថយន្តទេ ក្រុមហ៊ុន A នឹងមិនបន្តកិច្ចសន្យាជាមួយខ្លួននោះទេ ដូច្នេះហើយ ក្រុមហ៊ុន b ក៏សុខចិត្តទិញរថយន្តដែលមិនចាំបាច់ទាំង ១០ គ្រឿងនោះ។

ឧទាហរណ៍២. (ប្រើប្រាស់អាទិភាពខាងសង្គម) ៖ នាយទាហានស្នើសុំទិញដីពីកូនទាហាន។ ទោះបីជា កូនទាហានមិនចង់លក់ក៏ដោយ ក៏ត្រូវតែបង្ខំចិត្តលក់ដែរ។

②. ចេតនារបស់អ្នករំលោភបំពានលើស្ថានភាព

- ចាំបាច់ត្រូវមានចេតនាប្រើឋានៈដែលមានអាទិភាពរបស់ខ្លួន ធ្វើឲ្យភាគីម្ខាងទៀតបង្ហាញឆន្ទៈ។
- ករណីគ្មានគោលបំណងប្រើឋានៈដែលមានអាទិភាពរបស់ខ្លួនទេ ប៉ុន្តែភាគីម្ខាងទៀតជាអ្នកមាន ការក្រែងចិត្តដោយខ្លួនឯង ហើយបង្ហាញឆន្ទៈដែលមិនមែនជាឆន្ទៈពិត នោះមិនមានចេតនាទេ។

ឧទាហរណ៍៣. មេទាហានចង់ពង្រីកដីផ្ទះរបស់ខ្លួន។ កូនទាហានបានដឹងអំពីបំណងរបស់មេខ្លួន ហើយកូនទាហានចង់យកចិត្តមេ ក៏ស្នើលក់ដីរបស់ខ្លួនឲ្យមេ តែតាមការពិតខ្លួនមិនមានគោលបំណងលក់ដីនោះទេ ព្រោះជាដីកេរ្តិ៍របស់ឪពុកម្តាយ។ មេទាហានក៏បានទិញដីនោះ។ ក្នុងករណីនេះ មេទាហានគ្មានចេតនាប្រើប្រាស់ឋានៈរបស់ខ្លួនដោយមិនត្រឹមត្រូវនោះទេ ដូច្នេះ កូនទាហានមិនអាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបានឡើយ។

④ . ការបង្ហាញឆន្ទៈ<u>ដោយសារ</u>ការរងសម្ពាធលើសេរីភាពក្នុងការសម្រេចចិត្ត

- ប្រសិនបើគ្មានទំនាក់ទំនងរវាង សម្ពាធលើសេរីភាពក្នុងការសម្រេចចិត្ត កើតចេញពីស្ថានភាពដែលមិនអាចប្រឆាំងតប និង ការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈទេនោះ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈមិនអាចលុបចោលកិច្ចសន្យា ដោយសារ ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាពបានឡើយ។

ឧ. យោងតាមឧទាហរណ៍ទី១ខាងលើ b ស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពទន់ខ្សោយជាង A ដែលមិនអាចបដិសេធសំណើរបស់ A បាន នោះលក្ខខណ្ឌនៃការបង្ហាញឆន្ទៈដោយសារការរងសម្ពាធលើសេរីភាពក្នុងការសម្រេចចិត្ត ត្រូវបានបំពេញ។ ផ្ទុយមកវិញ ប្រសិនបើ b ទិញរថយន្តនោះដោយសារតែខ្លួនចង់បានតែក្រោយមក b ផ្លាស់ប្តូរចិត្តបែរជាមិនចង់បានរថយន្តនោះទៅវិញ នោះលក្ខខណ្ឌនៃការបង្ហាញឆន្ទៈ

ដូចនេះ មិនអាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបង្កើតសិទ្ធិលើការបញ្ចាំ ដោយហេតុថាមានការគម្រាមកំហែងនោះឡើយ។

②. ចេតនាគម្រាមកំហែង

- គឺជាចេតនាគម្រាមភាគីម្ខាងទៀតឲ្យមានការភ័យខ្លាច ហើយភាគីក៏បង្ហាញឆន្ទៈជាកំណត់តាមរយៈការភ័យខ្លាចនោះ។
- ករណីធ្វើសកម្មភាពដែលមើលទៅហាក់ដូចជាការគម្រាមកំហែងតែពុំមានបំណង ធ្វើឲ្យភាគីម្ខាងទៀតមានការភ័យខ្លាចទេ នោះមិនមានចេតនាទេ។ ឧទាហរណ៍៖ នៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា ភាគីម្ខាងបានដាក់កាំភ្លើងដ៏រនៅក្នុងកាបូបរបស់ខ្លួន ហើយភាគីម្ខាងទៀតបានឃើញកាំភ្លើងដ៏រនៅក្នុងកាបូបនោះ ដោយគិតថាបើខ្លួនមិនព្រមចុះកិច្ចសន្យាទេនោះ ភាគីម្ខាងទៀតនឹងយកកាំភ្លើងមកបាញ់ខ្លួន ហេតុនេះក៏ព្រមចុះកិច្ចសន្យា ដោយសារការភ័យខ្លាច។ ករណីនេះ មិនមានចេតនាក្នុងការគម្រាមកំហែងទេ។

③. អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈមានការភ័យខ្លាច

- ដើម្បីបំពេញលក្ខខណ្ឌនៃការគម្រាមកំហែង ភាគីម្ខាងដែលបង្ហាញឆន្ទៈ ត្រូវតែមានការភ័យខ្លាចនៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា។ ប៉ុន្តែ ករណីដែលអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈជាមនុស្សដែលមានស្មារតីហ្នឹងហ្នរ ហើយទោះបីជាមានការគម្រាមពីអ្នកគម្រាមកំហែងក៏ដោយ ក៏មិនមានការភ័យខ្លាចដែរនោះ ការគម្រាមកំហែងមិនកើតឡើងទេ។

④. ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយសារការគម្រាមកំហែង

- ប្រសិនបើការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ ធ្វើឡើងដោយសារឥទ្ធិពលអ្វីមួយធ្វើឲ្យភ័យខ្លាច នោះជាការគម្រាមកំហែង។

ឧ. នៅក្នុងឧទាហរណ៍ទិញថូបុរាណខាងលើ ប្រសិនបើ B ចង់បានថូបុរាណនោះតាំងពីដើមហើយក៏បានទៅជួប A ដើម្បីទិញថូនោះក្នុងតម្លៃ ១០.០០០ដុល្លារ ប៉ុន្តែពេលនោះមិនដឹង ហេតុអ្វី B បានគម្រាមកំហែង A ។ ករណីនេះ A បានលក់ថូបុរាណដែលខ្លួនចង់លក់ស្រាប់ ហេតុនេះ មិនអាចលុបចោលកិច្ចសន្យាដោយសារការគម្រាមកំហែងបានទេ ព្រោះមិនមានទំនាក់ទំនងរវាងការភ័យខ្លាច និង ការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ A ទេ។

គ. ការការពារតតិយជន

- តតិយជនមុនពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា មិនត្រូវបានការពារទេ ព្រោះមិនមានបញ្ញត្តិស្តីពីការ ការពារតតិយជន។ និយាយរួម គេអាចអះអាងអំពីអានុភាពនៃការលុបចោលចំពោះតតិយជនមុនពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា បានគ្រប់ពេល។
- ចំពោះតតិយជនក្រោយពេលការលុបចោលកិច្ចសន្យា អាចមានគំនិតថា មិនត្រូវទទួលបាននូវការការពារទេ ប៉ុន្តែ ក៏អាចពិចារណាប្រើទ្រឹស្តីទាក់ទងនឹងការការពារតតិយជនក្រោយពេលលុបចោលកិច្ចសន្យាដែលបានពិភាក្សានៅក្នុងចំណុចស្តីពីការភាន់ច្រឡំផងដែរ(មើល ២.១)។

ដោយសារការរងសម្ពាធលើសេរីភាពក្នុងការសម្រេចចិត្ត មិនត្រូវបានបំពេញទេ។ ដូច្នេះ b មិនអាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបានទេ។

គ. ការការពារតតិយជន

- ដូចគ្នាទៅនឹងការពិភាក្សាអំពីចំណុចនៃការភាន់ច្រឡំ(មើល ២.១)។

២.៥. ការគម្រាមកំហែង (មាត្រា ៣៥០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ក. និយមន័យ

- បុគ្គលដែលបានបង្ហាញឆន្ទៈដោយសារមានការគម្រាមកំហែងពីសំណាក់ភាគីម្ខាងទៀត ឬ ពីសំណាក់តតិយជន អាចលុបចោលនូវកិច្ចសន្យាបាន ដោយហេតុថា ការបង្ហាញឆន្ទៈនោះមានវិការៈ (មាត្រា ៣៥០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។
- ស្ថានភាពនៃការគាបសង្កត់ទៅលើឆន្ទៈ ចំណុចនៃការបង្ហាញឆន្ទៈនោះ គឺស្រដៀងគ្នានឹងការរំលោភលើស្ថានភាព និង ការកេងយកចំណេញហួសហេតុ។ ប៉ុន្តែ ការរំលោភលើស្ថានភាព និង ការកេងយកចំណេញហួសហេតុ គឺគ្រាន់តែប្រើប្រាស់នូវស្ថានភាពលំបាករបស់អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈប៉ុណ្ណោះ ផ្ទុយមកវិញការគម្រាមកំហែងគឺខុសគ្នាត្រង់ចំណុចដែលមានការភ័យខ្លាចដោយសារអំពើគម្រាមកំហែងរបស់អ្នកគម្រាមកំហែង។

ឧ. A បាននិយាយទៅកាន់ B ថា "បើមិនចង់ស្លាប់ទេ ឆាប់ទិញថូបុរាណនេះ ក្នុងតម្លៃ ១០.០០០ ដុល្លារទៅ.. !" ប្រសិនបើ B ទិញថូបុរាណនេះក្នុងតម្លៃ ១០.០០០ដុល្លារ ដោយសារមានការភ័យខ្លាច, B អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើការគម្រាមកំហែងបាន។

ខ. លក្ខខណ្ឌនៃការគម្រាមកំហែង

①. សកម្មភាពគម្រាមកំហែងដោយខុសច្បាប់

- សកម្មភាពដែលធ្វើឲ្យភាគីម្ខាងទៀតភ័យខ្លាច ដោយធ្វើឲ្យដឹងថានៅពេលក្រោយនឹងមានការខូចខាតកើតឡើង។ ប៉ុន្តែត្រូវស្ថិតនៅក្នុងកម្រិតដែលសង្គម មិនអាចទទួលយកបាន ។
- ទោះបីជា តតិយជនក្រៅពីភាគីនៃកិច្ចសន្យាជាអ្នកធ្វើសកម្មភាពគម្រាមកំហែងក៏ដោយ ក៏បំពេញលក្ខខណ្ឌដែរ។
- វិធីដែលនាំឲ្យមានការខូចខាត៖ សកម្មភាពដែលនាំឲ្យកើតមានការភ័យខ្លាចចំពោះភាគីម្ខាងទៀតរួមមានការនិយាយដោយផ្ទាល់មាត់ ការសរសេរជាលិខិត និង កាយវិការជាដើម។
- អត្ថន័យដែលនាំឲ្យមានការខូចខាត៖ អត្ថន័យដែលនាំឲ្យកើតមានការភ័យខ្លាចចំពោះភាគីម្ខាង ទៀតរួមមាន ការគម្រាមទាក់ទងនឹងជីវិត រាងកាយ ទ្រព្យសម្បត្តិ កិត្តិយស សេរីភាព ជាដើម។
- កម្រិតដែលសង្គមមិនអាចទទួលបាន៖ បើជាសកម្មភាពនៅក្នុងកម្រិតដែលអាចនិយាយថាជាការប្រើសិទ្ធិដោយត្រឹមត្រូវ នោះមិនអាចនិយាយថា មានភាពផ្ទុយច្បាប់ ហើយក៏មិនកើតមាននូវការគម្រាមកំហែងនោះដែរ។ ឧ. ម្ចាស់បំណុលបាននិយាយដោយសម្តីខ្លាំងៗទៅកូនបំណុលដែលដល់ពេលកំណត់សងហើយនៅតែមិនទាន់សងប្រាក់ទៀតនោះថា បើមិនព្រមសងប្រាក់ទេ ឬ មិនដាក់អ្វីមួយមកធានាទេនោះ ខ្លួននឹងប្តឹងទៅតុលាការ ដែលជាហេតុធ្វើឲ្យមានការភ័យខ្លាចហើយកូនបំណុលក៏ព្រមបង្កើតសិទ្ធិលើការបញ្ចាំ ប៉ុន្តែនេះជាការប្រើប្រាស់សិទ្ធិដោយត្រឹមត្រូវ ហើយមិនអាចនិយាយថាខុសច្បាប់នោះទេ

២.៦. អំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ (មាត្រា ៣៥១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ក. ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយផ្អែកលើអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ

- ក្នុងករណីដែលភាគីម្ខាងបានធ្វើកិច្ចសន្យាដោយឆ្លៀតឱកាសដែលភាគីម្ខាងទៀតកំពុងជួបប្រទះការលំបាកខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ភាពល្ងង់ ឬ ការខ្វះការពិសោធន៍ ហើយបានកេងយកចំណេញយ៉ាងសន្ធឹកសន្ធាប់ពីកិច្ចសន្យានោះ ភាគីម្ខាងទៀតនោះអាចលុបចោលនូវកិច្ចសន្យាបាន ដោយហេតុថាការបង្ហាញឆន្ទៈនោះមានវិការៈ (មាត្រា ៣៥១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។
- ស្រដៀងគ្នានឹងការរំលោភលើស្ថានភាព។ កម្រិតនៃការគាបសង្កត់លើការបង្ហាញឆន្ទៈនៃអំពើកេងចំណេញហួសហេតុគឺ ទាបជាងការរំលោភលើស្ថានភាព ប៉ុន្តែ ទោះជាកម្រិតនៃការគាបសង្កត់លើការបង្ហាញឆន្ទៈនៃអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុទាបជាងកម្រិតការរំលោភលើស្ថានភាព ក៏ដោយ ក៏អាចលុបចោលបានដែរ។ ផ្ទុយមកវិញ ក្នុងករណីដែលអ្នកធ្វើអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុបានចំណេញហួសហេតុ លុះត្រាតែបានទទួលផលចំណេញហួសហេតុនោះប៉ុណ្ណោះ ទើបអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈអាចលុបចោលបាន។

ឧ. A ជាអ្នកដឹកអ្នកដំណើរ បានឆ្លៀតឱកាសពេល B ដែលទើបតែមកប្រទេសកម្ពុជាលើកដំបូង ហើយមិនបានដឹងអ្វី ដោយបាននិយាយតម្លៃចំពោះការផ្លាស់ទីក្នុងចម្ងាយដែលជាធម្មតាមានតម្លៃ ១០ដុល្លារ ថាមានតម្លៃ ២០០ដុល្លារ។ នៅពេលធ្វើដំណើរតាមផ្លូវ B បានដឹងពីតម្លៃសមរម្យ ហើយគិតថានៅពេលទៅដល់ទិសដៅហើយ មិនចង់បង់ប្រាក់ច្រើនដល់ទៅ ២០០ដុល្លារ នេះទេ។ B អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាជាមួយ A ដោយមូលហេតុការកេងយកចំណេញហួសហេតុ ហើយ បដិសេធមិនបង់ប្រាក់ ២០០ដុល្លារនោះបាន។ ប៉ុន្តែ B បានទទួលប្រយោជន៍ពីការដឹកជញ្ជូនរបស់ A ដែលជាសេចក្តីចម្រើនឥតហេតុនេះ គាត់ត្រូវបង់ប្រាក់ឲ្យ A ចំនួន ១០ ដុល្លារដែលជាតម្លៃធម្មតា (មាត្រា ៧៣៦-២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

ខ. លក្ខខណ្ឌនៃអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ

① ការឆ្លៀតឱកាសរបស់ភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាចំពោះភាគីម្ខាងទៀត ដែលកំពុងជួបប្រទះការលំបាក ខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ភាពល្ងង់ ឬ ការខ្វះការពិសោធន៍

- ស្រដៀងគ្នាទៅនឹងលក្ខខណ្ឌនៃករណីការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព (មាត្រា ៣៤៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ដែលចែងថា "ប្រើដោយមិនត្រឹមត្រូវនូវឋានៈខ្លួនដែលមានអាទិភាពជាងភាគីម្ខាងទៀត ខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ផ្នែកសង្គម" ប៉ុន្តែ លក្ខខណ្ឌ "ឆ្លៀតឱកាសដែលភាគីម្ខាងទៀតកំពុងជួបប្រទះការលំបាកខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ភាពល្ងង់ ឬ ការខ្វះពិសោធន៍" នៃអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ មានកម្រិតនៃសេរីភាពក្នុងការសម្រេចចិត្ត និង កម្រិតនៃសំពាធទាបជាង។ ជំនួសឲ្យកម្រិតសំពាធទាប អំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុត្រូវមានលក្ខខណ្ឌ "យកចំណេញយ៉ាងសន្ធឹកសន្ធាប់"។

ឧ១. ករណីជនបរទេសដែលទើបតែមកកម្ពុជាជាលើកដំបូង មិនធ្លាប់ស្គាល់ស្ថានភាព និង ខ្វះបទពិសោធន៍នៅកម្ពុជា បានចុះកិច្ចសន្យាជាមួយពាណិជ្ជករខ្មែរ ហើយពាណិជ្ជករខ្មែរបានឆ្លៀតឱកាសកេងចំណេញលើជនបរទេសនោះ។

ឧ២. ករណីអ្នកមានបទពិសោធន៍ខាងលក់ដូរ បានឆ្លៀតឱកាសធ្វើកិច្ចសន្យាជាមួយសិស្សដែលគ្មានបទពិសោធន៍ឲ្យទិញវត្ថុដែលមានតម្លៃថ្លៃហួសហេតុ។

② ធន្ទៈនៃអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ

- ចាំបាច់ត្រូវមានធន្ទៈបង្កើតកិច្ចសន្យាដោយឆ្លៀតឱកាសដែលអ្នកបង្ហាញធន្ទៈកំពុងជួបប្រទះការលំបាកខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ភាពល្ងង់ ឬ ការខ្វះពិសោធន៍"។

③ ការបង្ហាញធន្ទៈដោយសាររងសំពាធក្នុងការសម្រេចចិត្តដោយសេរី

- មានតែក្នុងករណីដែលសំពាធក្នុងការសម្រេចចិត្តដោយសេរីដែលកើតចេញពីការលំបាកខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ភាពល្ងង់ ឬ ការខ្វះពិសោធន៍នោះមានឥទ្ធិពលដល់ការបង្ហាញធន្ទៈរបស់អ្នកបង្ហាញធន្ទៈតែប៉ុណ្ណោះទេ ទើបកើតឡើងនូវអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុបាន។

⑤ អ្នកធ្វើអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុទទួលបានប្រយោជន៍យ៉ាងច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់

- ជាធម្មតា នៅក្នុងកិច្ចការជំនួញ អ្នកធ្វើជំនួញតែងតែចង់លក់វត្ថុ ឬ សេវាឲ្យបានថ្លៃ និង ឲ្យបានច្រើន ដើម្បីទទួលបានចំណេញច្រើន ដូចនេះ មិនមែនមានន័យថា ទំនិញដូចគ្នា បែរជាលក់ថ្លៃជាងភ្ញៀវផ្សេងទៀត ហើយហៅថា ជាអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុភ្លាមនោះទេ។ តើកម្រិតប៉ុណ្ណាទើបក្លាយជាអំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុនោះ គឺចាំបាច់ត្រូវសិក្សាទៅតាមករណីនីមួយៗ។

គ. ការការពារតតិយជន

- មិនមានបញ្ញត្តិការពារតតិយជនទេ ដូចនេះ តតិយជន មុនពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា មិនត្រូវបានការពារទេ។ មានន័យថា ចំពោះតតិយជនមុនពេលលុបចោល គេអាចអះអាងពីអានុភាពនៃការលុបចោលបានគ្រប់ពេលចំពោះតតិយជនមុនពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា ។
- ចំពោះតតិយជនក្រោយពេលការលុបចោលកិច្ចសន្យា មានគំនិតខ្លះលើកឡើងថា មិនគួរទទួលបានការការពារទេ ប៉ុន្តែក៏មានគំនិតខ្លះថា គួរអនុវត្តទ្រឹស្តីទាក់ទងនឹងការការពារតតិយជនក្រោយពេលលុបចោលដែលបានពិភាក្សានៅក្នុងចំណុចស្តីពីការភាន់ច្រឡំផងដែរ(មើល ២.១)។

២.៧. សរុបមាត្រា ៣៤៧ ដល់មាត្រា ៣៥១

		ការឆបោក (មាត្រា ៣៤៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)	ព័ត៌មានមិនពិត (មាត្រា ៣៤៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)	ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព (មាត្រា ៣៤៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)	ការគម្រាមកំហែង (មាត្រា ៣៥០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)	អំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ (មាត្រា ៣៥១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)
	អត្ថន័យនៃអំពើមិនត្រឹមត្រូវ	សកម្មភាពកុហក	ការបង្ហាញព័ត៌មានមិនពិត	ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព	ការគម្រាមកំហែង	ការឆ្លៀតឱកាសនៃការលំបាកខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ភាពល្ងង់ខ្លៅ ឬ ការខ្វះបទពិសោធន៍
លក្ខខណ្ឌ	ចេតនារបស់អ្នកធ្វើអំពើមិនត្រឹមត្រូវ	ចាំបាច់	មិនចាំបាច់	ចាំបាច់	ចាំបាច់	ចាំបាច់
	ស្ថានភាពផ្លូវចិត្តនៃអ្នកបង្ហាញធន្ទៈ	ការយល់ច្រឡំអង្គហេតុកើតពីសកម្មភាពកុហក	ការយល់ច្រឡំអង្គហេតុកើតពីការបង្ហាញព័ត៌មានមិនពិត	ការរងសំពាធសេរីភាពក្នុងការសម្រេចចិត្តកើតពីស្ថានភាព	ការភ័យខ្លាចដែលកើតពីការគម្រាមកំហែង	ការរងសំពាធសេរីភាពក្នុងការសម្រេចចិត្តដោយសារការ

				មិនអាចប្រឆាំងបាន (កម្រិតខ្លាំង)		លំបាកផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ឬ ភាពល្ងង់ ឬ ការខ្វះពិសោធន៍ (កម្រិតស្រាល)
	ទំនាក់ទំនងរវាងស្ថានភាពផ្លូវចិត្តនៃអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ និង ការបង្ហាញឆន្ទៈ	ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយសារការយល់ច្រឡំអង្គហេតុ	មិនត្រឹមតែការយល់ច្រឡំអង្គហេតុប៉ុណ្ណោះទេ ចាំបាច់ត្រូវមានទំនាក់ទំនងដែលអាចនិយាយ បានថា ប្រសិនបើគ្មានការយល់ច្រឡំទេនោះ នឹងមិនមានការបង្ហាញឆន្ទៈនេះទេ	ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយសាការរងសំពាធសេរីភាពក្នុងការសម្រេចចិត្ត (កម្រិតខ្លាំង)	ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយសារការភ័យខ្លាច	ការបង្ហាញឆន្ទៈដោយសារការរងសំពាធសេរីភាពក្នុងការសម្រេចចិត្ត (កម្រិតស្រាល)
	លក្ខខណ្ឌផ្សេងទៀត					ផលប្រយោជន៍យ៉ាងសន្ធឹកសន្ធាប់របស់អ្នកធ្វើអំពើមិនត្រឹមត្រូវ
	ករណីតតិយជនក្រៅពីភាគីនៃកិច្ចសន្យា ជាអ្នកធ្វើអំពើមិនត្រឹមត្រូវ	អាចលុបចោលបាន លុះត្រាតែភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យាបានដឹង ឬ អាចដឹងពីការឆបោក	មិនអាចលុបចោលបានទេ	មិនអាចលុបចោលបានទេ	អាចលុបចោលបានគ្រប់ពេល	មិនអាចលុបចោលបានទេ
ការការពារតតិយជន	តតិយជនមុនពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា	ការពារតាមមាត្រា ៣៤៧-៣	ការពារតាមមាត្រា ៣៤៨-៣	ការពារតាមមាត្រា ៣៤៩-២	មិនការពារ	មិនការពារ
	តតិយជននៅក្រោយពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា	ការពារតាមទ្រឹស្តីការពារតតិយជននក្រោយពេល លុបចោលកិច្ចសន្យា	ការពារតាមទ្រឹស្តីការពារតតិយជនក្រោយពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា	ការពារតាមទ្រឹស្តីការពារតតិយជនក្រោយពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា	អាចការពារតាមទ្រឹស្តីការពារតតិយជន ក្រោយពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា	អាចការពារតាមទ្រឹស្តីការពារតតិយជនក្រោយពេលលុបចោលកិច្ចសន្យា

ការរំលោភបំពានលើស្ថានភាព
(មាត្រា ៣៤៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

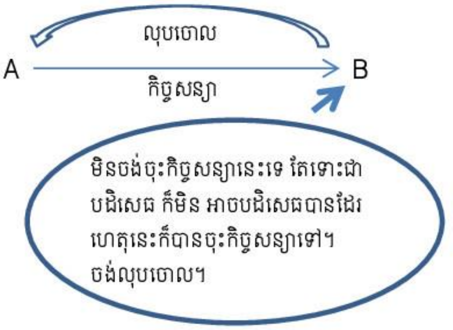

អំពើកេងយកចំណេញហួសហេតុ
(មាត្រា ៣៥១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

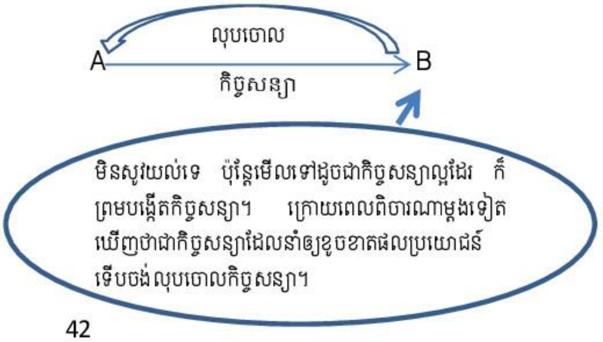

២.៨. បបនីយផ្លូវចិត្ត (មាត្រា ៣៥២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ក. និយមន័យ

បបនីយផ្លូវចិត្ត គឺជា ការបង្ហាញឆន្ទៈខាងក្រៅដែលមានអត្ថន័យខុសពីឆន្ទៈខាងក្នុង (ឆន្ទៈពិត) ទាំងដឹងថាឆន្ទៈដែលបានបង្ហាញនោះខុសពីឆន្ទៈខាងក្នុង ក៏កិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើបបនីយផ្លូវចិត្តនោះមានសុពលភាពដែរ (ព្រោះក្នុងមាត្រា ៣៥២ ចែងថា កិច្ចសន្យានោះមិនត្រូវរារាំងអានុភាពឡើយ)។ និយាយម្យ៉ាងទៀត គឺជាប្រព័ន្ធដែលបង្កើតឲ្យកិច្ចសន្យាមានសុពលភាព ទោះបីជាអត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យាខុសពីចិត្តរបស់ខ្លួន ហើយក្រោយមកនិយាយថា "និយាយលេងទេ" ក៏ដោយ ក៏កិច្ចសន្យានោះមានសុពលភាពដែរ។

ឧ. ហាងគំនូរ B បានស្នើទៅជាងគំនូរ A ថា "លក់រូបនេះឲ្យខ្ញុំមក!" ដែលរូបនោះ ជារូបដែល A ពេញចិត្ត ហើយគ្មានបំណងនឹងលក់រូបនោះទេ។ A គិតថានឹងដាក់តម្លៃឲ្យខ្ពស់ កុំឲ្យ B មានលទ្ធភាពទិញ ដើម្បីកុំឲ្យ B សួរនាំតទៅទៀត រួចក៏និយាយថា "បើឲ្យប្រាក់ ១ លានដុល្លារ ខ្ញុំនឹងលក់ឲ្យ" ។ សំណើរបស់ A នេះ គឺជាបបនីយផ្លូវចិត្ត។ ប្រសិនបើ B យល់ព្រមដោយខុសពីការរំពឹងទុករបស់ A ថា "បាន! ខ្ញុំទិញក្នុងតម្លៃ ១លាន ដុល្លារនេះ" នោះកិច្ចសន្យាលក់ទិញដោយសារ បបនីយផ្លូវចិត្តនឹងកើតមានឡើង។

ខ. លក្ខខណ្ឌ

① អត្ថិភាពនៃការបង្ហាញឆន្ទៈ

នៅក្នុងឧទាហរណ៍ខាងលើ អត្ថិភាពនៃការបង្ហាញឆន្ទៈ គឺការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ A ថា "បើឲ្យប្រាក់ ១ លានដុល្លារ ខ្ញុំនឹងលក់ឲ្យ"។

② ឆន្ទៈដែលបានបង្ហាញ មិនត្រូវគ្នានឹង ឆន្ទៈខាងក្នុង

ភាពខុសគ្នារវាងឆន្ទៈខាងក្នុង និង ឆន្ទៈដែលបង្ហាញមកក្រៅ។ ក្នុងឧទាហរណ៍ខាងលើ គឺ A ពេញចិត្ត ហើយគ្មានបំណងនឹងលក់រូបនោះទេ ប៉ុន្តែបែរជានិយាយថា នឹងលក់ឲ្យទៅវិញ។

③ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈដឹងថាឆន្ទៈដែលបានបង្ហាញ មិនត្រូវគ្នានឹងឆន្ទៈខាងក្នុង

លក្ខខណ្ឌនេះ ត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីបង្ហាញអំពីភាពខុសគ្នាពីការភាន់ច្រឡំ និង ការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត។ ភាពខុសគ្នារវាងឆន្ទៈខាងក្នុង និង ឆន្ទៈខាងក្រៅមាន២ករណីគឺ ករណីអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈដឹងពីភាពខុសគ្នារវាងការបង្ហាញឆន្ទៈ និងឆន្ទៈខាងក្នុង(បបនីយផ្លូវចិត្ត) និង ករណីអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈមិនបានដឹងពីភាពខុសគ្នារវាងការបង្ហាញឆន្ទៈ និងឆន្ទៈខាងក្នុង(ការភាន់ច្រឡំ)។

នៅក្នុងឧទាហរណ៍ខាងលើនេះ "A គិតថានឹងដាក់តម្លៃខ្ពស់ដែល B មិនមានលទ្ធភាពទិញ ដើម្បីឲ្យ B បញ្ឈប់" គឺជាស្ថានភាពដែលបញ្ជាក់ថា A បានដឹងពីភាពខុសគ្នារវាងការបង្ហាញឆន្ទៈ និងឆន្ទៈខាងក្នុង។

គ. អានុភាព

- កិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើបបនីយផ្លូវចិត្ត មានសុពលភាពជានិច្ច។ មិនអាចយកមូលហេតុ បបនីយផ្លូវចិត្ត មកអះអាងពីមោឃភាព ឬ លុបចោលនោះទេ។ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈអាចបញ្ជាក់ពីឆន្ទៈរបស់ភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យា (ការណ៍ដែលបានដឹងថា ការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈមិនមែនជាឆន្ទៈពិតប្រាកដទេ) នោះអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈអាចបដិសេធការអនុវត្តកិច្ចសន្យាចំពោះភាគីម្ខាង

ទៀតបាន។ ទោះបីជាករណីនេះក៏ដោយ ក៏កិច្ចសន្យាមានសុពលភាពដែរ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈគ្រាន់តែអាច បដិសេធការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចតែប៉ុណ្ណោះ។

- ទំនាក់ទំនងគតិយុត្តក្នុងករណីអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ A បញ្ជាក់អំពីឆន្ទៈទុច្ចរិតរបស់ B ដែលជាភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យា ក្នុងការបដិសេធការអនុវត្តកិច្ចសន្យា ៖

១. ករណីវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុគឺជាចលនវត្ថុ កម្មសិទ្ធិនឹងត្រូវផ្ទេរនៅពេលជាមួយគ្នានិងកិច្ចសន្យា (មាត្រា ១៣៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ដូចឧទាហរណ៍ខាងលើ B នឹងក្លាយជាកម្មសិទ្ធករ តែ A អាចបដិសេធការប្រគល់បាន។ ប៉ុន្តែ អ្នកទទួលបន្ត C ដែលបានទិញចលនវត្ថុនោះពី B អាចធ្វើលទ្ធកម្មកម្មសិទ្ធិពី B បាន ដូចនេះ C នឹងក្លាយជាកម្មសិទ្ធិករយ៉ាងពេញសិទ្ធិ។ ដូច្នេះ C អាចទាមទារឲ្យ A ប្រគល់ដោយផ្អែកលើកម្មសិទ្ធិ បាន ហើយ A មិនអាចបដិសេធការទាមទាររបស់ C បានទេ។

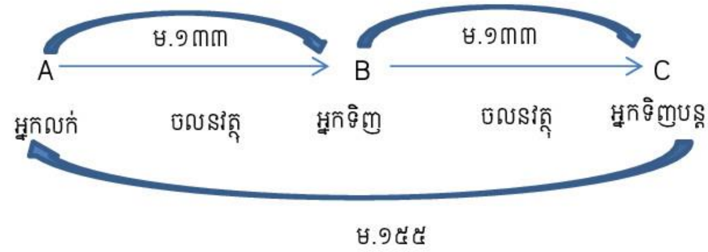

២. ករណីវត្ថុដែលជាកម្មវត្ថុគឺជាអចលនវត្ថុ បើគ្មានការចុះបញ្ជីផ្ទេរទេ កម្មសិទ្ធិក៏មិនត្រូវបានផ្ទេរដែរ (មាត្រា ១៣៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ដូចនេះ ក្នុងករណីដែល A បដិសេធការចុះបញ្ជីផ្ទេរទៅ B នោះកម្មសិទ្ធិត្រូវ នៅនឹង A ដដែល។ ដូច្នេះ អ្នកទទួលបន្ត C ដែលបានទិញអចលនវត្ថុនោះពី B មិនអាចធ្វើលទ្ធកម្មកម្មសិទ្ធិលើអចលនវត្ថុនោះពី B បានទេ។ C អាចទាមទារសំណងការខូចខាតដោយផ្អែកលើការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ឬ ការទទួលខុសត្រូវក្នុងការធានា (មាត្រា ៥៣១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) របស់ B បាន។

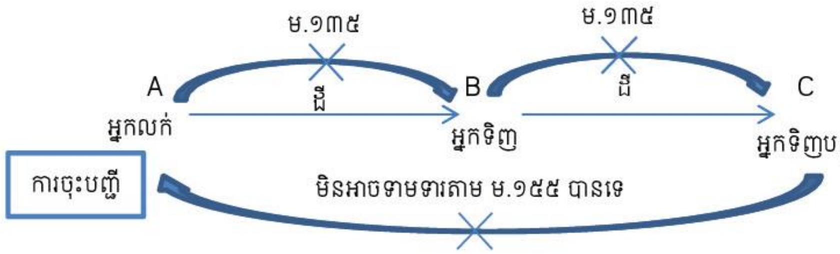

២.៩. ការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត (មាត្រា ៣៥៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ក. និយមន័យ

- ការបង្ហាញឆន្ទៈដែលមានអត្ថន័យខុសពីឆន្ទៈខាងក្នុង ដោយមានការឃុបឃិតជាមួយនឹងភាគីម្ខាងទៀត ទាំងដឹងថាខុសពីឆន្ទៈខាងក្នុង ហើយបង្កើតរូបភាពខាងក្រៅថាជាអំពើស្របច្បាប់។

ឧ. A បានជំពាក់ប្រាក់ X ច្រើន ហើយមានដីដែលជាកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ប៉ុន្តែ ដើម្បីជៀសវាងម្ចាស់បំណុលធ្វើការរឹបអូសដីរបស់ខ្លួន គាត់បានទៅពិភាក្សាជាមួយមិត្តភក្តិរបស់គាត់គឺ B ហើយបានធ្វើលិខិតកិច្ចសន្យាលក់ទិញក្លែងក្លាយដែលមានអត្ថន័យប្រគល់អចលនវត្ថុឲ្យទៅ B និងបានចុះបញ្ជីផ្ទេរកម្មសិទ្ធិលើដីរបស់ខ្លួនឲ្យទៅ B ផងដែរ។ ដោយសារ B ក្លាយជាកម្មសិទ្ធិករនៅក្នុងសៀវភៅចុះបញ្ជី

ហេតុនេះ X ដែលជាម្ចាស់បំណុលរបស់ A មិនអាចរឹបអូសដីនោះបានទេ។ ប៉ុន្តែ កិច្ចសន្យាលក់ទិញ A រវាង B នេះ គឺជាកិច្ចសន្យាដែលកើតឡើងពីការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត ដែលត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ដូចនេះ X អាចរឹបអូសដីនោះបាន ក្រោយពីបានលុបការចុះបញ្ជីផ្ទេរកម្មសិទ្ធិពី A ទៅ B រួច។ ក្នុងករណីដែល B សហការក្នុងការលុបការចុះបញ្ជី X អាចដាក់ពាក្យសុំចុះបញ្ជីជាមួយ B ដោយផ្អែកលើឧបាទេសកម្ម ហើយស្នើសុំលុបការចុះបញ្ជីបាន (មាត្រា ៤២២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ ករណីដែល B មិនព្រមសហការទេ X អាចដាក់ពាក្យបណ្ដឹងអនុវត្តឧបាទេសកម្មលើសិទ្ធិទាមទារឲ្យលុបការចុះបញ្ជីដែល A មានចំពោះ B (មាត្រា ៤២២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ហើយយកសាលក្រមដែលឈ្នះក្ដី ដាក់ជូនទៅមន្ទីរសុរិយោដី ស្នើសុំឲ្យចុះបញ្ជីអំពីការលុបការចុះបញ្ជីបាន (មាត្រា ៥២៩ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី)។

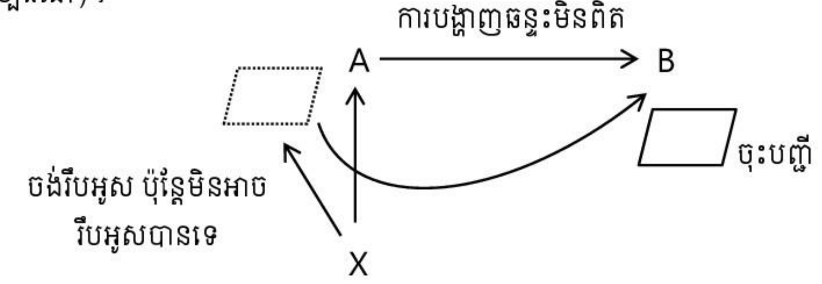

ឧ. A បានជួលអចលនវត្ថុដែលជាកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួនឲ្យទៅ X ប៉ុន្តែដោយគិតថាចង់ ដេញ X ចេញ A បានគិតថា ប្រសិនបើខ្លួនបង្កើតហ៊ីប៉ូតែកលើអចលនវត្ថុនោះឲ្យទៅ B ដែលជាជនទុច្ចរិត នោះ X នឹងជួបទុក្ខលំបាកហើយនឹងចាកចេញ ហើយក៏បានធ្វើលិខិតកិច្ចសន្យាខ្ចីប្រាក់ និង លិខិតបង្កើតហ៊ីប៉ូតែកក្លែងក្លាយជាមួយ B ។ ក្រោយមក ជនទុច្ចរិត B បែរជាបានប្រើប្រាស់កិច្ចសន្យាក្លែងក្លាយទាំងនេះទាមទារឲ្យ A បង់ប្រាក់ឲ្យខ្លួន។ កិច្ចសន្យាទាំងនេះ ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ព្រោះជាកិច្ចសន្យាដែលកើតឡើងដោយសារការ បង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត ដូចនេះ A អាចបដិសេធការទាមទាររបស់ B បាន។

ខ. លក្ខខណ្ឌ

① អត្ថិភាពនៃការបង្ហាញឆន្ទៈ

② ឆន្ទៈដែលបានបង្ហាញខាងក្រៅ មិនត្រូវគ្នានឹងឆន្ទៈខាងក្នុង

③ អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈដឹងថា ឆន្ទៈដែលបានបង្ហាញ មិនត្រូវគ្នានឹងឆន្ទៈខាងក្នុង

④ ការឃុបឃិតគ្នា

- អ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ និងភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យា ព្រមព្រៀងគ្នាអំពីការបង្កើតរូបភាពខាងក្រៅមិនពិត។
- បើគ្មានការព្រមព្រៀងនេះទេ នោះវាជាឋបនីយផ្លូវចិត្ត ហើយករណីដែលមានការព្រមព្រៀងគ្នា នោះវាជាការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត។

គ. អានុភាព

- កិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ (មាត្រា ៣៥៣-១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ ឧ. ពិចារណាអំពីករណី A បានលក់ដីទៅ B ដោយផ្អែកលើការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត។ ក្នុងករណីដែល B បានទាមទារឲ្យ A ប្រគល់ដី និង ទាមទារចុះបញ្ជីផ្ទេរ នោះ A អាចបដិសេធការទាមទារ

របស់ B ដោយអះអាងពីមោឃភាពនៃកិច្ចសន្យាបាន។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងករណីដែល A បានប្រគល់ដី និង បានចុះបញ្ជីផ្ទេរឲ្យ B រួចរាល់ហើយ នោះ A អាចទាមទារចំពោះ B ឲ្យប្រគល់ដី និង ទាមទារចុះបញ្ជីមកឲ្យខ្លួនវិញបាន ដោយអះអាង អំពីមោឃភាពនៃកិច្ចសន្យា។

- មិនអាចអះអាងអំពីមោឃភាពនេះចំពោះ "តតិយជនដែលមានទំនាក់ទំនងផលប្រយោជន៍" (តទៅ ហៅថា "តតិយជន") បានឡើយ (មាត្រា ៣៥៣-២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ ឧ. ពិចារណាអំពីករណី A បានប្រគល់ដី និង បានចុះបញ្ជីផ្ទេរឲ្យ B រួចរាល់។ តតិយជនគឺសំដៅលើ អ្នកទិញបន្តពី B ឬ ម្ចាស់បំណុលហ៊ីប៉ូតែករបស់ B ឬ ម្ចាស់បំណុលរបស់ B ដែលបានរឹបអូសដីនោះ ជាដើម។ A មិនអាចអះអាងអំពី មោឃភាពនៃកិច្ចសន្យាចំពោះ តតិយជនទាំងនេះបានទេ ដូចនេះតតិយជនអាចអះអាងថា ការលក់បន្ត ការបង្កើតហ៊ីប៉ូតែក ការរឹបអូស ទាំងនេះ មានសុពលភាព។ A មិនអាចទាមទារចំពោះ B អោយប្រគល់ដីមកវិញបានទេ។
- ប៉ុន្តែក្នុងករណី "តតិយជននោះទុច្ចរិត ឬ មិនបានដឹងអំពីការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិតដោយមានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរ" នោះគេអាចអះអាងអំពីមោឃភាពនៃកិច្ចសន្យាចំពោះតតិយជនបាន។ ក្នុងឧទាហរណ៍ខាងលើ ប្រសិន បើតតិយជនមានទំនាក់ទំនងផលប្រយោជន៍ (ទិញបន្ត បង្កើតហ៊ីប៉ូតែក រឹបអូស) បានដឹង ឬ មានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរក្នុងការមិនបានដឹងថា កិច្ចសន្យារវាង A និង B ជាការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត នោះ A អាចអះអាងអំពីមោឃភាពនៃកិច្ចសន្យាចំពោះតតិយជនបាន។ ដូចនេះ A ក៏អាចទាមទារអោយ B ប្រគល់ដីមកវិញបានដែរ។

២.១០. ការប្រៀបធៀបរវាង មាត្រា ៣៥២ និង មាត្រា ៣៥៣

	ឋបនីយផ្លូវចិត្ត (មាត្រា ៣៥២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)	ការបង្ហាញឆន្ទៈមិនពិត (មាត្រា ៣៥៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)
លក្ខខណ្ឌ	អត្ថិភាពនៃការបង្ហាញឆន្ទៈ ឆន្ទៈខាងក្នុង មិនត្រូវគ្នានឹង ឆន្ទៈដែលបានបង្ហាញ ការដឹងអំពីភាពមិនត្រូវគ្នានៃការបង្ហាញឆន្ទៈ	អត្ថិភាពនៃការបង្ហាញឆន្ទៈ ឆន្ទៈខាងក្នុង មិនត្រូវគ្នានឹង ឆន្ទៈដែលបានបង្ហាញ ការដឹងអំពីភាពមិនត្រូវគ្នានៃការបង្ហាញឆន្ទៈ ការឃុបឃិតគ្នារវាងអ្នកបង្ហាញឆន្ទៈ និង ភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យា
អានុភាពនៃកិច្ចសន្យា	មានសុពលភាព	មោឃភាព
ទំនាក់ទំនងរវាងភាគីនៃកិច្ចសន្យា	មានសុពលភាព ប៉ុន្តែ ក្នុងករណីដែលភាគីម្ខាងទៀតនៃកិច្ចសន្យាជាជនទុច្ចរិត នោះ អាចបដិសេធការអនុវត្តកិច្ចសន្យាបាន	មោឃភាព
ទំនាក់ទំនងជាមួយតតិយជន	មានសុពលភាព	មិនអាចអះអាងអំពីមោឃភាពចំពោះតតិយជនដែលសុចរិត និង គ្មានកំហុសធ្ងន់ធ្ងរបានទេ

២.១១. ភាពខុសច្បាប់ ឬ ភាពផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ (មាត្រា ៣៥៤ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ក. និយមន័យ

ក.១ បញ្ញត្តិដែលអនុវត្តដោយបង្ខំ (មាត្រា ៣៥៤-១-ក នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

បញ្ញត្តិដែលអនុវត្តដោយបង្ខំ គឺជាបញ្ញត្តិដែលបដិសេធអានុភាពនៃសកម្មភាពដែលផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិនោះ។ មានបញ្ញត្តិមួយចំនួនចែងច្បាស់ថាជាបញ្ញត្តិដែលអនុវត្តដោយបង្ខំ ដូចជា កថាខណ្ឌទី ៣ នៃមាត្រា ៥៨៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីស្តីពីការកម្រិតការប្រាក់ ជាដើម ប៉ុន្តែ ក៏មានបញ្ញត្តិមួយចំនួនមិនកំណត់ឲ្យច្បាស់ថាជាបញ្ញត្តិដែលអនុវត្តដោយបង្ខំផងដែរ។ ហេតុនេះ ចាំបាច់ត្រូវមានការបកស្រាយដោយពិចារណាអំពីគោលគំនិតនៃមាត្រានោះ ថាជាបញ្ញត្តិអនុវត្តដោយបង្ខំ ឬមិនមែន។ ជាធម្មតា បញ្ញត្តិអនុវត្តដោយបង្ខំ ជាបញ្ញត្តិទាក់ទងនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ហើយបញ្ញត្តិដែលមិនទាក់ទងនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ហៅថាបញ្ញត្តិដែលអនុវត្តតាមការស្ម័គ្រចិត្ត។

ក.២ សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ (មាត្រា ៣៥៤-១-ខ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ គឺជាប្រយោជន៍ទូទៅនៅក្នុងសង្គម និង ទំនៀមទម្លាប់លក្ខណៈសីលធម៌នៅក្នុងសង្គម។ អត្ថន័យនៃសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ គឺខុសគ្នាទៅតាមសម័យកាល និង ប្រទេសនីមួយៗ។ អត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យាមួយផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ ឬអត់នោះ គឺចាំបាច់ត្រូវធ្វើការបកស្រាយទៅតាមករណីនីមួយៗ។

ឧ១. A បានចុះកិច្ចសន្យាជាមួយ B ដោយឲ្យ B ទៅវាយ C ហើយ A សន្យាថា នឹងផ្តល់ប្រាក់ ១០០០ ដុល្លារ។ កិច្ចសន្យាបែបនេះ ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ព្រោះជាកិច្ចសន្យាផ្ទុយទៅនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ។

ឧ២. A បានចុះកិច្ចសន្យាលក់ក្រលៀនរបស់ខ្លួនទៅឲ្យ B ក្នុងតម្លៃ ២០,០០០ ដុល្លារ ដែលនឹងត្រូវអនុវត្តក្នុងរយៈពេល ៦ខែ ខាងមុខ។

នៅពេលដល់កំណត់កិច្ចសន្យា A ដែលបានទទួលប្រាក់ហើយ ពុំព្រមផ្តល់ក្រលៀនរបស់ខ្លួនតាមការសន្យាឡើយ។ ក្នុងករណីនេះ B មិនអាចប្តឹងទៅតុលាការដើម្បីបង្ខំឲ្យ A ប្រគល់ក្រលៀនបានទេ ព្រោះកិច្ចសន្យាបែបនេះ ផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ។ ដូចគ្នាដែរ B មិនអាចទាមទារឲ្យតុលាការបង្គាប់ A សងប្រាក់ដែលបានបង់រួចមកឲ្យខ្លួនវិញបានទេ(មាត្រា ៧៤១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

ឧ៣. យុវតីម្នាក់ចូលពិសារអាហារនៅក្នុងភោជនីយដ្ឋានមួយ ប៉ុន្តែ ដោយមិនមានប្រាក់បង់ថ្លៃអាហារ ម្ចាស់ភោជនីយដ្ឋានបានធ្វើកិច្ចសន្យាជាមួយយុវតីនោះ ដោយឲ្យនាងរាំនៅលើឆាកដោយគ្មានសំលៀកបំពាក់រយៈពេលមួយម៉ោង (កិច្ចសន្យានវកម្ម, មាត្រា ៤៧៦ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ កិច្ចសន្យាប្រភេទនេះ ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ព្រោះជាកិច្ចសន្យាផ្ទុយទៅនឹងទំនៀមទម្លាប់ល្អ។

ក. ទោះបីជាម្ចាស់ភោជនីយដ្ឋាន និង យុវតីបានចុះកិច្ចសន្យាហើយក៏ដោយ ប្រសិនបើយុវតីបដិសេធមិនព្រមអនុវត្តតាមកិច្ចសន្យា ម្ចាស់ភោជនីយដ្ឋាន មិនអាចទាមទារទៅតុលាការឲ្យយុវតីនោះអនុវត្តតាមកិច្ចសន្យារាំដោយគ្មានសំលៀកបំពាក់បានឡើយ។

ខ. យុវតីមិនមានកាតព្វកិច្ចរាំទេ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើយុវតីបានរាំហើយ យុវតីនោះមិនអាចទាមទារឲ្យម្ចាស់ភោជនីយដ្ឋានផ្តល់នូវតាវកាលិកតបមកវិញបានទេ (មាត្រា ៧៤១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ។ លើសពីនេះទៀត កាតព្វកិច្ចបង់ប្រាក់មិនរលត់ដោយសារកិច្ចសន្យានវកម្មទេ(មាត្រា ៤៧៦ និង មាត្រា ៤៧៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) មានន័យថា យុវតីនៅតែមានកាតព្វកិច្ចបង់ប្រាក់ដដែល ទោះបីជាខ្លួនបានរាំហើយក៏ដោយ។

*មូលដ្ឋានមួយសម្រាប់ធ្វើការវិនិច្ឆ័យថាអំពើដែលផ្ទុយទៅនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ឬអត់នោះ គឺពិចារណាថា ប្រសិនបើតុលាការបង្ខំឲ្យអនុវត្តកិច្ចសន្យានោះ តើមានលក្ខណៈសមរម្យ ដែរឬទេ។ ឧទាហរណ៍ តុលាការចេញសាលក្រម "បង្គាប់ឲ្យ B វាយ C ក្នុងអំឡុងពេល ១ សប្តាហ៍" ឬ "បង្គាប់ឲ្យ A វះយកក្រលៀនប្រគល់ឲ្យ B ភ្លាម" នោះឃើញថាមិនសមរម្យ ក្នុងការអនុវត្តដោយបង្ខំនោះទេ។ ផ្ទុយទៅវិញ បើតុលាការចេញសាលក្រម "បង្គាប់ឲ្យ A បង់ប្រាក់ដែលជាតម្លៃតបស្នងចំពោះការណ៍ដែល B បានវាយ C ឲ្យទៅ B" នោះក៏មិនសមរម្យក្នុងការអនុវត្តដោយបង្ខំដែរ។ មូលហេតុ គឺប្រសិនបើតុលាការជួយក្នុងការអនុវត្តកិច្ចសន្យាបែបនេះ នោះកិច្ចសន្យាឲ្យវាយមនុស្ស ឬ កិច្ចសន្យាលក់ក្រលៀន ជាដើមនេះ នឹងកើនឡើងកាន់តែច្រើន ហើយនឹងក្លាយជាការលើកទឹកចិត្តឲ្យមានអំពើផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អទៅវិញ។

ខ. គោលបំណង

យោងតាមគោលការណ៍នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគីអាចកំណត់អត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យាបានដោយសេរី (មាត្រា ៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ នេះហៅថា គោលការណ៍សេរីភាពក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យា។ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើកិច្ចសន្យាដែលមានអត្ថន័យមិនសមរម្យទាល់តែសោះក៏មានអានុភាពដែរនោះ ជាលទ្ធផល តុលាការនឹងបង្ខំឲ្យអនុវត្តកិច្ចសន្យាដែលមានអត្ថន័យមិនសមរម្យនោះ។ ដើម្បីជៀសវាងនូវលទ្ធផលបែបនេះ ទើបធ្វើឲ្យមានការកម្រិតនូវគោលការណ៍សេរីភាពក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យា ដោយចាត់ទុកជាមោឃៈនូវកិច្ចសន្យាណាដែលមានអត្ថន័យផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ។

គ. អានុភាព

ករណីដែលអត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យា ផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ កិច្ចសន្យានោះត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ។ ក្នុងករណីដែលអត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យាមួយផ្នែក ផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិអនុវត្តដោយបង្ខំ ឬ សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ ប្រសិនបើរក្សាទុកផ្នែកដែលនៅសល់ មិនធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់គោលបំណងរបស់ភាគីទេ នោះមានតែផ្នែកដែលផ្ទុយទៅនឹងបញ្ញត្តិអនុវត្តដោយបង្ខំ ឬសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អតែប៉ុណ្ណោះទេ ដែលទុកជាមោឃៈ (មាត្រា ៣៥៤-២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

ឧ. ប្រសិននៅក្នុងកិច្ចសន្យាការងារ មានភ្ជាប់លក្ខខណ្ឌថា "ក្នុងករណីដែលកម្មករនិយោជិតនោះ រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ត្រូវបង់ប្រាក់ពិន័យចំពោះនិយោជកចំនួន ១០០០ដុល្លារ"។ លក្ខខណ្ឌនោះត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ដោយសារផ្ទុយទៅនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ ដោយសារបំពានដល់សេរីភាពនៃការរៀបអាពា

ហ៍ពិពាហ៍។ ប៉ុន្តែ ប្រការផ្សេងទៀតនៅក្នុងកិច្ចសន្យាការងារ នឹងត្រូវមានសុពលភាព នឹងមិនត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ដែលនាំឲ្យប៉ះពាល់ដល់កិច្ចសន្យាការងារឡើយ។

ឃ. ទំនាក់ទំនងជាមួយ ការផ្តល់តាវកាលិកដោយមូលហេតុខុសច្បាប់ (មាត្រា ៧៤១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ក្នុងករណីដែលកិច្ចសន្យាត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈ ភាគីទាំងសងខាង មិនមានកាតព្វកិច្ចអនុវត្តកិច្ចសន្យានោះទេ។ ក្រៅពីនេះ ប្រសិនបើភាគីបានអនុវត្តកិច្ចសន្យាដោយស្ម័គ្រចិត្ត នោះនឹងក្លាយជាសេចក្តីចម្រើនដោយឥតហេតុ ហើយជាគោលការណ៍ ភាគីដែលបានអនុវត្តរួច អាចទាមទារឲ្យសងមកវិញចំពោះភាគីទទួលផលប្រយោជន៍បាន(មាត្រា ៧៣៦ និង មាត្រា ៧៣៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ ប៉ុន្តែ មាត្រា ៧៤១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីចែងអំពីករណីលើកលែងថា "ក្នុងករណីដែលការទាមទាររបស់បុគ្គលដែលត្រូវបានខូចខាតប្រយោជន៍ ចំពោះបុគ្គលដែលបានទទួលផលប្រយោជន៍នោះ ផ្ទុយនឹងរបៀបរៀបរយសាធារណៈ ឬ ទំនៀមទម្លាប់ល្អ ឬ ច្បាប់ដែលទាក់ទងនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ការទាមទារឲ្យសងនោះ ពុំត្រូវបានអនុញ្ញាតឡើយ"។ អ្វីដែលត្រូវផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់នោះគឺ ការបដិសេធការទាមទារឲ្យសងមកវិញដោយផ្អែកតាមមាត្រា ៧៤១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី នោះ មិនមែនកិច្ចសន្យាផ្ទុយទៅនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អទេ គឺការទាមទារឲ្យសងមកវិញនោះ វាផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ។ មានន័យថា ក្នុងករណីដែលកិច្ចសន្យាផ្ទុយទៅនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ ត្រូវបានអនុវត្តដោយស្ម័គ្រចិត្ត នោះមានករណីខ្លះត្រូវអនុវត្តតាមមាត្រា ៧៤១ ដែលធ្វើឲ្យភាគីមិនអាចទាមទារសេចក្តីចម្រើនឥតហេតុនោះមកវិញបាន និង ករណីខ្លះមិនអនុវត្តមាត្រា ៧៤១ ដែលធ្វើឲ្យភាគីអាចទាមទារសេចក្តីចម្រើនឥតហេតុនោះមកវិញបាន។ បើនិយាយឲ្យទូលាយ មានន័យថា ភាគច្រើន ភាគីដែលបានបង្កើតកិច្ចសន្យាផ្ទុយទៅនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ គឺជាជនទុច្ចរិតទាំងសងខាង ដូចនេះ ការទាមទារឲ្យប្រគល់មកវិញរបស់ភាគីទុច្ចរិត ត្រូវបានហាមឃាត់ដោយផ្អែកតាមមាត្រា ៧៤១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។ ប៉ុន្តែ មានករណីខ្លះភាគីម្ខាងនៃកិច្ចសន្យាផ្ទុយនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ ជាជនទុច្ចរិត តែភាគីម្ខាងទៀតមិនសូវជាមានចេតនាអាក្រក់នោះទេ និយាយរួម គឺគាត់ស្ថិតនៅក្នុងឋានៈជាជនរង គ្រោះ។ ក្នុងករណីនេះ ការទាមទារឲ្យប្រគល់មកវិញចំពោះភាគីទុច្ចរិត ត្រូវបានហាមឃាត់ដោយមាត្រា ៧៤១ ប៉ុន្តែ ការទាមទារពីភាគីដែលមាន ឋានៈជាជនរងគ្រោះ ហើយមិនសូវមានចេតនាអាក្រក់នោះ មិនត្រូវអនុវត្តតាមមាត្រា ៧៤១ នោះទេ ហេតុនេះគេអាចទាមទារឲ្យប្រគល់មកវិញបាន។

ឧ១. A (អ្នកទិញ) និង B (អ្នកលក់) បានបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់ទិញថ្នាំញៀនខុសច្បាប់ក្នុងតម្លៃ ១០០០ ដុល្លារ។ កិច្ចសន្យានេះ ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈដោយសារផ្ទុយទៅនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ ដូចនេះ A មិនមានកាតព្វកិច្ចបង់ប្រាក់ ១០០០ដុល្លារចំពោះ B នោះទេ។ ដូចនេះ B មិនអាចដាក់ពាក្យបណ្តឹងទៅតុលាការទាមទារឲ្យ A បង់ប្រាក់ ១០០០ដុល្លារនេះ បានទេ។ ម្យ៉ាងទៀត ប្រសិនបើ A បានបង់ប្រាក់ចំនួន ១០០០ ដុល្លារ ចំពោះ B ដោយស្ម័គ្រចិត្ត នោះ A មិនអាចទាមទារឲ្យប្រគល់ប្រាក់ ១០០០ដុល្លារ មកវិញដោយផ្អែកលើសេចក្តីចម្រើនដោយឥតហេតុបានទេ។ មូលហេតុគឺ ការទាមទារឲ្យប្រគល់ប្រាក់ដែលបានបង់ដើម្បីទិញ ថ្នាំញៀនខុសច្បាប់មកវិញនេះ គឺជាសកម្មភាពផ្ទុយទៅនឹងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អ។ និយាយម្យ៉ាងទៀត

ប្រសិនបើតុលាការបង្ខំឲ្យអនុវត្តការទាមទារឲ្យប្រគល់មកវិញចំពោះ A នោះការលក់ទិញ ថ្នាំញៀនខុសច្បាប់នឹងកើនឡើងកាន់តែច្រើន។

ឧ២. នៅក្នុងឧទាហរណ៍ទី១ ខាងលើ ប្រសិនបើ A បានលក់ថ្នាំញៀនខុសច្បាប់ឲ្យ B ដោយកុហកថា ថ្នាំនោះជាថ្នាំស្របច្បាប់ តើទំនាក់ទំនងគតិយុត្តនឹងទៅជាយ៉ាងណាវិញ? ក្នុងករណីនេះក៏ដោយ ក៏កិច្ចសន្យារវាង A និង B ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈដោយសារផ្ទុយនឹងសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈដែរ។ ប៉ុន្តែ ក្រោយពេល B បានបង់ប្រាក់ឲ្យ A ហើយ ទើបដឹងថាជាថ្នាំញៀនខុសច្បាប់ នោះមិនអាចនិយាយថា ការទាមទារឲ្យសងមកវិញនូវប្រាក់ដែលបានបង់ចំពោះ A នោះផ្ទុយទៅនឹងសណ្ដាប់សាធារណៈ និង ទំនៀមទម្លាប់ល្អនោះទេ។ ដូចនេះ ករណីនេះ មិន អនុវត្តមាត្រា ៧៤១ ទេ ហើយ B អាចទាមទារឲ្យ A ប្រគល់ប្រាក់ដែលបានបង់រួចនោះមកវិញ ដោយផ្អែកលើសេចក្ដីចំរើនដោយឥតហេតុបាន។

២.១២. អលទ្ធភាពតាំងពីដំបូង (មាត្រា ៣៥៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ក. និយមន័យ

គឺករណីអលទ្ធភាពក្នុងការសម្រេចអត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យានៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា (មាត្រា ៣៥៥-១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ អលទ្ធភាព គឺវិនិច្ឆ័យតាមមាត្រា ៣៩២ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។ កិច្ចសន្យាដែលអលទ្ធភាពក្នុងការសម្រេចបែបនេះ ប្រព័ន្ធខ្លះ ចាត់ទុកកិច្ចសន្យានេះជាមោឃៈ ប៉ុន្តែ ក្រមរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជាកំណត់ថា ទោះបីជាកិច្ចសន្យាបែបនេះក៏ដោយ ក៏មានសុពលភាពដែរ។

ឧ. A (អ្នកលក់) និង B (អ្នកទិញ) បានបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់ទិញដី និង អាគារ ប៉ុន្តែនៅមុនពេលបង្កើតកិច្ចសន្យាលក់ទិញ អាគារត្រូវបានភ្លើងឆេះខ្ទេចអស់។ A មិនអាចប្រគល់អាគារឲ្យ B បានទេ ដូចនេះ កិច្ចសន្យានេះគឺអលទ្ធភាពក្នុងការអនុវត្តតាំងពីដំបូង ប៉ុន្តែទោះបីជាបែបនេះក៏ដោយក៏កិច្ចសន្យាមានសុពលភាព ដែរ។

ខ. អានុភាពនៃកិច្ចសន្យា

ខ.១ គោលការណ៍

កិច្ចសន្យាដែលអលទ្ធភាពតាំងពីដំបូង ក៏មានសុពលភាពដែរ (មាត្រា៣៥៥-១-១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

ខ.២ ការលុបចោលកិច្ចសន្យា

- ក្នុងករណីដែលកិច្ចសន្យាដែលអលទ្ធភាពតាំងពីដំបូង ត្រូវបានបង្កើតឡើង ជាធម្មតា ភាគីក៏មិនបានដឹងថា កិច្ចសន្យានេះអលទ្ធភាពតាំងពីដំបូងដែរ ដូច្នេះហើយ ភាគច្រើន គឺអាចលុបចោលបានដោយផ្អែកលើការភាន់ច្រឡំ (មាត្រា ៣៥៥-១-២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី និង មាត្រា ៣៤៦-៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

  ឧ. នៅក្នុងឧទាហរណ៍ខាងលើ ប្រសិនបើនៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា ភាគីទាំងសងខាងយល់ច្រឡំថានៅមានអាគារ នោះ A ឬ B អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាបានដោយផ្អែកលើការភាន់ច្រឡំ (ភាន់ច្រឡំដូចគ្នា)។

- ទោះបីជាក្នុងករណីដែលភាគីម្ខាងបានបង្កើតកិច្ចសន្យាដោយដឹងថាកិច្ចសន្យាមិនអាចសម្រេចបានតាំងពីដំបូងក៏ដោយ ប្រសិនបើភាគីម្ខាងទៀតមិនបានដឹងពីអលទ្ធភាពតាំងពីដំបូងនេះទេ ភាគច្រើនគឺទទួលស្គាល់ការលុបចោលដោយផ្អែកលើការភាន់ច្រឡំ ដែលធ្វើឡើងដោយភាគីដែលមិនបានដឹងពីអលទ្ធភាពតាំងពីដំបូង (មាត្រា ៣៥៥-១-២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី និង មាត្រា៣៤៦-១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

ឧ. នៅក្នុងឧទាហរណ៍ខាងលើ ប្រសិនបើនៅពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា A (អ្នកលក់) បានដឹងថា អាគារត្រូវភ្លើងឆេះអស់ហើយក៏ដោយ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើ B (អ្នកទិញ) មិនបានដឹងទេ នោះ B អាចលុបចោលកិច្ចសន្យាដោយផ្អែកលើការភាន់ច្រឡំបាន។

ខ.៣ សំណងការខូចខាត

① ករណីកិច្ចសន្យាត្រូវបានលុបចោល

អាចទាមទារសំណងការខូចខាតដោយផ្អែកលើ មាត្រា ៧៣៧- ៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ។

② ករណីកិច្ចសន្យាមិនទាន់ត្រូវបានលុបចោល

- ប្រសិនបើកូនបំណុលមានកំហុសអំពីអលទ្ធភាពក្នុងការសម្រេចបាននូវកាតព្វកិច្ច កូនបំណុលមានបន្ទុកអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដែលអលទ្ធភាពក្នុងការអនុវត្ត ដូចនេះ ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ច (មាត្រា ៣៨៩-២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ ហេតុនេះ កូនបំណុល ត្រូវទទួលខុសត្រូវសងសំណងការខូចខាត (មាត្រា ៣៩៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

ឧ. នៅក្នុងឧទាហរណ៍ខាងលើ ប្រសិនបើមូលហេតុដែលអាគារត្រូវភ្លើងឆេះអស់គឺបណ្តាលមកពី A (អ្នកលក់) បានដុតពំនូកភ្លើងនៅក្បែរអាគារ នោះ B (អ្នកទិញ) អាចទាមទារឲ្យ A សងសំណងការខូចខាតដោយផ្អែកលើអលទ្ធភាពក្នុងការអនុវត្តកាតព្វកិច្ចបាន។

- ប្រសិនបើកូនបំណុលមិនមានកំហុសអំពីអលទ្ធភាពក្នុងការសម្រេចបាននូវកាតព្វកិច្ចទេនោះ កាតព្វកិច្ចរបស់កូនបំណុលមិនកើតឡើងទេ (មាត្រា ៤១៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ដូចនេះ កូនបំណុលមិនទទួលខុសត្រូវចំពោះការមិនអនុវត្តកាតព្វកិច្ចទេ។ ប៉ុន្តែ កថាខណ្ឌទី២ នៃមាត្រា ៣៥៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ចែងថា "ក្នុងករណីដែលភាគីដែលគួរតែអាចដឹងថា អត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យាមិនអាចសម្រេចតាំងពីដំបូងបាន ភាគីនោះត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងការសងសំណងការខូចខាតចំពោះភាគីម្ខាងទៀត"។ ដូចនេះ ទោះបីជាភាគីមិនមានកំហុសក៏ដោយ ក្នុងករណីដែលកូនបំណុលអាចដឹងអំពីអត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យាមិនអាចសម្រេចបានតាំងពីពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា នោះកូនបំណុលត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះសំណងការខូចខាត។ ប៉ុន្តែ កថាខណ្ឌទី២ នៃមាត្រា ៣៥៥ មិនត្រឹមតែអនុវត្តចំពោះកូនបំណុលប៉ុណ្ណោះទេ បញ្ញត្តិនេះក៏អនុវត្តចំពោះម្ចាស់បំណុលផងដែរ ដូចនេះ ប្រសិនបើម្ចាស់បំណុលអាចដឹងថា អត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យាមិនអាចសម្រេចបានតាំងពីពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា នោះម្ចាស់បំណុលត្រូវ ទទួលខុសត្រូវសងការខូចខាតចំពោះកូនបំណុល។

ឧ. នៅក្នុងឧទាហរណ៍ខាងលើ ប្រសិនបើមូលហេតុដែលភ្លើងឆេះអាគារអស់ គឺបណ្ដាលមកពីតតិយជនជាអ្នកដុត នោះ A មិនមានកំហុសក្នុងករណីឆេះអាគារនេះទេ ដូចនេះ B មិនអាចទាមទារសំណងការខូចខាតចំពោះ A ដោយផ្អែកលើមាត្រា ៣៩៨ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី បានទេ។ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើអាគារនោះឆេះនៅក្នុងរយៈពេលមួយសប្ដាហ៍មុនពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា ហើយនៅមិនឆ្ងាយពីផ្ទះដែល A កំពុងស្នាក់នៅទេនោះ A អាចដឹងថាអាគារត្រូវភ្លើងឆេះអស់នៅមុនពេលបង្កើតកិច្ចសន្យា ប៉ុន្តែ A បែរជាមិនបានបញ្ជាក់ពីស្ថានភាពរបស់អាគារ ហើយមិនបានដឹងថាអាគារត្រូវ ភ្លើងឆេះអស់ទៀត។ ក្នុងករណីនេះ A អាចដឹងថា អត្ថន័យនៃកិច្ចសន្យា គឺមិនអាចអនុវត្តបានតាំងពីដំបូង ដូចនេះ B អាចទាមទារសំណងការខូចខាតបានតាមមាត្រា ៣៥៥ កថាខណ្ឌទី២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី បាន។